

Lovforslag nr. L 98. Fremsat den 28. november 1996 af justitsministeren (Bjørn Westh)

Forslag

til

Lov om ændring af straffeloven, retsplejeloven og våbenloven

(Styrkelse af politiets muligheder for at efterforske alvorlig kriminalitet, konfiskation, øget vidnebeskyttelse og skærpelse af straffen for våbenbesiddelse m.v.)

§ 1

I straffeloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 886 af 30. oktober 1992, som ændret senest ved lov nr. 474 af 12. juni 1996, foretages følgende ændringer:

1. Efter § 76 indsættes:

»§ 76 a. Der kan foretages hel eller delvis konfiskation af formuegoder, der tilhører en person, som findes skyldig i en strafbar handling, når

- 1) handlingen er af en sådan karakter, at den kan give betydeligt udbytte, og
- 2) den efter loven kan straffes med fængsel i 6 år eller derover eller er en overtrædelse af § 286, stk. 1.

Stk. 2. Under betingelser som nævnt i stk. 1 kan der foretages hel eller delvis konfiskation af formuegoder, som den pågældendes ægtefælle eller samlever har erhvervet, medmindre

- 1) formuegodet er erhvervet mere end 5 år før den strafbare handling, som danner grundlag for konfiskation efter stk. 1, eller
- 2) ægteskabet eller samlivsforholdet ikke bestod på tidspunktet for erhvervelsen.

Stk. 3. Under betingelser som nævnt i stk. 1 kan der foretages hel eller delvis konfiskation af formuegoder overdraget til en juridisk person, som den pågældende alene eller sammen med sine nærmeste har en bestemmende indflydelse på. Det samme gælder, hvis den pågældende oppebærer en betydelig del af den juridiske persons indtægter. Konfiskation kan dog ikke ske, hvis formuegodet er overdraget til den juridiske person mere end 5 år før den

strafbare handling, som danner grundlag for konfiskation efter stk. 1.

Stk. 4. Konfiskation efter stk. 1-3 kan ikke ske, hvis den pågældende sandsynliggør, at et formuegode er erhvervet på lovlig måde eller for lovligt erhvervede midler.

Stk. 5. I stedet for konfiskation af bestemte formuegoder efter stk. 1-3 kan der konfiskeres et beløb svarende til deres værdi eller en del heraf.«

2. I § 77, *stk. 1*, indsættes efter »§ 75, stk. 1,«: »eller § 76 a,«.

3. I § 123 ændres »eller dennes nærmeste« til: », dennes nærmeste eller andre med tilknytning til denne«.

4. Efter § 192 i *kapitel 20* indsættes:

»§ 192 a. Den, som i strid med lovgivningen om våben og eksplosivstoffer indfører, tilvirker, besidder, bærer, anvender eller overdrager våben eller eksplosivstoffer, som på grund af deres særdeles farlige karakter er egnede til at forvolde betydelig skade, straffes med fængsel indtil 4 år.«

§ 2

I lov om rettens pleje, jf. lovbekendtgørelse nr. 752 af 15. august 1996, foretages følgende ændringer:

1. § 32 affattes således:

»§ 32. Rettens formand kan begrænse antallet af personer, der får adgang til et offentligt

retsmøde, for at hindre, at retslokalet overfyldes.

Stk. 2. Rettens formand kan nægte adgang til et offentligt retsmøde for personer,

- 1) som er under 15 år, eller
- 2) som befinder sig i en sådan tilstand, at vedkommendes tilstedeværelse ville stride imod rettens værdighed eller god orden.

Stk. 3. Rettens formand kan endvidere nægte adgang til et offentligt retsmøde for bestemte personer eller grupper af personer, hvis det skønnes nødvendigt for at opnå en sandfærdig forklaring af et vidne eller en part.«

2. I § 60, *stk. 2, 1. pkt.*, ændres »§ 781, *stk. 3*« til: »§ 781, *stk. 4*«.

3. § 196, *stk. 1*, affattes således:

»Når der i en borgerlig sag eller i en straffesag fremsættes begæring om optagelse af syn og skøn, og begæringen af retten tages til følge, udmelder retten en eller flere syns- eller skønsmænd.«

4. § 759 affattes således:

»§ 759. Ransagning af hus, andre lokaliteter eller genstande for at eftersøge en mistænkt, der skal anholdes, kan foretages, når der er grund til at antage, at den pågældende opholder sig der.

Stk. 2. Bestemmelserne i § 795, *stk. 1, 1. pkt.*, og §§ 796-800 finder tilsvarende anvendelse.«

5. I § 781, *stk. 1, nr. 3*, indsættes efter »193, *stk. 1*,«: »245, 252, *stk. 1*,«, og efter »281«: », 286, *stk. 1*,«.

6. I § 789, *stk. 1* og *stk. 2*, ændres »§ 781, *stk. 4*,« til: »§ 781, *stk. 5*,«.

7. I § 789 indsættes som *stk. 3*:

»*Stk. 3.* Retten kan bestemme, at *stk. 2* ikke finder anvendelse, såfremt

- 1) andre efterforskningskridt ikke vil være egnede til at sikre bevis i sagen,
- 2) sagen angår en lovovertrædelse, der efter loven kan medføre fængsel i 1 år og 6 måneder eller derover, og
- 3) retten i øvrigt finder det ubetænkeligt.«

8. Kapitel 73 affattes således:

»Kapitel 73

Ransagning

§ 793. Politiet kan efter reglerne i dette kapitel foretage ransagning af

- 1) boliger og andre husrum, dokumenter, papirer og lignende samt indholdet af aflåste genstande og
- 2) andre genstande samt lokaliteter uden for husrum.

Stk. 2. Undersøgelser af lokaliteter eller genstande, som er frit tilgængelige for politiet, er ikke omfattet af reglerne i dette kapitel.

Stk. 3. Ransagning for at eftersøge en mistænkt, der skal anholdes, eller en person, der skal pågribes med henblik på fuldbyrdelse af en straffedom eller forvandlingsstraffen for bøde, kan tillige finde sted efter §§ 759 og 761. Om undersøgelse af en persons legeme og visitation af det tøj, som den pågældende er iført, gælder reglerne i kapitel 72. Om undersøgelse af breve, telegrammer og lignende under forsendelse gælder reglerne i kapitel 71.

§ 794. Ransagning af husrum, andre lokaliteter eller genstande, som en mistænkt har rådighed over, må kun foretages, såfremt

- 1) den pågældende med rimelig grund er mistænkt for en lovovertrædelse, der er undergivet offentlig påtale, og
- 2) ransagningen må antages at være af væsentlig betydning for efterforskningen.

Stk. 2. Ved ransagning af de i § 793, *stk. 1, nr. 1*, nævnte arter kræves tillige, enten at sagen angår en lovovertrædelse, der efter loven kan medføre frihedsstraf, eller at der er bestemte grunde til at antage, at bevis i sagen eller genstande, der kan beslægtelægges, kan findes ved ransagningen.

Stk. 3. Findes der under ransagningen hos en mistænkt skriftlige meddelelser eller lignende, som hidrører fra en person, der efter reglerne i § 170 er udelukket fra at afgive forklaring som vidne i sagen, må der ikke foretages ransagning heraf. Det samme gælder materiale, som hidrører fra en person, der er omfattet af § 172, når materialet indeholder oplysninger, som den pågældende efter § 172 er fritaget for at afgive forklaring om som vidne i sagen.

§ 795. Ransagning af husrum, andre lokaliteter eller genstande, som en person, der ikke er mistænkt, har rådighed over, er ikke omfattet af reglerne i dette kapitel, såfremt den på-

gældende meddeler skriftligt samtykke til ransagningen, eller der i tilslutning til opdagelsen eller anmeldelsen af en forbrydelse gives samtykke af den pågældende. I øvrigt må ransagning hos en person, der ikke er mistænkt, kun ske, såfremt

- 1) efterforskningen vedrører en lovovertrædelse, der efter loven kan medføre frihedsstraf, og
- 2) der er bestemte grunde til at antage, at bevis i sagen eller genstande, der kan beslaglægges, kan findes ved ransagningen.

Stk. 2. Hos personer, som efter reglerne i § 170 er udelukket fra at afgive forklaring som vidne i sagen, er skriftlige meddelelser og lignende mellem den mistænkte og den pågældende person samt dennes notater og lignende vedrørende den mistænkte ikke genstand for ransagning. Hos personer, som er omfattet af § 172, er materiale, der indeholder oplysninger om forhold, som de pågældende efter § 172 er fritaget for at afgive forklaring om som vidne i sagen, ikke genstand for ransagning.

§ 796. Afgørelse om ransagning vedrørende de i § 793, stk. 1, nr. 2, nævnte genstande eller lokaliteter, som en mistænkt har rådighed over, træffes af politiet.

Stk. 2. Afgørelse om ransagning i andre tilfælde træffes ved rettens kendelse, jf. dog stk. 5 og 6. I kendelsen anføres de konkrete omstændigheder i sagen, hvorpå det støttes, at betingelserne for indgrebet er opfyldt. Kendelsen kan til enhver tid omgøres.

Stk. 3. Såfremt undersøgelsens øjemed ville forspildes, dersom retskendelse skulle afventes, kan politiet træffe beslutning om at foretage ransagningen. Fremsætter den, mod hvis husrum, lokaliteter eller genstande ransagningen retter sig, anmodning herom, skal politiet snarest muligt og senest inden 24 timer forelægge sagen for retten, der ved kendelse afgør, om indgrebet kan godkendes.

Stk. 4. Inden retten træffer afgørelse efter stk. 3, 2. pkt., skal der være givet den, mod hvis husrum, lokaliteter eller genstande ransagningen retter sig, adgang til at udtale sig. § 748, stk. 5-6, finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 5. Såfremt ransagningen er rettet imod husrum, lokaliteter eller genstande, som en mistænkt har rådighed over, og denne meddeler skriftligt samtykke til, at ransagningen foretages, kan beslutning om ransagning også træffes af politiet.

Stk. 6. Bestemmelse om, at der i tilslutning til opdagelsen eller anmeldelsen af en forbrydelse skal ske ransagning af gerningsstedet, kan uanset bestemmelsen i stk. 2 også træffes af politiet, såfremt den person, der har rådighed over vedkommende husrum, lokalitet eller genstand, ikke er mistænkt, og det ikke er muligt straks at komme i kontakt med den pågældende. Der skal i så fald snarest muligt gives den pågældende underretning om ransagningen.

§ 797. Ransagning må ikke foretages, såfremt det efter undersøgelsens formål, sagens betydning og den krænkelse og ulempe, som undersøgelsen må antages at forvolde, ville være et uforholdsmæssigt indgreb.

Stk. 2. Ved afgørelsen efter stk. 1 skal tillige lægges vægt på, om ransagningen er forbundet med ødelæggelse eller beskadigelse af ting.

§ 798. Ransagning skal foretages så skånsomt, som omstændighederne tillader, herunder så vidt muligt uden at forårsage ødelæggelse eller beskadigelse, og uden at indgrebet på grund af tidspunktet for foretagelsen eller den måde, hvorunder det foretages, giver anledning til unødigt opsigt.

Stk. 2. Såfremt den person, der har rådighed over husrummet, lokaliteten eller genstanden, eller i dennes fravær andre personer træffes til stede, skal de pågældende gøres bekendt med ransagningens foretagelse og grundlaget herfor samt opfordres til at overvære ransagningen. Foretages ransagningen på grundlag af en retskendelse, skal denne på begæring forevises. Foretages ransagningen efter reglen i § 796, stk. 3, skal politiet vejlede den pågældende om adgangen til at få spørgsmålet indbragt for retten. Den person, der har rådighed over husrummet, lokaliteten eller genstanden, kan kræve, at et af den pågældende udpeget vidne er til stede under ransagningen, medmindre tidsmæssige eller efterforskningsmæssige grunde taler herimod. Såfremt ransagningens øjemed gør det påkrævet, herunder hvis der lægges hindringer i vejen for ransagningens gennemførelse, kan politiet bestemme, at de personer, der træffes til stede, fjernes, mens ransagningen foregår.

Stk. 3. Træffes der ingen til stede, når en ransagning som omhandlet i § 793, stk. 1, nr. 1, skal foretages, tilkaldes så vidt muligt to husfæller eller andre vidner til at overvære ransag-

ningen. Efter foretagelsen af en ransagning som omhandlet i § 793, stk. 1, nr. 1, underrettes den person, der har rådighed over husrummet eller genstanden, herom og, hvis ransagningen er foretaget efter reglen i § 796, stk. 3, om adgangen til at få spørgsmålet indbragt for retten, eventuelt ved at politiet efterlader en skriftlig meddelelse på stedet.

§ 799. Såfremt det er af afgørende betydning for efterforskningen, at ransagningen foretages, uden at den mistænkte eller andre gøres bekendt hermed, kan retten, hvis efterforskningen angår en forsætlig overtrædelse af straffelovens kapitel 12 eller 13 eller en overtrædelse af straffelovens §§ 191 eller 237 ved kendelse træffe bestemmelse herom, og om at reglerne i § 798, stk. 2, 1.-4. pkt., og stk. 3, fraviges. Dette gælder dog ikke med hensyn til ransagning af husrum, andre lokaliteter eller genstande, som nogen, der efter reglerne i § 170 er udelukket fra eller efter reglerne i § 172 er fritaget for at afgive forklaring som vidne i sagen, har rådighed over.

Stk. 2. Reglerne i § 783, stk. 2 og 3, § 784, § 785 og § 788 finder anvendelse på de i stk. 1, 1. pkt., omhandlede tilfælde.

§ 800. Får politiet ved en ransagning oplysning om en lovovertrædelse, der ikke har dannet og efter reglerne i henholdsvis § 794, stk. 1, nr. 1, og stk. 2, eller § 795, stk. 1, nr. 1, heller ikke kunne danne grundlag for indgrebet, kan politiet anvende denne oplysning som led i efterforskningen af den pågældende lovovertrædelse, men ikke som bevis i retten vedrørende lovovertrædelsen.«

Stk. 2. Retten kan bestemme, at stk. 1 ikke finder anvendelse for oplysninger, som politiet har fået ved en ransagning foretaget i medfør af § 799, stk. 1, såfremt

- 1) andre efterforskningsskridt ikke vil være egnede til at sikre bevis i sagen,
- 2) sagen angår en lovovertrædelse, der efter loven kan medføre fængsel i 6 år eller derover, og

3) retten i øvrigt finder det ubetænkeligt.«

9. Kapitel 75 a ophæves.

10. I § 880 indsættes som stk. 4:

»Stk. 4. Retten kan foretage besigtigelse af personer, genstande og lokaliteter, når det findes nødvendigt eller hensigtsmæssigt for sagens oplysning. Besigtigelser skal overværes af de personer, som ellers skal være til stede under domsforhandlingen.«

§ 3

I lov om våben og eksplosivstoffer, jf. lovbekendtgørelse nr. 735 af 11. august 1994, foretages følgende ændringer:

1. I § 10 indsættes efter stk. 1 som nyt stykke:

»Stk. 2. Består overtrædelsen i besiddelse af skydevåben under særligt skærpende omstændigheder, herunder besiddelse af skydevåben med tilhørende ammunition på offentligt tilgængelige steder eller gentagne tilfælde af besiddelse af skydevåben, er straffen fængsel indtil 2 år.«

Stk. 2 og 3 bliver herefter stk. 3 og 4.

2. § 10, stk. 3, der bliver stk. 4, affattes således:

»Stk. 4. Der kan pålægges selskaber m.v. (juridiske personer) strafansvar efter reglerne i straffelovens 5. kapitel.«

§ 4

Lovens § 1, § 2, nr. 1, 2, 5, 6 og 7, og § 3 træder i kraft dagen efter bekendtgørelsen i Lovtidende. Lovens § 2, nr. 3, 4, 8, 9 og 10, træder i kraft den 1. februar 1997.

§ 5

Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland. Lovens § 1 kan dog ved kongelig anordning helt eller delvis sættes i kraft for Færøerne med de afvigelser, som de særlige færøske forhold tilsiger.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

Indholdsfortegnelse

	Side
1. Indledning	2481
1.1. Lovforslagets formål	2481
1.2. Senere lovforslag	2481
2. Handlingsplanen om organiseret kriminalitet og rockerkriminalitet	2481
3. Telefonaflytning i sager om grov vold, forsættlig farefremkaldelse og grove tyverier	2482
3.1. Gældende ret	2482
3.2. Forslaget i handlingsplanen	2483
3.3. Justitsministeriets overvejelser	2483
4. Tilfældighedsfund ved indgreb i meddelelshemmeligheden	2485
4.1. Gældende ret	2485
4.2. Forslaget i handlingsplanen	2486
4.3. Justitsministeriets overvejelser	2486
5. Ransagning	2487
5.1. Gældende ret	2487
5.1.1. Betingelserne for ransagning m.v.	2487
5.1.2. Særligt om ransagning uden umiddelbar underretning	2487
5.2. Forslaget i handlingsplanen	2488
5.3. Strafferetsplejeudvalgets betænkning om ransagning	2488
5.3.1. Afgrænsning af ransagning	2488
5.3.2. Systematik for reguleringen	2488
5.3.3. Ransagning mod en mistænkt	2489
5.3.4. Ransagning mod en ikke mistænkt	2491
5.3.5. Fremgangsmåden ved ransagning	2492
5.3.6. Ransagning uden umiddelbar underretning	2492
5.3.7. Tilfældighedsfund	2493
5.3.8. Ransagning hos vidneudelukkede eller vidnefritagede personer	2493
5.4. Justitsministeriets overvejelser	2495
5.4.1. Kompetencen til at træffe afgørelse om ransagning	2496
5.4.2. Ransagning uden umiddelbar underretning	2496
5.4.3. Tilfældighedsfund	2498
5.4.4. Ransagning hos vidneudelukkede eller vidnefritagede personer	2498
6. Udvidet adgang til konfiskation af udbytte fra kriminalitet	2499
6.1. Gældende ret	2499

6.2.	Forslaget i handlingsplanen	2500
6.3.	Fremmed ret	2500
6.3.1.	Indledning	2500
6.3.2.	Norge	2501
6.3.3.	Tyskland	2501
6.3.4.	Holland	2501
6.3.5.	England	2502
6.4.	Justitsministeriets overvejelser	2502
7.	Øget brug af hurtig indenretlig afhøring af vidner	2505
7.1.	Gældende ret	2505
7.2.	Forslaget i handlingsplanen	2505
7.3.	Justitsministeriets overvejelser	2506
8.	Udelukkelse af grupper af personer fra retsmøder	2506
8.1.	Gældende ret	2506
8.2.	Forslaget i handlingsplanen	2506
8.3.	Justitsministeriets overvejelser	2506
9.	Udvidelse af straffelovens § 123 om beskyttelse af vidner	2507
9.1.	Gældende ret	2507
9.2.	Forslaget i handlingsplanen	2507
9.3.	Justitsministeriets overvejelser	2507
10.	Andre muligheder for vidnebeskyttelse	2507
10.1.	Gældende ret	2507
10.2.	Forslagene i handlingsplanen	2508
10.3.	Justitsministeriets overvejelser	2508
11.	Skærpelse af straffen for våbenbesiddelse	2509
11.1.	Gældende ret	2509
11.1.1.	Strafudmålingen	2509
11.1.2.	Varetagtsfængsling i sager om overtrædelse af våbenloven	2509
11.2.	Justitsministeriets overvejelser	2510
12.	En forhøjet strafferamme i straffeloven for særligt grove våbenlovsovertrædelser	2511
13.	Forebyggelse af våbentyverier	2513
13.1.	Opbevaring af våben	2513
13.1.1.	De gældende regler	2513
13.1.2.	Justitsministeriets umiddelbare initiativer	2514
13.2.	Opbevaring af eksplosivstoffer	2514
13.2.1.	De gældende regler	2514
13.2.2.	Justitsministeriets umiddelbare initiativer	2514
13.3.	Krav til personer, der har adgang til skydevåben	2514
13.3.1.	De gældende regler	2514
13.3.2.	Jagt- og skytteforeninger	2514
13.3.3.	Justitsministeriets overvejelser	2515
14.	Lovforslagets økonomiske og administrative konsekvenser	2515
15.	Hørte myndigheder m.v.	2516

1. Indledning

1.1. Lovforslagets formål

Lovforslagets hovedformål er at styrke politiets muligheder for at efterforske alvorlig kriminalitet, herunder kriminalitet der begås af flere personer i forening.

Lovforslaget indeholder således forslag om, at politiet får mulighed for at foretage *telefonaflytning m.v.* i sager om grov vold, forsættelig farefremkaldelse og grove tyverier, og at politiet kan foretage *ransagning* uden umiddelbar underretning af den, der ransages hos (såkaldt hemmelig ransagning).

I tilknytning til forslaget om hemmelig ransagning fremsættes der forslag om et helt nyt kapitel i retsplejeloven om ransagning. Forslaget herom bygger på Strafferetsplejeudvalgets betænkning nr. 1159/1989 om ransagning under efterforskning.

Endvidere foreslås en udvidet mulighed for at anvende oplysninger, som er fremkommet »tilfældigt« i forbindelse med indgreb i meddelelshemmeligheden, som bevis i straffesager (de såkaldte *tilfældighedsfund*).

Et forslag om ændring af straffeloven giver mulighed for at foretage *konfiskation* af udbytte fra ikke-identificeret kriminalitet.

Herudover indeholder lovforslaget en række forslag til en forbedret *beskyttelse af vidner*. Det foreslås således, at personer, der tilhører en gruppe, kan udelukkes fra retsmøder. Endvidere stilles der forslag om udvidet kriminalisering af trusler m.v. mod vidner og om hurtigere indenretlig afhøring af vidner. Endelig er det hensigten at nedsætte en arbejdsgruppe, der bl.a. kan undersøge praksis og informere om de allerede eksisterende muligheder for at beskytte vidner samt overveje, om der er behov for et egentligt vidnebeskyttelsesprogram m.v.

Endelig foreslås en *væsentlig skærpelse af straffen* for besiddelse af skydevåben især på offentlige steder samt en bestemmelse i straffeloven om en forhøjet strafferamme for særligt grove overtrædelser af våbenloven.

1.2. Senere lovforslag

Der vil, hvis der er behov for det, senere blive fremsat lovforslag om præcisering af reglerne om agentvirksomhed. Det er også hensigten senere at fremsætte lovforslag på grundlag af Strafferetsplejeudvalgets betænkninger om beslaglæggelse og edition under efterforskning (betænkning nr. 1223/1991) og om fotoforevisning, konfrontation, efterlysning og observation (betænkning nr. 1298/1995). Også en udtalelse fra Straffelovrådet om

aktindsigt i sager om fuldbyrdelse af straf forventes at indgå i et senere lovforslag.

Som det fremgår nedenfor under pkt. 2, forventes der endvidere senere fremsat lovforslag om Danmarks ratifikation af konventionen om Europol, konventionen om udlevering mellem EU-landene og Schengen-konventionen.

Endelig kan det i forbindelse med forslagene om bedre vidnebeskyttelse i dette lovforslag nævnes, at det er hensigten at fremsætte et lovforslag, der på en række områder indeholder forslag om en forbedret retsstilling for ofre for forbrydelser.

2. Handlingsplanen om organiseret kriminalitet og rockerkriminalitet

I marts 1995 afgav en arbejdsgruppe under Justitsministeriet en handlingsplan om organiseret kriminalitet og rockerkriminalitet. Arbejdsgruppen bestod af repræsentanter fra Justitsministeriet, anklagemyndigheden, politiet, kriminalforsorgen samt politiets og kriminalforsorgens organisationer.

Handlingsplanen indeholder en række forslag til bekæmpelse af organiseret kriminalitet og rockerkriminalitet. Forslagene i handlingsplanen sigter således til at bekæmpe kriminalitet, der er kendetegnet bl.a. ved, at den forøves af flere i forening, og at der er tale om alvorlig kriminalitet, som giver betydeligt økonomisk udbytte, f.eks. narkotikakriminalitet og omfattende berigelseskriminalitet.

Arbejdsgruppen foreslog en bedre vidnebeskyttelse og styrkelse af efterforskningen.

- Forslagene om *bedre vidnebeskyttelse* omfatter:
- Etablering af et vidnebeskyttelsesprogram og beskyttelse af visse offentlige ansatte.
 - Udelukkelse af bandedemedlemmer fra retsmøder.
 - Hurtig indenretlig afhøring af vidner.
 - Udvidet kriminalisering af trusler m.v. mod vidner.
 - Begrænsning af aktindsigt i sager vedrørende straffuldbyrdelse.

Forslagene om *styrkelse af efterforskningen* omfatter:

- Forstærket internationalt politisamarbejde.
- Indgreb i meddelelshemmeligheden i grove volds- og tyverisager m.v.
- Hemmelig ransagning.
- Civile agenter.
- Straf for vidners urigtige alibier til politiet.
- Omvendt bevisbyrde ved konfiskation af narkotikaudbytte m.v.
- Lempelse af reglerne om tilfældighedsfund.
- Effektiviseret samarbejde mellem myndighederne.
- Forstærket indsats i fængslerne.
- Ny forskning.

Som det fremgår af de almindelige bemærkninger pkt. 3, 4, 5.4.2. og 6-10 nedenfor, omfatter lovforslaget en række af forslagene i handlingsplanen.

For så vidt angår forslaget om et forstærket internationalt samarbejde foregår dette allerede på en række områder, bl.a. i EU-regi. Som eksempel kan nævnes, at EU-landene for nylig har indgået aftaler, der giver nemmere adgang til udlevering af lovovertrædere mellem EU-landene, ligesom der er indgået aftale om oprettelse af en europæisk politienhed (Europol), der bl.a. skal registrere oplysninger om bekæmpelse af grov international kriminalitet. Hertil kommer, at der er lagt op til, at Danmark i december 1996 skal undertegne en aftale om tiltrædelse af Schengen-konventionen, der bl.a. indebærer en styrket international indsats mod grænseoverskridende kriminalitet.

Det er hensigten, at Danmarks ratifikation af disse konventioner skal gøres mulig ved lovgivning, og lovforslag herom vil senere blive fremsat. Dette lovforslag indeholder bl.a. på den baggrund ikke forslag om et forstærket internationalt samarbejde, som i øvrigt i vidt omfang også gennemføres, uden at der er behov for lovændringer.

Lovforslaget indeholder heller ikke forslag om et effektiviseret samarbejde mellem danske myndigheder, idet dette samarbejde allerede foregår på mange områder og ikke hidtil har krævet lovregulering.

For så vidt angår forslaget i handlingsplanen om civile agenter overvejes spørgsmålet fortsat af Justitsministeriet og Rigsadvokaten, således at der eventuelt senere vil blive fremsat lovforslag på dette område på grundlag af en nyligt afsagt Højesteretsdom.

Spørgsmålet om begrænsning af strafafsoneres adgang til aktindsigt i sager om straffuldbyrdelse har været overvejet af Straffelovrådet, som snart afgiver en udtalelse herom.

Forslaget i handlingsplanen om straf for vidners urigtige alibier til politiet er ligeledes ikke medtaget i dette lovforslag. Det skyldes bl.a., at en sådant forslag, som bryder med hidtidig dansk tradition for afgivelse af forklaringer til politiet i straffesager, efter Justitsministeriets opfattelse ikke bør gennemføres uden mere principielle overvejelser.

For så vidt angår forslaget om en forstærket indsats i fængslerne kan det oplyses, at det er hensigten i begyndelsen af 1997 at indrette separate afdelinger i to arresthuse til anbringelse af stærke indsatte, der har misbrugt deres magtposition til at udnytte eller dominere medindsatte.

Justitsministeriet vil i øvrigt være opmærksom på mulighederne for at iværksætte ny forskning, der kan belyse forekomsten af kriminelle organisationer

i Danmark med henblik på at kunne iværksætte egnede initiativer til bekæmpelse af sådan kriminalitet.

3. Telefonaflytning i sager om grov vold, forsættelig farefremkaldelse og grove tyverier

3.1. Gældende ret

Reglerne om politiets indgreb i meddelelshemmeligheden, dvs. telefonaflytning, anden aflytning, teleoplysning, brevåbning og -standsning, findes i retsplejelovens kapitel 71.

Indgreb i meddelelshemmeligheden sker efter rettens kendelse. Såfremt indgrebets formål ville forspildes, hvis man skulle afvente retskendelse, kan politiet dog træffe beslutning om at foretage indgrebet, men skal i så fald inden 24 timer forelægge sagen for retten.

Inden retten træffer afgørelse, skal der beskikkes en advokat for den, som indgrebet vedrører, og advokaten skal have lejlighed til at udtale sig.

Betingelserne for at foretage indgreb i meddelelshemmeligheden er fastsat i retsplejelovens § 781. Efter stk. 1, nr. 1, må indgrebet kun foretages, såfremt der er bestemte grunde til at antage, at på den pågældende måde gives meddelelser eller foretages forsendelser til og fra en mistænkt (mistankekravet). Herudover kræves efter stk. 1, nr. 2, at indgrebet må antages at være af afgørende betydning for efterforskningen (indikationskravet). Endvidere kræves efter § 781, stk. 1, nr. 3, som udgangspunkt, at efterforskningen angår en lovovertrædelse, der efter loven kan straffes med fængsel i 6 år eller derover (kriminalitetskravet).

Der gælder dog visse undtagelser fra kriminalitetskravet. Således er det i § 781, stk. 1, nr. 3, fastsat, at der – uanset at strafferammen er mindre end 6 år – kan foretages indgreb i meddelelshemmeligheden i forbindelse med efterforskningen af forsættelige overtrædelser af straffelovens kapitel 12 eller 13 (om forbrydelser mod statens selvstændighed og sikkerhed og mod statsforfatningen og de øverste statsmyndigheder). Endvidere omfatter denne bestemmelse en række andre overtrædelser af straffeloven, herunder f.eks. § 266 om trusler, som har en strafferamme på indtil 2 års fængsel, og § 281 om afpresning, som har en strafferamme på 1½ års fængsel – under skærpende omstændigheder dog indtil 6 års fængsel.

Herudover fastsætter § 781, stk. 2, at der kan foretages telefonaflytning og teleoplysning i sager om overtrædelse af straffelovens § 263, stk. 2 og 3, hvor efter det er strafbart at skaffe sig adgang til en andens oplysninger eller programmer, der er bestemt til at bruges i et anlæg til elektronisk databehand-

ling. Ved stk. 3 er det bestemt, at der kan foretages teleoplysning i sager om gentagne fredskrænkelser, jf. straffelovens § 265, og i sager om overtrædelse af straffelovens § 279a (databedrageri) og § 293, stk. 1 (brugstyveri), der begås ved anvendelse af en telekommunikationstjeneste (»tyveri af telefonid«).

Der er *ikke* adgang til at foretage indgreb i meddelelseshemmeligheden ved *tyveri* (straffelovens § 276), selv om tyveriet er af *særlig grov beskaffenhed*, jf. straffelovens § 286, stk. 1, som har en strafferamme på fængsel indtil 4 år.

Om baggrunden herfor anføres i Strafferetsplejeudvalgets betænkning nr. 1023/1984 om politiets indgreb i meddelelseshemmeligheden og anvendelse af agenter, der ligger til grund for de nugældende regler, at det er udvalgets opfattelse, at indgreb i meddelelseshemmeligheden kun meget sjældent vil være et egnet efterforskningsmiddel i disse sager.

Heller ikke ved *forsætlig fareforvoldelse*, jf. straffelovens § 252, der har en strafferamme på fængsel indtil 4 år, og for *legemsangreb af særlig rå, brutal eller farlig karakter*, jf. straffelovens § 245, der straffes med fængsel indtil 4 år, er der adgang til at foretage indgreb i meddelelseshemmeligheden.

3.2. Forslaget i handlingsplanen

I handlingsplanen om organiseret kriminalitet og rockerkriminalitet foreslås det, at der bliver adgang til at foretage indgreb i meddelelseshemmeligheden i sager om overtrædelse af straffelovens § 245 (legemsangreb af særlig rå, brutal eller farlig karakter), § 252 (forsætlig fareforvoldelse) og § 286, stk. 1, jf. § 276 (tyveri af særlig grov beskaffenhed).

Der henvises i den forbindelse til, at det er karakteristisk for den organiserede kriminalitet, at der i kriminalitetsmønsteret indgår voldshandlinger og alvorlig berigelseskriminalitet. En adgang til at foretage indgreb i meddelelseshemmeligheden ved efterforskning af de nævnte forbrydelser vil derfor muliggøre en mere effektiv efterforskning i sager om organiseret kriminalitet.

3.3. Justitsministeriets overvejelser

Justitsministeriet kan tilslutte sig det principielle synspunkt, som både af Strafferetsplejeudvalget og Folketinget blev lagt til grund ved udformningen af de nugældende regler om indgreb i meddelelseshemmeligheden, og hvorefter der generelt bør sættes snævre grænser for politiets indgreb i meddelelseshemmeligheden.

Reglerne om politiets efterforskningsmidler må imidlertid også ses i lyset af de samfundsmæssige

forhold og den udvikling, som sker med hensyn til kriminalitetens karakter.

Der må derfor – når nye kriminalitetsformer og omfanget af disse giver anledning til det – fortages en afvejning mellem på den ene side den ulempe eller skade, som indgrebet er forbundet med for den, der udsættes for indgrebet, og på den anden side den betydning, indgrebet har som middel til opklaring og bekæmpelse af kriminalitet, og kriminalitetens art og grovhed.

Ved denne afvejning indgår det således bl.a., om kriminaliteten har en karakter, som er egnet til at blive afdækket af politiet ved hjælp af indgreb i meddelelseshemmeligheden.

Det er Justitsministeriets opfattelse, at indgreb i meddelelseshemmeligheden i mange tilfælde vil være et relevant efterforskningsmiddel i forhold til kriminalitet, som er kendetegnet ved, at den begås af flere personer i forening.

Justitsministeriet finder på den baggrund, at der bør være adgang til indgreb i meddelelseshemmeligheden for kriminalitetsformer, der ofte begås af en flerhed af personer, i det omfang, der er tale om kriminalitet af en sådan alvorlig karakter, at sådanne indgreb er velbegrundede.

I handlingsplanen peges på grov vold (straffelovens § 245), forsætlig fareforvoldelse (straffelovens § 252) og tyveri af særlig grov beskaffenhed (straffelovens § 286, stk. 1, jf. § 276) som kriminalitet, hvor der bør være adgang til indgreb i meddelelseshemmeligheden.

For så vidt angår grov vold efter *straffelovens § 245* er det også Justitsministeriets opfattelse, at visse grupper vil benytte voldshandlinger som et led f.eks. i pression over for personer uden tilknytning til den pågældende gruppe. Således har bl.a. det seneste års opgør mellem rockergrupper været kendetegnet af drab og drabsforsøg, men der er også erfaring for, at personer med tilknytning til rockermiljøet begår anden alvorlig voldskriminalitet, herunder vold, der er omfattet af § 245.

I de situationer, hvor vold har en sådan grovere karakter som omfattet af § 245, finder Justitsministeriet på den baggrund, at der bør være adgang til indgreb i meddelelseshemmeligheden, uanset at det generelle kriminalitetskrav (en strafferamme på 6 år) ikke er opfyldt. I den forbindelse bemærkes det i øvrigt også, at der efter de gældende regler kan foretages indgreb i meddelelseshemmeligheden i sager om trusler efter straffelovens § 266, der har en strafferamme på 2 år, mens et fuldbyrdet voldsforhold ikke kan efterforskes på denne måde.

Efter *straffelovens § 252, stk. 1*, straffes den, der for vindings skyld, af grov kådhed eller på lignende hen-

synsløs måde volder nærliggende fare for nogens liv eller førlighed. Strafferammen er hæfte eller fængsel indtil 4 år.

Bestemmelsen kan blive aktuel f.eks. ved affyring af våben hen over hovedet på andre personer eller mod bygninger eller biler eller på offentlige steder, hvor der ikke er tilstrækkeligt bevis for, at der var forsat til at begå drab. Også ved hensynsløs omgang med meget farlige våben som f.eks. større mængder sprængstof eller lignende, kan bestemmelsen efter omstændighederne anvendes, hvis der herved er voldt nærliggende fare for andres liv eller førlighed.

Bl.a. på baggrund af de våben og metoder, der i de senere år er set anvendt, er det Justitsministeriets opfattelse, at der kan opstå situationer, hvor anvendelse af våben har en sådan karakter, at der ikke er grundlag for at antage, at sagen angår drabsforsøg eller vold, men hvor der alene kan sandsynliggøres forsat til overtrædelse af straffelovens § 252.

Justitsministeriet er derfor enig med arbejdsgruppen i, at der bør indføres en adgang til indgreb i meddelelshemmeligheden også i sager om overtrædelse af straffelovens § 252.

Adgangen til sådanne indgreb bør dog begrænses til overtrædelser af straffelovens § 252, stk. 1. Der er således næppe behov for indgreb i meddelelshemmeligheden i sager om overtrædelse af bestemmelsens stk. 2 om forvoldelse af fare for smitte med livstruende og uhelbredelig sygdom, der blev indsat i straffeloven i 1994 især for at kunne straffe for fare for smitte med HIV-virus.

Endelig har arbejdsgruppen foreslået, at der bliver adgang til indgreb i meddelelshemmeligheden i sager om tyveri af særlig grov beskaffenhed efter *straffelovens § 286, stk. 1, jf. § 276*.

Efter denne bestemmelse straffes tyveri, der er af særlig grov beskaffenhed på grund af den måde, hvorpå det er udført, eller fordi det er udført af flere i forening eller under medtagelse af våben eller andet farligt redskab eller middel. Også tyverier, der anses for grove på grund af de stjalne genstandes betydelige værdi eller de forhold, under hvilke de befandt sig, og tyverier, der er begået i større antal, kan være omfattet af bestemmelsen. Strafferammen er fængsel i 4 år.

Bestemmelsen omfatter således bl.a. professionelt udførte tyverier og tyverier, der retter sig mod særligt værdifulde genstande eller en flerhed af genstande, som tilsammen har stor værdi. I praksis vil tyverier, der omfatter værdier af en størrelsesorden på nogle hundrede tusinde kr. og derover, typisk blive henført under den forhøjede strafferamme i bestemmelsen.

Bestemmelsen vil således f.eks. kunne anvendes, hvis der stjæles våben til en meget høj samlet værdi.

Det forudsættes endvidere, at § 286, stk. 1, kan anvendes, såfremt der er mistanke om tyveri af våben fra forsvarets våbenlagre, når våbnene befinder sig under særligt sikrede forhold, eller der er tale om professionelt tilrettelagte tyverier, uanset om våbnene ikke har en så høj værdi, at bestemmelsen finder anvendelse af denne grund.

Bestemmelsen vil endvidere kunne anvendes på de såkaldte rambuktyverier, som i de senere år er forekommet i stigende omfang. Betegnelsen rambuktyveri skyldes fremgangsmåden ved tyverierne, idet gerningsmændene kører en brugsstjålet bil igennem en forretningsfacade og tømmer forretningen for (udvalgte) varer. Herefter kører de bort fra stedet i en brugsstjålet bil, der er udvalgt efter motorkraft og dermed hurtighed. Over for eventuelle vidner og forfølgende politibiler anvendes i visse tilfælde pulver-slukkere for at »blænde« disse. Rambuktyverierne er vanskelige at efterforske, bl.a. fordi det af hensyn til politiets og borgernes sikkerhed sjældent er muligt at standse gerningsmændene under flugten. Der er tale om nøje planlagte tyverier begået af en gruppe personer med farlige redskaber og med et stort udbytte til følge.

Som nævnt ovenfor under pkt. 3.1., var baggrunden for, at grove tyverier efter de nugældende regler ikke kan efterforskes ved hjælp af telefonaflytning m.v., at Strafferetsplejeudvalget antog, at dette efterforskningsmiddel kun meget sjældent ville egne sig i disse sager.

Det er Justitsministeriets opfattelse, at der i dag forekommer – og også fremover vil forekomme – sager om grove tyverier, der har en sådan karakter, og som udføres af flere personer i forening, at det vil kunne være relevant at anvende indgreb i meddelelshemmeligheden for at opklare sagen.

Det kan i den forbindelse også nævnes, at der er adgang til at foretage indgreb i meddelelshemmeligheden ved alle andre grove berigelsesforbrydelser, idet strafferammen for underslæb, bedrageri, databedrageri, mandatsvig og skyldnersvig af særlig grov beskaffenhed er fængsel i 8 år, jf. straffelovens § 286, stk. 2, og strafferammen for afpresning, åger og hæleri af tilsvarende grovhed er 6 år, jf. straffelovens § 286, stk. 3. Det er altså muligt f.eks. at efterforske hæleri ved hjælp af telefonaflytning m.v., mens det derimod ikke vil være muligt at anvende sådant indgreb i efterforskningen af sagen mod den, der har stjålet de pågældende genstande.

Endelig bemærkes, at der ikke i høringssvarene vedrørende handlingsplanen har været bemærkninger til dette forslag.

Det foreslås derfor, at der bliver adgang til at fore-

tage indgreb i meddelelshemmeligheden i sådanne sager.

Det bemærkes i øvrigt, at de almindelige krav om mistankens styrke, indikationskrav, proportionalitetskrav og krav om retskendelse og forsvarerbeskikkelse selvfølgelig også gælder i disse sager. Det indebærer bl.a., at indgreb i meddelelshemmeligheden kun kan finde sted, hvis det er af afgørende betydning for efterforskningen.

Der skal også foreligge bestemte grunde til at antage, at der ved telekommunikation gives meddelelser eller foretages forsendelser til eller fra en mistænkt for disse lovovertrædelser.

Det bemærkes, at Justitsministeriet for at følge udviklingen med hensyn til indgreb i meddelelshemmeligheden i de kommende år vil indhente og offentliggøre oplysninger om antallet af anmodninger til retterne om tilladelse til eller godkendelse af sådanne indgreb, samt antallet af meddelte tilladelser eller godkendelser.

Der henvises i øvrigt til de specielle bemærkninger til lovforslagets § 2, nr. 5.

4. Tilfældighedsfund ved indgreb i meddelelshemmeligheden

4.1. Gældende ret

Reglerne i retsplejelovens kapitel 71 fastsætter betingelserne for politiets adgang til at foretage telefonaflytning, rumaflytning, teleoplysning, brevåbning og standsning. Om de gældende regler henvises til afsnit 3.1. ovenfor.

I tilknytning til reglerne om betingelserne for at foretage indgreb i meddelelshemmeligheden er der i retsplejelovens § 789 fastsat regler om anvendelsen af de såkaldte »tilfældighedsfund« – dvs. oplysninger om andre lovovertrædelser end den eller dem, der oprindeligt begrundede et indgreb i meddelelshemmeligheden – som beviser i straffesager.

Det bestemmes således, at sådanne »tilfældighedsfund« kun kan anvendes som bevis i retten, hvis lovovertrædelsen opfylder kriminalitetskravet for indgreb i meddelelshemmeligheden og dermed i sig selv kunne have dannet grundlag for indgrebet. Det forudsætter, at der er tale om kriminalitet med en strafferamme på 6 år eller derover eller andre af de i § 781, stk. 1, nr. 3, nævnte lovovertrædelser.

Hvis dette ikke er tilfældet, kan oplysningerne kun anvendes som led i politiets efterforskning, men ikke som bevis i retten.

Bestemmelsen er indsat i retsplejeloven ved lov nr. 227 af 6. juni 1985, der byggede på Strafferetsplejeudvalgets betænkning nr. 1023/1984 om politiets indgreb i meddelelshemmeligheden og anvendelse

af hemmelige agenter. Om udvalgets overvejelser vedrørende § 789 henvises særligt til betænkningen s. 110 ff.

I *betænkningen* var reglen om tilfældighedsfund af et enigt udvalg udformet således, at politiet skulle give retten underretning om, under hvilke omstændigheder politiet havde fået rådighed over et sådant fund, hvis oplysningen ønskedes anvendt i retten som bevis. Hvis retten herefter fandt, at anvendelse af oplysningen som bevis ikke burde finde sted, kunne retten afskære sådan anvendelse. Strafferetsplejeudvalget fandt, at tilfældighedsfund – der begrebsmæssigt er lovligt tilvejebragte beviser – som udgangspunkt lovligt burde kunne anvendes af politiet. Det anføres videre om anvendelsen af tilfældighedsfund som bevis i retten, jf. betænkningen s. 114:

»I disse sidstnævnte tilfælde [anvendelse af tilfældighedsfund som bevis i retten] bør der efter udvalgets opfattelse gives retten adgang til at afskære bevisførelsen, hvis særlige hensyn taler derfor. Dette kan være tilfældet, hvis den kriminalitet, som tilfældighedsfundet vedrører, er så bagatelagtig sammenlignet med de kriminalitetsarter, som kan begrunde indgrebet, at det vil være urimeligt at anvende tilfældighedsfundet som bevis. Det kan også være tilfældet, hvis omstændighederne omkring tilvejebringelsen af tilladelsen til indgrebet i meddelelshemmeligheden for en efterfølgende betragtning viser, at man har strakt sig så vidt i skønnet over, om betingelserne var til stede – uden at der dog kan siges at foreligge misbrug – at det findes rettest ikke at anvende tilfældighedsfundet som bevismiddel.«

Den regel, som Strafferetsplejeudvalget foreslog, svarede i det væsentligste til den dagældende retstilstand, som denne var etableret ved retspraksis.

Under *Folketingets behandling af lovforslaget* om indgreb i meddelelshemmeligheden i folketingsamlingen 1984-85 blev den pågældende bestemmelse imidlertid ændret, således at den fik den nugældende udformning. I Retsudvalgets betænkning, Folketingstidende 1984-85, Tillæg B, sp. 1709, blev det som grundelse anført, at ændringsforslaget, der oprindeligt blev fremsat af SF og RV, tilsigter at begrænse virkningerne af anvendelsen af tilfældighedsfund.

Under 2. behandlingen af lovforslaget henviste SF's ordfører bl.a. til, »at der i forvejen er en tendens til, at man for at få så gode muligheder i efterforskningen, som det kan lade sig gøre, foretager en opustning af sigtelserne, og noget sådant kunne man altså også forestille sig her«. Der henvises herom til Folketingstidende 1984-85, Forhandlingerne, sp. 10686.

Forslaget blev vedtaget med 73 stemmer (S, SF, RV) mod 65 (K, V, CD, KF)

4.2. Forslaget i handlingsplanen

I handlingsplanen foreslås det at modificere bestemmelsen om tilfældighedsfund f.eks. således, at tilfældighedsfund kan anvendes som bevis i retten med rettens udtrykkelige tilladelse. Der henvises i den forbindelse til, at der siden bestemmelsens ikrafttræden i 1985 har været flere eksempler på sager også om grov kriminalitet, der har måttet opgives som følge af bestemmelsen om tilfældighedsfund.

Det anbefales derfor i handlingsplanen at udforme reglen om tilfældighedsfund således, at det i hvert enkelt tilfælde afgøres af retten, om oplysninger fra et tilfældighedsfund må anvendes som bevis.

4.3. Justitsministeriets overvejelser

Baggrunden for den gældende regel om, at tilfældighedsfund ikke må anvendes som bevis, er ifølge forarbejderne til bestemmelsen en frygt for, at politiet under henvisning til »oppustede« sigtelser anmoder om – og får – tilladelse til indgreb i meddelelseshemmeligheden med skjulte hensigter om at få oplysninger om anden kriminalitet, der ikke er alvorlig nok til i sig selv at begrunde indgreb i meddelelseshemmeligheden.

Det er imidlertid efter Justitsministeriets opfattelse vanskeligt at begrunde, at dette hensyn helt generelt skal afskære anvendelsen af tilfældighedsfund som bevis, når der er tale om kriminalitet med en strafferamme på under 6 år. Det kan således forekomme stødende, hvis tiltale for alvorlig kriminalitet må opgives, blot fordi beviset er kommet politiet i hænde tilfældigt i forbindelse med indgreb i meddelelseshemmeligheden ved efterforskningen af en anden sag.

Som eksempel på en situation, hvor reglerne om tilfældighedsfund kan forhindre domfældelse, kan nævnes, at handel med hash i mængder på under 10 kg i retspraksis ikke henføres under straffelovens § 191 om grov narkotikakriminalitet, men under loven om euforiserende stoffer, hvor strafferammen er 2 år.

Hvis politiets telefonaflytning i en sag om f.eks. handel med større mængder heroin giver bevis for, at der er handlet med hash, kan oplysningerne fra aflytningen kun anvendes som bevis i retten, hvis mængden af hash overstiger 10 kg.

Er der tale om en mindre mængde hash, f.eks. 8 kg, må oplysningerne fra telefonaflytningen derimod ikke anvendes som bevis i retten, fordi kriminalitetskravet (en strafferamme på 6 år eller derover) ikke er opfyldt for denne mængde, der henføres under loven om euforiserende stoffer med en strafferamme på 2 år. I de sidstnævnte tilfælde må telefonaflytningen

kun benyttes i den videre efterforskning, men fører denne ikke til beviser, må sagen opgives, selv om oplysningerne fra telefonaflytningen i sig selv ville have været tilstrækkelige til domfældelse.

En lignende situation opstår, hvis politiet under en rumaflytning, telefonaflytning eller brevåbning, der er iværksat f.eks. som led i efterforskningen af en drabssag, får klare beviser for, at der er begået anden kriminalitet, der har en strafferamme på mindre end 6 år. Det medfører, at beviser fra indgreb i meddelelseshemmeligheden f.eks. for omfattende hærværk (strafferamme indtil 4 år), falsk forklaring for retten (strafferamme 4 år), ulovlig tvang (strafferamme 4 år), samleje ved anden ulovlig tvang end vold eller trussel om vold (strafferamme 4 år) eller for våbenlovsovertrædelser som f.eks. besiddelse af skydevåben (strafferamme 2 år) eller andre særlovsovertrædelser ikke må anvendes i retten, men kun som grundlag for videre efterforskning.

Efter gældende ret kan heller ikke oplysninger om omfattende tyverier eller indbrud (strafferamme op til 4 år) eller for vold efter straffelovens § 245 (strafferamme op til 4 år) anvendes som bevis i retten, hvis oplysningerne er fremkommet ved tilfældighedsfund. Denne retstilstand vil dog blive ændret, såfremt forslaget under pkt. 3 om udvidelse af adgangen til indgreb i meddelelseshemmeligheden bliver gennemført.

Tilfældighedsfund er lovligt tilvejebragte oplysninger. Som følge heraf kan det derfor anføres, at udgangspunktet bør være, at politiet kan anvende sådanne oplysninger som bevis på samme måde, som politiet kan anvende andre oplysninger, som man er kommet lovligt i besiddelse af under en efterforskning.

Justitsministeriet foreslår derfor, at reglen om anvendelse af tilfældighedsfund udformes således, at der fastsættes mere lempelige betingelser for anvendelsen af sådanne beviser, og at det bliver retten, der i de enkelte tilfælde vurderer, om oplysningerne kan anvendes som bevis.

Forslaget indebærer, at en række betingelser skal være opfyldt for at retten kan godkende anvendelsen af tilfældighedsfund som bevis, nemlig *at* der ikke er andre efterforskningskridt, der vil være egnede til at sikre bevis i sagen, *at* tilfældighedsfundet angår en alvorligere lovovertrædelse, det vil sige en lovovertrædelse, der efter loven kan medføre fængsel i 1 år og 6 måneder eller derover, og *at* retten finder det ubetænkeligt, at oplysningerne anvendes som bevis.

Ved den sidstnævnte betingelse er det forudsat, at retten tager stilling til, om det kan anses for urimeligt at anvende tilfældighedsfundet som bevis, f.eks. fordi omstændighederne ved tilvejebringelsen af tilla-

delsen til indgreb i meddelelseshemmeligheden gør det betænkeligt.

Det vil f.eks. være ubetænkeligt at anvende et tilfældighedsfund som bevis i retten i de tilfælde, hvor politiet ud over tilfældighedsfundet også ved indgrebet har fundet beviser for den lovovertrædelse, der gav grundlag for indgrebet, idet der her typisk ikke vil være tvivl om, at indgrebet har været berettiget.

Den foreslåede bestemmelse har lighed med Strafferetsplejeudvalgets oprindelige forslag til § 789 i betænkning nr. 1023/1984, idet det overlades til retten at træffe afgørelse om anvendelse af tilfældighedsfund som bevis. Herudover indeholder det nye forslag dog tillige krav om, at der er tale om en lovovertrædelse, der efter loven kan medføre fængsel i 1 år og 6 måneder eller derover, og at andre efterforskningskridt ikke er egnede til at sikre bevis i sagen.

Om den foreslåede bestemmelse henvises i øvrigt til de specielle bemærkninger til lovforslagets § 2, nr. 7.

Endvidere henvises til pkt. 5.3.7. og pkt. 5.4.3. om den tilsvarende problemstilling i forbindelse med ransagning.

5. Ransagning

5.1. Gældende ret

5.1.1. Betingelserne for ransagning m.v.

De gældende regler om politiets anvendelse af ransagning for at søge efter spor af en forbrydelse eller efter ting, der kan beslaglægges, findes i retsplejelovens kapitel 73 (§§ 794-800), mens reglerne om ransagning med henblik på at søge efter personer, der skal anholdes eller fængsles, findes i retsplejelovens §§ 759 og 761. Bestemmelserne er i det væsentlige uændrede siden retsplejelovens vedtagelse i 1916 bortset fra den nedenfor nævnte ændring i 1993.

I retsplejeloven sondres mellem ransagning mod en sigtet og ransagning mod en ikke sigtet. Sondringen har bl.a. betydning for de materielle betingelser for at foretage indgrebet.

Indtil 1993 byggede de gældende regler endvidere på en sondring mellem statsadvokatsager og politisager. Ved gennemførelsen af den nye struktur for anklagemyndigheden, jf. lov nr. 385 af 20. maj 1992, blev den hidtidige sondring mellem politisager og statsadvokatsager ophævet. Bestemmelserne om ransagning var imidlertid fortsat knyttet til denne sondring.

For at muliggøre at ransagning fortsat – indtil et nyt kapitel 73 om ransagning blev gennemført – kunne finde sted som hidtil, blev sondringen i reglerne om ransagning mellem politisager og statsadvokatsager derfor ved lov nr. 469 af 30. juni 1993 erstattet

af en sondring, der knytter sig til strafferammen for den lovovertrædelse, som ransagningen vedrører. Det var således forudsat, at denne ændring alene skulle have midlertidig karakter.

De materielle betingelser for at foretage ransagning hos en sigtet fremgår af retsplejelovens § 794. Efter denne bestemmelse kan ransagning af en sigtets bolig eller andre rum og gemmer for at søge efter spor af forbrydelsen eller efter ting, som er genstand for beslaglæggelse, finde sted, når sigtelsen angår en forbrydelse, som efter loven kan medføre frihedsstraf, eller der foreligger påviselig grund til at antage, at spor af forbrydelsen eller bestemte ting, som kan beslaglægges, dér vil være at finde.

Ransagning hos en ikke sigtet kan efter retsplejelovens § 795 finde sted, når sagen angår en forbrydelse, som efter loven kan medføre frihedsstraf. Det kræves endvidere *enten*, at forbrydelsen er begået, eller sigtede er pågrebet i boligen eller rummet eller har betrådt samme, mens han forfulgtes på frisk gerning eller friske spor, *eller* at der i øvrigt foreligger påviselig grund til at antage, at spor af forbrydelsen eller bestemte ting, der kan beslaglægges, dér vil være at finde.

Kompetencen til at træffe bestemmelse om ransagning hos både sigtede og ikke sigtede tilkommer som hovedregel retten, jf. retsplejelovens § 797, stk. 1. Politiet kan dog træffe bestemmelse om ransagning, hvis ransagningens øjemed ville forspildes ved at afvente retskendelse, jf. retsplejelovens § 797, stk. 2. I så fald skal sagen dog som udgangspunkt inden 24 timer forelægges for retten.

Fremgangsmåden ved ransagning er reguleret i retsplejelovens §§ 798-800. Disse bestemmelser er gengivet i bilag 1 til lovforslaget. Der henvises i øvrigt til beskrivelsen af gældende ret i Strafferetsplejeudvalgets betænkning nr. 1159/1989 om ransagning under efterforskning s. 13-34.

5.1.2. Særligt om ransagning uden umiddelbar underretning

Tidligere har domstolene i sager om narkotikakriminalitet og manddrab i særlige tilfælde godkendt, at ransagning blev gennemført uden tilkaldelse af vidner og uden umiddelbar underretning af den, der blev foretaget ransagning hos, såkaldt »hemmelig ransagning«.

I nogle sager fra de senere år har landsretterne imidlertid fundet, at der ikke er hjemmel til at foretage ransagning uden underretning af den, som indgrebet vedrører, og uden tilkaldelse af vidner.

Samtidig er det i praksis forekommet, at en anmodning fra politiet om hemmelig undersøgelse af en skibscontainer for narkotika er blevet tilladt efter

reglerne om indgreb i meddelelseshemmeligheden, idet retten ligestillede undersøgelse af containeren, der var under forsendelse, med åbning og undersøgelse af en forsendelse (brevåbning), jf. retsplejelovens § 780, stk. 1, nr. 4. Retten afviste derimod at tillade politiets undersøgelse efter reglerne om ransagning.

5.2. Forslaget i handlingsplanen

I handlingsplanen foreslås det, at der gennemføres lovgivning om politiets adgang til hemmelig ransagning og beslaglæggelse.

Der henvises herved til, at hemmelig ransagning kan være af afgørende betydning for efterforskningen bl.a. af grove narkotikasager eller alvorlige voldssager. Det findes derfor vigtigt, at der fortsat er mulighed for, at politiet i særlige tilfælde kan gennemføre hemmelig ransagning.

5.3. Strafferetsplejeudvalgets betænkning om ransagning

Strafferetsplejeudvalget afgav i 1989 betænkning nr. 1159/89 om ransagning under efterforskningen. I betænkningen foreslås en ændring af de gældende regler om ransagning i retsplejelovens § 759 og kapitel 73. Ved forslaget opstilles ændrede betingelser for adgangen til at foretage ransagning og nye regler om kompetencen til at træffe bestemmelse om ransagning samt om fremgangsmåden ved ransagning. Endvidere indeholder betænkningen forslag til lovregulering af adgangen til ransagning på områder, der ikke er udtrykkeligt reguleret ved de gældende regler, herunder ransagning uden umiddelbar underretning (hemmelig ransagning).

I det følgende gennemgås forslagene i Strafferetsplejeudvalgets betænkning, herunder også udvalgets forslag om ransagning uden umiddelbar underretning.

5.3.1. Afgrænsning af ransagning

Ransagning beskrives af Strafferetsplejeudvalget som et straffeprocessuelt tvangsindgreb, hvorved der i strid med husfreden eller privatlivets fred foretages undersøgelser af nogens bolig, øvrige husrum, andre lokaliteter, gemmer, andre genstande, dokumenter, papirer og lignende. For at ransagningen kan karakteriseres som et straffeprocessuelt indgreb forudsættes det, at formålet med indgrebet skal være et led i politiets efterforskning eller i øvrigt foretages som et led i politiets strafforfølgning og kriminalitetsbekæmpelse.

Der er ikke fastlagt en præcis nedre grænse for, hvilke indgreb der må karakteriseres som ransag-

ning. Omfattet er dog kun sådanne indgreb, som uden særlig lovhjæmmel ville være strafbare. Undersøgelser, som enhver lovligt kan foretage eller som vedrører lokaliteter eller genstande, som er frit tilgængelige for politiet, er således ikke omfattet af reguleringen, jf. betænkningen s. 42-45.

Om afgrænsningen overfor andre straffeprocessuelle indgreb henvises til betænkningen s. 39-42.

Det fremgår bl.a. heraf, at begrebet ransagning også omfatter undersøgelse af f.eks. elektroniske medier, der på samme måde som papirer er egnede til at være bærere af et meningsindhold. Det vil således være ransagning, hvis man aflæser en diskette, der findes under en ransagning, eller oplysninger, der er lagret i hukommelsen på en computer. Det anses også for ransagning at afspille en besked, der tidligere er indtalt på en telefonsvarer.

Derimod vil aflytning af korrespondancen mellem en sigtets computer og en computer et andet sted eller aflytning af en telefonsamtale være et indgreb i meddelelseshemmeligheden, der er reguleret ved reglerne i retsplejelovens kapitel 71.

Mange offentligtretlige love, f.eks. toldlovgivningen, momslovgivningen, miljølovgivningen m.v., hjemler vedkommende forvaltningsmyndighed adgang til at skaffe sig oplysninger, herunder ved undersøgelse af fast ejendom, ved undersøgelse af regnskaber, forretningsbøger, korrespondance m.v. eller ved prøveudtagning. Sådanne administrative tvangsindgreb, som foretages af en forvaltningsmyndighed som led i myndighedens kontrol inden for sit sagsområde, er ikke omfattet af reglerne i retsplejeloven, uanset om politiet yder bistand til gennemførelsen. Heller ikke forvaltningsmæssige indgreb, som foretages af politiet, f.eks. politiets tilsyn med våbenhandlere, er omfattet af reglerne i retsplejeloven. Der henvises i øvrigt til betænkningen s. 45-47.

5.3.2. Systematik for reguleringen

Strafferetsplejeudvalget har med udgangspunkt i grundlovens § 72 om boligens ukrænkelighed foretaget en opdeling af ransagninger i to kategorier efter indgrebets intensitet. Betingelserne for at foretage ransagning og kompetencereglerne er udformet på grundlag af denne sondring, således at der som udgangspunkt stilles strengere krav til de mest byrdefulde ransagninger (første kategori) end til mindre byrdefulde ransagninger (anden kategori).

Kategori 1 – de mest byrdefulde indgreb – omfatter de ransagninger, som beskrives i grundlovens § 72, og ransagninger, der må ligestilles hermed. Kategori 1 omfatter således ransagning af boliger og andre husrum, herunder f. eks. kontorer, værksteder, beboelseskøretøjer og kahytter. Endvidere omfatter

denne kategori ransagning af dokumenter, papirer og lignende, herunder elektroniske medier, samt indholdet af aflåste genstande, jf. lovforslagets § 793, stk. 1, nr. 1.

Kategori 2 omfatter lokaliteter uden for husrum, dvs. haver og andre arealer under åben himmel, samt bygninger, der ikke kan anses for »husrum«, f.eks. halvtage, carporte, åbne skure og lignende. Endvidere omfatter kategori 2 andre løsøregenstande end de i kategori 1 nævnte. Det kan f.eks. være tøj, biler, hvis døre ikke er aflåste, maskiner eller uaflåste kufferter. Der henvises til lovforslagets § 793, stk. 1, nr. 2.

Finder politiet under ransagning af f.eks. en have, der er omfattet af kategori 2, en løsøregenstand, der er omfattet af kategori 1, f.eks. en aflåst beholder, må politiet, hvis indholdet af beholderen skal ransages, gå frem efter de mere strenge betingelser for ransagning (kategori 1).

De gældende regler i retsplejeloven sondrer som nævnt mellem ransagning mod sigtede og ransagning mod ikke sigtede. Samme systematik er anvendt i reglerne om legemsindgreb.

Efter Strafferetsplejeudvalgets opfattelse bør sondringen i forbindelse med reglerne om ransagning ikke bygge på, hvorvidt der er rejst formel sigtelse eller ej, men derimod på, hvorvidt den pågældende er mistænkt eller ej. Baggrunden herfor er, at ransagning undertiden iværksættes mod en person, der mistænkes for lovovertrædelser, uden at der forinden er foreholdt den pågældende nogen sigtelse, og uden at der ved ransagningen bliver lejlighed hertil, fordi den mistænkte ikke træffes. I sådanne tilfælde, hvor der ikke er rejst en formel sigtelse, bør reglerne om ransagning mod mistænkte anvendes. Der henvises i øvrigt til betænkningen s. 48-50.

5.3.3. Ransagning mod en mistænkt

Kriminalitetskrav

Efter de gældende regler kan ransagning hos en sigtet finde sted, hvis sigtelsen angår en forbrydelse, som efter loven kan medføre frihedsstraf, eller der er påviselig grund til at antage, at spor af forbrydelsen, eller bestemte ting, der kan beslaglægges, kan findes på det sted, hvor ransagningen skal ske, jf. retsplejelovens § 794.

Strafferetsplejeudvalget foreslår, at det som en grundbetingelse for enhver ransagning kræves, at der er mistanke om en lovovertrædelse, der er undergivet offentlig påtale, jf. lovforslagets § 794, stk. 1, nr. 1. Denne grundbetingelse svarer til gældende ret og svarer i øvrigt også til det kriminalitetskrav, som

gælder for legemsbesigtigelse, jf. retsplejelovens § 792 a, stk. 1, nr. 1.

Ved de mere byrdefulde ransagninger – kategori 1 – foreslås det, at der ud over grundbetingelsen enten skal stilles et særligt kvalificeret indikationskrav, jf. herom nedenfor, eller at kriminalitetskravet skærpes, således at der skal være frihedsstraf i strafferammen, jf. lovforslagets § 794, stk. 2. Kriminalitetskravet er således i store træk i overensstemmelse med gældende ret, der forudsætter, at sigtelsen angår en forbrydelse, der efter loven kan medføre frihedsstraf.

Strafferetsplejeudvalget har overvejet, om det kvalificerede kriminalitetskrav kunne skærpes til et strafferammekrav om fængsel i 1 år og 6 måneder, således som det er tilfældet i retsplejelovens § 762, stk. 1, om varetægtsfængsling og i § 792 a, stk. 2, om legemsundersøgelse, men har ikke fundet grundlag herfor. En sådan stramning ville indebære en uheldig begrænsning af politiets efterforskningsmuligheder f.eks. i sager om spirituskørsel, hvor der jævnligt er behov for at foretage rutinemæssige ransagninger for at få oplysning om, hvorvidt sigtede kan have drukket efter kørslen, uden at der er bestemte grunde til at antage, at bevis i sagen kan findes ved den konkrete ransagning.

Indikationskrav

For så vidt angår kravet til indikationen, dvs. kravet til indgrebets betydning for efterforskningen, foreslår Strafferetsplejeudvalget som en grundbetingelse, at ransagning mod en mistænkt kun må finde sted, hvis det er af væsentlig betydning for efterforskningen, jf. lovforslagets § 794, stk. 1, nr. 2.

Denne grundbetingelse, der skal være opfyldt ved enhver ransagning, svarer til indikationskravet ved legemsbesigtigelse, jf. retsplejelovens § 792 a, stk. 1, nr. 2, og antages i øvrigt af udvalget at være i overensstemmelse med, hvad der i dag uden udtrykkelig lovhjæmmel må anses for gældende ret.

Ved ransagninger omfattet af kategori 1 stilles der efter forslaget § 794, stk. 2 – ud over grundbetingelsen – krav om, enten at kriminaliteten er af en sådan art, at der er frihedsstraf i strafferammen, eller at der er bestemte grunde til at antage, at bevis i sagen eller genstande, der kan beslaglægges, kan findes ved ransagningen. Dette skærpede indikationskrav, som svarer til den gældende bestemmelse i retsplejelovens § 794, indebærer, at der skal være en konkret begrundet antagelse om, at ransagning vil resultere i fundet af beviser eller genstande, der kan beslaglægges.

Mistankekrav

I modsætning til de gældende regler, hvor kravet til mistankens styrke ikke er præciseret i loven, foreslås det, at der stilles krav om, at den pågældende med rimelig grund er mistænkt, jf. lovforslagets § 794, stk. 1, nr. 1. Dette svarer til mistankekravet i retsplejelovens § 792 a, stk. 1, om legemsbesigtigelse.

I praksis foretager politiet ikke sjældent ransagninger i tilfælde, hvor dette ikke er påkrævet af hensyn til efterforskningen af den konkret påsigtede lovovertrædelse, men hvor der er mistanke om, at den pågældende kan have gjort sig skyldig i andre lovovertrædelser, som vil kunne afsløres under en ransagning. Når en person f.eks. tages på fersk gerning under et indbrudstyveri, er det af hensyn til opklaringen af dette tyveri ufornødent at foretage ransagning af den pågældendes hjem. Alligevel vil man i mange tilfælde foretage ransagning af hjemmet, hvorved der kan findes koster hidrørende fra andre tyverier.

Strafferetsplejeudvalget finder, at denne praksis bør opretholdes. Det foreslåede mistankekrav vil fastsætte en rimelig afgrænsning af, i hvilke tilfælde sådanne ransagninger bør foretages. Det bør ske i tilfælde, hvor den konkret påsigtede kriminalitet på grund af sin art eller udførelsesmåde giver rimelig grund til mistanke om, at den pågældende har begået anden tilsvarende kriminalitet, af hvilken spor vil kunne findes ved ransagningen.

Kompetence

Efter den gældende § 797 kan ransagning som hovedregel kun finde sted efter forudgående retskendelse. Politiet kan dog foretage ransagning uden retskendelse i visse særlige tilfælde (ved samtykke og ved ransagning i lokaler, der er tilgængelige for alle og enhver, eller som er undergivet politiets særlige tilsyn), samt hvis øjemedet med ransagningen ville forspildes, hvis retskendelse skulle afventes (»periculum in mora«).

Strafferetsplejeudvalget foreslår, at kompetencen til at træffe bestemmelse om ransagning hos en mistænkt henlægges til retten for så vidt angår de mest byrdefulde former for ransagning, dvs. ransagning af bolig og andre husrum, dokumenter, papirer og lignende samt indholdet af aflåste genstande (kategori 1).

Et flertal af udvalgets medlemmer (fem medlemmer) foreslår endvidere, at politiet tillægges kompetence til at træffe beslutning om de mindre byrdefulde ransagninger (kategori 2). I forhold til gældende ret indebærer dette en udvidelse af politiets kompetence til at træffe beslutning om ransagning. Flertallet af

udvalgets medlemmer finder det ønskeligt, at retssystemet ikke belastes med krav om domstolsforelægelse af mindre betydningsfulde spørgsmål, og finder endvidere de omhandlede indgreb af så ringe intensitet, at rettens kendelse om ransagning i disse tilfælde er unødvendig. Endelig lægger flertallet vægt på, at der i retsplejelovens § 746, stk. 1, er hjemmel til at indbringe eventuelle tvister om en ransagning for retten.

To af udvalgets medlemmer kan ikke anbefale, at kompetencen til at træffe beslutning om ransagning i disse situationer (kategori 2) henlægges til politiet. Disse medlemmer finder, at den hidtil fulgte praksis har fungeret tilfredsstillende. De peger i den forbindelse på, at den omstændighed, at politiet i tilfælde af »periculum in mora« efterfølgende skal forelægge indgrebet for retten til godkendelse, må antages at medføre en vis begrænsning i anvendelsen af sådanne indgreb, og de finder det derfor betænkeligt at mindske domstolskontrollen.

I de situationer, hvor retten har kompetencen til at træffe bestemmelse om ransagning, foreslår et enigt udvalg, at der som hidtil skal være adgang for politiet til at træffe en foreløbig bestemmelse herom, hvis undersøgelsens øjemed ville forspildes, dersom retskendelse skulle afventes (»periculum in mora«), jf. lovforslagets § 796, stk. 3, 1. pkt. Denne kompetence er generel og således ikke knyttet til særlige indikations- eller kriminalitetskrav.

Udvalget har endvidere foreslået, at politiet, hvis det har truffet bestemmelse om ransagning i en »periculum in mora«-situation, snarest muligt og senest inden 24 timer skal forelægge sagen for retten, der ved kendelse afgør, om indgrebet kan godkendes. Dette indebærer en stramning i forhold til den gældende regel i retsplejelovens § 797, stk. 3, hvorefter der alene skal indgives en »beretning« til retten, men ikke af retten skal afsiges kendelse om, hvorvidt ransagningen kan godkendes.

Formkrav

Strafferetsplejeudvalget foreslår, at rettens afgørelse om ransagning – både forudgående tilladelse og efterfølgende godkendelse af et »periculum in mora« indgreb – bør træffes ved kendelse, der begrundes efter samme kriterier som angivet i retsplejelovens § 764, stk. 4, om varetægtsfængsling og § 783, stk. 1, 3. pkt., om indgreb i meddelelshemmeligheden. Kendelsen skal til enhver tid kunne omgøres.

Udvalget foreslår endvidere, at det i loven fastsættes, at der, inden retten træffer afgørelse, skal være givet den, mod hvem ransagningen retter sig, adgang til at udtale sig. Dette skal dog ikke gælde i de i rets-

plejelovens § 748, stk. 1, 2. pkt., omhandlede tilfælde, dvs. i tilfælde, hvor politiet søger rettens forudgående tilladelse til at foretage en ransagning. Reglen om, at den pågældende skal have lejlighed til at udtale sig for retten, vil altså i det væsentlige kun få betydning ved rettens efterfølgende godkendelse af et »periculum in mora«-indgreb.

Betydning af samtykke

Der er i Strafferetsplejeudvalget enighed om, at et samtykke fra den mistænkte bør medføre, at kompetencen til at træffe beslutning om ransagning i alle tilfælde ligger hos politiet. Det vil således ved de ransagninger, som ellers kræver retskendelse, være unødvendigt at indhente retskendelse – såvel forudgående som efterfølgende – hvis der foreligger samtykke, jf. lovforslagets § 796, stk. 5.

Udvalget finder derimod – i modsætning til, hvad der må antages at være gældende ret i dag – at samtykket ikke bør medføre en fravigelse af lovens materielle betingelser for, hvornår en ransagning må foretages, og bestemmelserne om, under hvilken form indgrebet skal foretages. Dette skyldes risikoen for, at samtykket i virkeligheden ikke afgives frivilligt.

Efter de gældende administrative forskrifter skal samtykket være skriftligt. Strafferetsplejeudvalget foreslår dette krav lovfæstet og henviser i den forbindelse til, at kravet om skriftlighed afskærer senere bevistvivl om, hvorvidt samtykke er meddelt.

5.3.4. Ransagning mod en ikke mistænkt

Selv om det i praksis er sjældent, at der er behov for at kunne gennemtvinge en ransagning mod en ikke mistænkt, har Strafferetsplejeudvalget fundet, at de materielle betingelser for gennemførelsen af en sådan ransagning – i lighed med gældende ret – bør fastlægges i retsplejeloven. Systematikken for reguleringen er den samme som ved ransagning mod mistænkte personer.

Betingelserne for ransagning hos ikke mistænkte foreslås i § 795 generelt udformet strengere end betingelserne for at foretage ransagning mod en mistænkt. Til gengæld foreslås det, at et skriftligt samtykke fra en ikke mistænkt skal bringe indgrebet helt uden for reguleringen, jf. lovforslagets § 795, stk. 1, 1. pkt., og nedenfor om betydningen af samtykke.

Kriminalitetskrav

Det foreslås, at ransagning mod en ikke mistænkt uden samtykke kun må finde sted, såfremt efterforskningen vedrører en lovovertrædelse, for hvilken der er frihedsstraf i strafferammen. Kriminalitetskravet er således på dette punkt i overensstemmelse

med gældende ret, der ligeledes kræver, at efterforskningen angår en forbrydelse, som efter loven kan medføre frihedsstraf, jf. retsplejelovens § 795.

Mistanke- og indikationskrav

Ved ransagning over for ikke mistænkte stilles naturligvis ikke noget krav om mistanke. Det kræves dog, at ransagning sker som led i efterforskningen af en konkret lovovertrædelse.

Strafferetsplejeudvalget foreslår, at indikationskravet ved ransagning mod ikke mistænkte i det væsentligste udformes i overensstemmelse med hovedreglen i den gældende § 795, således at det kræves, at der er bestemte grunde til at antage, at bevis i sagen eller genstande, der kan beslaglægges, kan findes ved ransagningen, jf. lovforslagets § 795, stk. 1, nr. 2.

Kompetence

Efter retsplejelovens § 797, stk. 1, kan ransagning hos en ikke sigtet som udgangspunkt kun finde sted ifølge retskendelse.

Udvalget foreslår, at det som lovens principielle hovedregel fastholdes, at kompetencen til at træffe bestemmelse om ransagning hos en ikke mistænkt ligger hos retten, medmindre der foreligger samtykke, jf. lovforslagets § 796, stk. 2, jf. stk. 1. Denne kompetenceregulering gælder både ved ransagning af boliger og andre husrum, dokumenter, papirer og lignende samt indholdet af aflåste genstande (kategori 1) og ved ransagning af andre genstande samt lokalteter uden for husrum (kategori 2).

Denne hovedregel foreslås suppleret med to undtagelser.

For det første skal der også ved ransagning mod ikke mistænkte være adgang for politiet til at træffe en foreløbig bestemmelse om ransagning, hvis undersøgelsens øjemed ville forspildes, dersom retskendelse skulle afventes (»periculum in mora«). Denne undtagelsesregel foreslås udformet på samme måde som ved ransagning hos mistænkte, og reglerne foreslås samlet i en fælles bestemmelse, jf. lovforslagets § 796, stk. 3, 1. pkt.

For det andet foreslås der indført en særlig adgang for politiet til at træffe bestemmelse om, at der i tilslutning til opdagelsen eller anmeldelsen af en forbrydelse kan ske ransagning af gerningsstedet, såfremt den person, der har rådighed herover, ikke er mistænkt, og det ikke er muligt at komme i kontakt med den pågældende, jf. lovforslagets § 796, stk. 6. Baggrunden for den foreslåede regel er, at der i mange af disse tilfælde vil være tale om en ransagning hos offeret for forbrydelsen. Ransagning vil i disse tilfælde ikke – eller næsten aldrig – blive opfattet

som noget byrdefuldt for den person, den er rettet imod.

Betydning af samtykke

Udvalget foreslår, at samtykke fra en ikke mistænkt ikke alene medfører, at der som nævnt ovenfor sker en forskydning af kompetencen til at træffe beslutning om ransagning til politiet, men også at de materielle betingelser for ransagning bortfalder, således at samtykket bringer ransagning hos en ikke mistænkt helt uden for reguleringen. Dette foreslås udtrykkeligt lovfæstet, jf. lovforslagets § 795, stk. 1, 1. pkt.

Også ved ransagning hos en ikke mistænkt stilles der krav om, at samtykket for at have retsvirkning skal være skriftligt. Som en undtagelse til denne hovedregel foreslås det dog som § 795, stk. 1, 1. pkt., sidste led, at samtykke meddelt i tilslutning til opdagelsen eller anmeldelsen af en forbrydelse ikke skal være skriftligt. Baggrunden herfor er, at den person, der er forurettet ved en forbrydelse, normalt vil have interesse i, at der som led i politiets undersøgelse foretages en ransagning af gerningsstedet. I disse situationer vil der ikke i praksis være risiko for tvist om, hvorvidt samtykke er meddelt eller ej. Da situationen endvidere er almindeligt forekommende, vil kravet om, at samtykke skal være skriftligt, besværliggøre politiets arbejde uden rimelig grund.

5.3.5. Fremgangsmåden ved ransagning

I de gældende regler om ransagning findes specielle bestemmelser, som har baggrund i grundsætningen om, at straffeprocessuelle indgreb skal foretages så skånsomt, som omstændighederne tillader. Dette gælder dels den generelle regel om skånsomhed i retsplejelovens § 800, stk. 2, dels reglerne i § 800, stk. 3 og 4, og § 799, stk. 4, om bl.a. tidspunktet for ransagningen.

Strafferetsplejeudvalget finder, at en generel og udtrykkelig regel om skånsomhed ved ransagning fortsat bør findes i retsplejeloven. Udvalget foreslår denne regel udformet således, at den tillige mere specielt giver udtryk for, at ransagning så vidt muligt skal ske uden at forårsage ødelæggelse eller beskadigelse, og uden at indgrebet på grund af tidspunktet for foretagelsen eller den måde, hvorunder det foretages, giver anledning til unødigt opsigt, jf. lovforslagets § 798, stk. 1.

Derudover stiller udvalget forslag om, at der i retsplejeloven også fastsættes nogle mere detaljerede regler om udførelsesmåden. Der henvises herom til betænkningen s. 80-90 og bemærkningerne til lovforslagets § 798, stk. 2 og 3.

5.3.6. Ransagning uden umiddelbar underretning

De gældende regler i retsplejeloven forudsætter, at ransagning foregår åbenlyst, jf. herved § 799, stk. 1, om opfordring til at være til stede eller tilkaldelse af husfælle eller nabo, stk. 3 om oplæsning af rettens kendelse m.v. og stk. 4 om opfordring til at udlevere eller påvise de ting, der eftersøges.

I betænkningen blev det oplyst, at det i retspraksis var godkendt, at en ransagning i særlige tilfælde blev gennemført hemmeligt, således at den, mod hvem indgrebet rettedes, ikke blev gjort bekendt med indgrebet i umiddelbar tilknytning hertil, og således at der ikke blev tilkaldt vidner. Sådan ransagning kan især skyldes hensynet til at undgå, at den fremtidige efterforskning vanskeliggøres eller umuliggøres derved, at de implicerede og navnlig bagmænd advares. Strafferetsplejeudvalget henviste således til, at der i sager om alvorlig narkotikakriminalitet eller manddrag var afsagt kendelser, som tillod politiet at foretage hemmelig ransagning, dvs. ransagning uden tilstedeværelse af den, der råder over den pågældende bolig eller de pågældende rum eller gemmer, og uden tilkaldelse af en husfælle eller nabo og uden vidner.

Strafferetsplejeudvalget fandt det ønskeligt, at der i loven tages stilling til spørgsmålet om hemmelig ransagning, og at der – i det omfang sådan ransagning accepteres – sker en udførlig regulering heraf.

Et flertal af udvalgets medlemmer (fem medlemmer) fandt ikke at kunne afvise, at det i enkelte tilfælde af hensyn til efterforskningen er nødvendigt, at der gives politiet adgang til at foretage hemmelig ransagning. Flertallet henviste i den forbindelse til, at politiet allerede via reglerne om indgreb i meddelelshemmeligheden har en vis adgang til at foretage hemmelig ransagning. En tilladelse til at foretage »anden aflytning« (rumaflytning) antages således at indebære en adgang for politiet til hemmeligt at skaffe sig adgang til det pågældende rum for at anbringe det nødvendige udstyr og i forbindelse hermed at foretage de undersøgelser, som er nødvendige for en hensigtsmæssig placering af udstyret.

Flertallet foreslog på denne baggrund spørgsmålet reguleret i retsplejeloven, således at indgrebet knyttes til de samme betingelser og den samme kontrol, som gælder for »anden aflytning« – typisk rumaflytning – som er det mest intense indgreb i meddelelshemmeligheden.

Flertallets forslag indebærer, at kriminalitetskravet *såvel* i retsplejelovens § 781, stk. 1, nr. 3, *som* i § 781, stk. 5, skal være opfyldt. Herefter skal der som hovedregel være en strafferamme på fængsel i 6 år eller derover, og der skal være tale om en forbrydelse, som har medført eller kan medføre fare for men-

neskers liv eller velfærd eller for betydelige samfundsværdier,

Det indebærer også, at der skal beskikkes en advokat for den, som indgrebet vedrører, og at denne skal underrettes om alle retsmøder og have adgang til at udtale sig, jf. retsplejelovens § 784 og § 785. Endelig indebærer det, at tilladelsen skal være tidsbegrænset, jf. § 783, stk. 2, at Justitsministeriet skal have underretning, hvis et »periculum in mora«-indgreb ikke efterfølgende kan godkendes af retten, jf. § 783, stk. 3, og at der skal gives efterfølgende underretning til den, som indgrebet har været rettet imod, jf. § 788.

To af udvalgets medlemmer fandt, at hemmelig ransagning er et så ekstraordinært efterforskningskridt, der bryder radikalt med de hidtil i retsplejeloven tilsikrede retsgarantier, herunder opfordring til at være til stede, tilkaldelse af vidner og oplæsning af kendelse, at det principielt ikke bør tillades.

Disse medlemmer fandt ikke, at der fra anklagemyndighedens side er påvist tilfælde, hvor hemmelig ransagning ville kunne have muliggjort en ellers umulig efterforskning. Selv om mindretallet havde forståelse for, at det formentlig vil være hensigtsmæssigt med hemmelige ransagninger i narkotikasager, havde mindretallet principielt modvilje over for hemmelig efterforskning.

Selv om der i forbindelse med ændringer i retsplejeloven vedrørende indgreb i meddelelshemmeligheden blev indført hjemmel til at gøre indgrebet hemmeligt, jf. retsplejelovens § 781, stk. 1, jf. § 788, stk. 4, var det mindretallets opfattelse, at der ikke for enhver pris bør tilstræbes en overensstemmelse mellem de enkelte straffeprocessuelle indgreb, og at der er en væsentlig forskel på indgreb i meddelelshemmeligheden, som efter indgrebets karakter nødvendigvis må foretages uden forudgående meddelelse, og ransagninger, hvor sådanne hensyn ikke er gældende.

Mindretallet fandt alene, at hensynet til statens forhold til fremmede magter eller til statens sikkerhed kan gøre det påkrævet, at ransagning foretages hemmeligt. Mindretallet foreslog derfor, at der bør kunne gives adgang til at hemmeligholde en ransagning i sager vedrørende forsættelig overtrædelse af straffelovens kapitel 12 eller kapitel 13.

5.3.7. Tilfældighedsfund

Det hænder undertiden, at politiet under ransagning finder spor af en helt anden forbrydelse end den, der dannede grundlag for ransagningen. F.eks. kan det ske, at politiet under ransagning i en narkotikasag finder efterlyste tyvekoster eller skydevåben.

Eller politiet kan under ransagning i en tyveri- eller hælerisag finde et lager af smuglervarer.

Sådanne såkaldte »tilfældighedsfund« kan forekomme ikke alene ved ransagninger, men også ved andre straffeprocessuelle efterforskningskridt, navnlig indgreb i meddelelshemmeligheden, jf. også ovenfor under pkt. 4 om den tilsvarende problemstilling ved indgreb i meddelelshemmeligheden.

Som det fremgår af pkt. 4, er der retsplejelovens § 789 fastsat regler om tilfældighedsfund ved indgreb i meddelelshemmeligheden. Det følger således af den nævnte bestemmelse, at tilfældighedsfund frit kan anvendes under politiets efterforskning, men at de oplysninger, der er kommet frem ved tilfældighedsfund, ikke må anvendes som bevis i retten, medmindre tilfældighedsfundet angår en lovovertrædelse, der i sig selv kunne have dannet grundlag for indgrebet.

Der er ikke i retsplejelovens gældende regler om ransagning nogen bestemmelse om tilfældighedsfund.

Strafferetsplejeudvalget har foreslået, at de principper, der er fastlagt i § 789, bør gælde ved alle straffeprocessuelle tvangsindgreb, hvor tilfældighedsfund kan forekomme. Udvalget har derfor udformet en regel om tilfældighedsfund ved ransagning, der svarer til lovens § 789.

Udvalget anfører, at selv om tilfældighedsfund ved ransagninger må antages at forekomme ret hyppigt, vil den foreslåede bestemmelse kun i ringe omfang begrænse politiets anvendelse af tilfældighedsfund, bl.a. fordi kriminalitetskravet ved almindelige ransagninger er foreslået sat således, at det vil være sjældent, at et tilfældighedsfund vedrører en lovovertrædelse, der ikke i sig selv kunne have begrundet ransagning. Hvis de foreslåede regler om hemmelig ransagning gennemføres, vil en bestemmelse om tilfældighedsfund imidlertid få betydning for sådanne ransagninger, for hvilke der foreslås et højt kriminalitetskrav.

5.3.8. Ransagning hos vidneudelukkede eller vidnefritagede personer

I retsplejelovens kapitel 18 findes en række regler om vidneudelukkelse og vidnefritagelse.

I retsplejelovens § 170, stk. 1, er der fastsat regler, som udelukker præster, læger og advokater fra at afgive vidneforklaring. Baggrunden herfor er hensynet til det særlige tillidsforhold mellem sigtede og den vidneudelukkede.

Retten kan dog efter § 170, stk. 2, pålægge læger og advokater, bortset fra forsvarere i straffesager, at afgive forklaring, når forklaringen anses for at være af afgørende betydning for sagens udfald, og sagens

beskaffenhed og dens betydning for vedkommende part eller samfundet findes at berettigede til, at forklaring afkræves.

Endvidere er der i § 171, stk. 1 (om sigtedes nærmeste pårørende) og § 171, stk. 2 (om personer, for hvem afgivelse af forklaring kan medføre straf, tab af velfærd eller anden væsentlig skade) regler om vidnefritagelse, hvor afgivelse af forklaring vil medføre en loyalitetskonflikt for vidnet.

Endelig findes i § 170, stk. 3, regler om vidneudelukkelse for personer, der er undergivet særlig tavshedspligt, og i § 169 bestemmelser om vidneudelukkelse for tjenestemænd.

Retsplejelovens § 172 indeholder regler om vidnefritagelse for redaktører og redaktionelle medarbejdere ved den trykte presse samt ved radio- eller fjernsynsforetagender. Baggrunden for reglen er hensynet til pressens kildebeskyttelse og informationsfriheden. Retten kan dog efter retsplejelovens § 172, stk. 5, pålægge de nævnte personer vidnepligt, når sagen angår en lovovertrædelse, som er af alvorlig karakter, og som efter loven kan medføre straf af fængsel i 4 år eller derover, såfremt vidneførselen må antages at have afgørende betydning for sagens opklaring, og hensynet til opklaringen klart overstiger massemediernes behov for at kunne beskytte deres kilder. Retten kan endvidere efter § 172, stk. 6, pålægge vidnepligt, hvis sagen angår en overtrædelse af straffelovens §§ 152-152 c. Dette gælder dog ikke, hvis det må antages, at forfatteren eller kilden har villet afdække forhold, hvis offentliggørelse er af samfundsmæssig betydning.

Det bemærkes i den forbindelse, at spørgsmålet om vidnebeskyttelsens omfang for redaktører og redaktionelle medarbejdere ved medierne – og dermed udformningen af reglen i retsplejelovens § 172 – for tiden overvejes i et udvalg om samarbejdet mellem retterne og pressen, som forventes at afgive betænkning inden årsskiftet 1996/97.

Efter retsplejelovens § 824, stk. 2, er skriftlige meddelelser mellem sigtede og de i §§ 169-170 nævnte personer ikke genstand for beslaglæggelse, så længe de er i sidstnævnte personers besiddelse, og disse ikke sigtes for delagtighed i forbrydelsen.

Editionspligt kan endvidere efter retsplejelovens § 827, stk. 1, ikke pålægges de i §§ 169-172 nævnte personer, såfremt der derved ville fremkomme oplysninger om forhold, som vedkommende vil være udelukket fra eller frataget for at afgive forklaring om som vidne.

De gældende regler i retsplejeloven regulerer ikke, i hvilket omfang ransagning kan ske med hensyn til kommunikation mellem en mistænkt og de i §§ 169-172 nævnte personer.

Problemstillingen blev ligeledes overvejet i forbindelse med revisionen af retsplejelovens bestemmelser om telefonaflytning og andre indgreb i meddelelseshemmeligheden. Overvejelserne mandede ud i retsplejelovens § 782, stk. 2, hvorefter indgreb i meddelelseshemmeligheden ikke må foretages med hensyn til den mistænkte forbindelse med personer, der efter reglerne i § 170 er udelukket fra at afgive forklaring som vidne, dvs. præster, læger og advokater samt medhjælpere for disse personer. Retsplejelovens § 791, stk. 3, påbyder destruktion af materialet, hvis sådant indgreb i meddelelseshemmeligheden har fundet sted, medmindre materialet giver anledning til, at der rejses sigtelse for strafbart forhold mod den vidneudelukkede person, eller at hvervet som forsvarer bliver frataget den pågældende.

Strafferetsplejeudvalget har i betænkningen om ransagning under efterforskning foreslået, at der – ligesom ved indgreb i meddelelseshemmeligheden – foretages en begrænsning af adgangen til ransagning med hensyn til kommunikation mellem en mistænkt og de i § 170 nævnte personer.

Reglen bør udformes således, at den omfatter »personer, som efter § 170 er udelukket fra at afgive forklaring som vidne«. Det følger heraf, at undtagelsen er absolut for så vidt angår mistænkte kommunikation med præster i folkekirken eller anerkendte trossamfund og forsvarere i en straffesag, idet der for disse personers vedkommende ikke er adgang til at pålægge vidnepligt. For så vidt angår læger og andre advokater end forsvarere, for hvem der i § 170, stk. 2, er hjemmel til under ganske særlige omstændigheder at pålægge vidnepligt, vil der undtagelsesvis kunne foretages ransagning, hvis betingelserne efter § 170, stk. 2, er til stede. Konstateringen heraf kræver en retlig afgørelse, og indgrebet vil derfor alene kunne iværksættes, når retskendelse herom foreligger, og vil således ikke kunne ske på grundlag af politiets forudgående beslutning, selv om undersøgelsens formål eventuelt kan forspildes ved at skulle afvente retskendelse.

Vedrørende den nærmere afgrænsning af anvendelsesområdet for reglen finder *et flertal i udvalget (fem medlemmer)*, at ransagning ikke generelt bør være udelukket hos de personer, der i medfør af § 170, stk. 1 og 4, er udelukket fra at afgive vidneforklaring. Flertallet henviser i den forbindelse til, at en sådan regel ikke gælder i dag, og at der i praksis – omend sjældent – foretages sådanne ransagninger.

Flertallet finder, at et generelt forbud mod ransagning hos de omhandlede personer – navnlig for så vidt angår advokater – vil kunne medføre en betænkelig indskrænkning i politiets muligheder for at opklare visse typer af økonomisk kriminalitet. Det må

herved erindres, at advokater ikke blot virker som rådgivere for deres klienter, men også undertiden i større eller mindre omfang som forretningsførere for disse varetager udfærdigelse og indgåelse af kontrakter, oprettelse af selskaber, mødeledelse, førelse af bygeregnskaber etc. Det vil være helt uacceptabelt, hvis politiet afskæres fra at gøre sig bekendt med det materiale, der i den forbindelse opbevares hos advokaten. Udvalgets flertal henviser endvidere til, at beskyttelsen mod ransagning vil være absolut fra det øjeblik, den pågældende advokat er blevet forsvarer for den mistænkte, således at end ikke retten kan træffe bestemmelse om ransagning. Hvis ransagning generelt udelukkes hos de personer, der i medfør af § 170, stk. 1 og 4, er udelukket fra at afgive vidneforklaring, frygter flertallet, at personer, der i økonomiske anliggender bevæger sig på eller ud over kanten for det strafbare, bevidst vil søge at gøre belastende materiale utilgængeligt for politiet ved at deponere det hos deres advokater.

På denne baggrund foreslår flertallet, at begrænsningen i ransagningsadgangen kun bør omfatte kommunikationen med de efter § 170 vidneudelukkede personer og disse personers notater og lignende vedrørende den mistænkte.

To af udvalgets medlemmer finder, at de begrænsninger, som gælder for de af § 170, stk. 1 og 4, omfattede personer med hensyn til afgivelse af vidneforklaring og pligt til edition også bør gælde generelt med hensyn til foretagelse af ransagning. Disse medlemmer foreslår derfor en regel, hvorefter ransagnings slet ikke må foretages hos de personer, der i medfør af § 170, stk. 1 og 4, er udelukkede fra at afgive forklaring. Mindretallet finder, at de hensyn, der ligger bag reglerne i § 170, stk. 1 og 4 – at beskytte det særlige fortrolighedsforhold, der bør kunne bestå mellem læge og patient, mellem advokat og klient og mellem en præst og den, der opsøger ham med henblik på sjælesorg – taler med vægt for helt at undtage disse personer for ransagning.

Strafferetsplejeudvalget har i betænkningen om ransagning under efterforskning ikke fundet grundlag for at foreslå begrænsninger med hensyn til kommunikation med nære pårørende eller med journalister, tjenestemænd eller særlige rådgivere for den mistænkte. Udvalget har dog peget på, at man i retspraksis vil stille særlige proportionalitetskrav i forbindelse med sådanne ransagninger.

Medieansvarsudvalget anførte i sin betænkning nr. 1205/1990, s. 276, at der er en nær sammenhæng mellem kildebeskyttelsesreglerne og reglerne om ransagning og beslaglæggelse hos journalister m.fl. Et overvejende flertal i udvalget udtalte videre, at betingelserne for ransagning og for beslaglæggelse af

dokumenter m.v. hos journalister burde afstemmes efter reglerne om journalisters vidnefritagelse, og at dette burde overvejes i forbindelse med revision af ransagningsreglerne.

I forbindelse med gennemførelsen af medieansvarsloven er retsplejelovens § 172 ændret på grundlag af Medieansvarsudvalgets betænkning. Der er bl.a. sket en udvidelse af reglerne om kildebeskyttelse, således at betingelserne for meddelelse af vidnepålæg til journalister m.fl. er gjort strengere og mere præcise.

Som konsekvens af denne lovændring har Strafferetsplejeudvalget i betænkning nr. 1223/1991 om beslaglæggelse og edition fundet at burde foreslå, at der indføres en beskyttelse for journalister m.fl., der svarer til retsplejelovens § 172, jf. betænkningen s. 41f og s. 58-60.

5.4. Justitsministeriets overvejelser

Det er Justitsministeriets opfattelse, at en regulering af adgangen til at foretage hemmelig ransagning indgår som et naturligt led i et lovforslag, der har til formål at forbedre politiets muligheder for at efterforske alvorlig kriminalitet. Da spørgsmålet er behandlet i Strafferetsplejeudvalgets betænkning om ransagning under efterforskning, har Justitsministeriet fundet, at lovregler om hemmelig ransagning bør gennemføres i sammenhæng med den revision af retsplejelovens kapitel om ransagning, som Strafferetsplejeudvalget har foreslået i betænkningen.

Lovforslaget omfatter således både forslag om regulering af hemmelig ransagning og forslag om revision af de øvrige regler om ransagning i retsplejeloven.

Lovforslaget bygger på forslagene i udvalgets betænkning og er for langt den største dels vedkommende udformet i overensstemmelse med lovudkastet i betænkningen. Dog foreslås en noget mere begrænset adgang til hemmelig ransagning end efter flertallets forslag i betænkningen. For så vidt angår hemmelig ransagning, de øvrige punkter, hvor udvalget har delt sig i et flertal og et mindretal, samt de andre områder, hvor Justitsministeriet i øvrigt har fundet behov for en mere generel redegørelse for ministeriets vurdering af forslagene, henvises til bemærkningerne nedenfor.

I øvrigt henvises om de enkelte bestemmelser til de specielle bemærkninger til lovforslagets § 2, nr. 3, 4, 8, 9 og 10.

5.4.1. Kompetencen til at træffe afgørelse om ransagnings

Som det fremgår af pkt. 5.3.3. ovenfor, foreslår et flertal på fem medlemmer af Strafferetsplejeudvalget, at politiet skal tillægges kompetencen til at træffe beslutning om de *mindre byrdefulde ransagninger* (kategori 2) *hos mistænkte*. Denne kategori omfatter f.eks. haver og bygninger, der ikke kan anses for husrum, herunder bl.a. carporte og åbne skure. Også uaflåste biler eller uaflåste kufferter er omfattet af kategori 2.

Et mindretal på to medlemmer finder derimod, at kompetencen til at træffe afgørelse om sådanne indgreb bør henhøre under retten.

Justitsministeriet kan af de grunde, der er anført af udvalgets flertal, tiltræde, at kompetencen til at træffe beslutning om de mindre byrdefulde ransagninger hos mistænkte henlægges til politiet, jf. lovforslagets § 796, stk. 1.

Udvalget har endvidere foreslået en stramning af reglerne om domstolsprøvelse i de tilfælde, hvor retten efterfølgende skal have forelagt en ransagnings, som er gennemført uden kendelse, fordi øjemedet med ransagningen ellers ville forspildes (*periculum in mora*). Den foreslåede regel omfatter både ransagnings hos mistænkte og ikke mistænkte. Udvalgets forslag indebærer, at retten ved kendelse skal afgøre, om indgrebet kan godkendes, mens der derimod efter de nugældende regler alene skal indgives en beretning til retten, men ikke er fastsat krav om, at der afsiges kendelse om, hvorvidt indgrebet kan godkendes.

I forbindelse med høringen over betænkningen er der peget på, at en sådan godkendelsesordning ikke kan blive effektiv, fordi sagerne i mange tilfælde forelægges på et spinkelt grundlag, som ikke giver mulighed for en nærmere prøvelse. Forslaget vil endvidere medføre, at ansvaret for efterforskningen flyttes fra politiet og anklagemyndigheden til domstolene. Det er derfor foreslået, at den efterfølgende prøvelse begrænses til tvistigheder, som den, ransagningen er foretaget hos, ønsker prøvet af retten.

Justitsministeriet foreslår på den baggrund, at politiets »*periculum in mora*«-indgreb kun skal forelægges for retten, såfremt den, mod hvis husrum, lokaliteter eller genstande ransagningen retter sig, fremsætter anmodning om det, jf. lovforslagets § 796, stk. 3, 2. pkt. Politiet skal i så fald snarest muligt og senest inden 24 timer forelægge sagen for retten. Politiet skal vejlede den pågældende om adgangen til at få spørgsmålet indbragt for retten, jf. lovforslagets § 798, stk. 2, 3. pkt. Retten afgør herefter ved kendelse, om indgrebet kan godkendes.

Herved sikres det, at retterne ikke bliver belastede med sager om godkendelse af ransagninger, hvor den pågældende i virkeligheden ikke har indsigelser mod ransagningen.

Under hensyn til, at rettens efterfølgende prøvelse af »*periculum in mora*«-indgreb således foreslås begrænset til tilfælde, hvor den, som der er ransaget hos, har fremsat anmodning herom, finder Justitsministeriet, at udvalgets forslag om reglen om adgang til at udtale sig over for retten, jf. pkt. 5.3.3. ovenfor, også begrænses til tilfælde, hvor den, som ransagningen er foretaget hos, anmoder om rettens prøvelse, jf. lovforslagets § 796, stk. 4. Det foreslås endvidere, at høring af den, mod hvem indgrebet retter sig, undtages som undlades under betingelser som nævnt i retsplejelovens § 748, stk. 5-6.

5.4.2. Ransagnings uden umiddelbar underretning

I handlingsplanen om bekæmpelse af organiseret kriminalitet og rockerkriminalitet foreslås det, at der gennemføres lovgivning om politiets adgang til hemmelig ransagnings og beslaglæggelse, jf. pkt. 5.2. ovenfor.

Som det fremgår af pkt. 5.3.5., foreslår også et flertal på fem medlemmer af Strafferetsplejeudvalget, at der i retsplejeloven indsættes regler, der regulerer adgangen til at foretage hemmelig ransagnings. Flertallet foreslår, at der fastsættes samme betingelser herfor, som gælder for indgreb i meddelelshemmeligheden i form af »anden aflytning« – typisk rumaflytning. Forslaget indebærer bl.a., at der som udgangspunkt skal være tale om efterforskning af kriminalitet, der har en strafferamme på 6 år eller derover.

Et mindretal i udvalget (to medlemmer) finder derimod, at hemmelig ransagnings bør begrænses til sager, der vedrører forsætlige overtrædelser af straffelovens kapitel 12 (forbrydelser mod statens selvstændighed og sikkerhed) og kapitel 13 (forbrydelser mod statsforfatningen og de øverste statsmyndigheder m.v.).

I forbindelse med en høring i 1993 over et lovforslag om ransagnings samt ved en høring over handlingsplanen om organiseret kriminalitet og rockerkriminalitet i 1995 har kun Advokatrådet udtalt sig imod flertallets udkast til en bestemmelse om hemmelig ransagnings. Advokatrådet har i den forbindelse givet udtryk for, at man – med betænkelighed – kan tilslutte sig mindretallets forslag.

Det er Justitsministeriets opfattelse, at hemmelig ransagnings i nogle særlige tilfælde kan være af afgørende betydning for efterforskningen af alvorlig kriminalitet.

F. t. l. vedr. straffeloven, retsplejeloven og våbenloven

Sådanne særlige tilfælde kan bl.a. tænkes at foreligge i sager om kriminalitet, der begås af en flerhed af personer. Her kan det f.eks. være af betydning, at ransagning kan gennemføres mod enkelte mistænkte uden umiddelbar underretning af disse med henblik på, at det bliver muligt at hemmeligholde den igangværende efterforskning også for de øvrige involverede, indtil der er grundlag for iværksætte anholdelse af samtlige.

Det er også Justitsministeriets opfattelse, at det er vanskeligt at begrunde, at domstolene kan tillade rumaflytning – der forudsætter, at aflytningsudstyr installeres hemmeligt f.eks. i en lejlighed – mens det er udelukket at foretage en ransagning uden underretning.

Det forekommer også mindre forståeligt, at undersøgelse af en container under forsendelse uden underretning kan tillades efter reglerne om brevåbning, mens en tilsvarende undersøgelse af en container, der ikke (længere) er under forsendelse, ikke vil kunne tillades efter reglerne om ransagning, jf. det ovenfor under pkt. 5.1.2. nævnte eksempel fra praksis.

Den manglende mulighed for at foretage hemmelig ransagning kan endvidere medføre, at politiet i stedet må foretage rum- eller telefonaflytning, der foregår over længere tid, og som oftest vil være væsentligt mere indgribende end en kortvarig undersøgelse af en lokalitet.

Justitsministeriet er på den baggrund enig med Strafferetsplejeudvalgets flertal i, at hemmelig ransagning i særlige tilfælde kan være nødvendig af hensyn til efterforskningen.

I praksis findes behovet for hemmelig ransagning især i sager om grov narkotikakriminalitet, som oftest begås af flere personer i forening, og hvor det kan være nødvendigt at hemmeligholde en ransagning, f.eks. for at kunne anholde ikke kun den kurer, der har indsmuglet et parti narkotika, men også de bagmænd, som står bag indsmuglingen.

I visse drabssager kan hemmelig ransagning også tænkes at være påkrævet, især når flere personer i forening har planlagt og begået et drab. Det forudsættes, at bestemmelserne om hemmelig ransagning kun vil blive anvendt i få helt specielle drabssager. Det vil kunne dreje sig om planlagte likvideringer, hvor en åbenlys ransagning vil ødelægge efterforskningen.

Justitsministeriet finder på denne baggrund, at hemmelig ransagning bør kunne ske i de tilfælde af alvorlig kriminalitet, hvor adgangen vil være have størst betydning i praksis. Det foreslås derfor, at der skal kunne ske hemmelig ransagning i sager om overtrædelse af straffelovens § 237 om manddrab og § 191 om grove narkotikaforbrydelser.

Hemmelig ransagning skal endvidere som i Strafferetsplejeudvalgets lovudkast kunne ske i sager om forsætlig overtrædelse af straffelovens kapitel 12 eller 13 om forbrydelse mod statens sikkerhed, statsforfatningen og de øverste statsmyndigheder, hvilket også mindretallet i Strafferetsplejeudvalget gik ind for.

Det indebærer, at hemmelig ransagning kan gennemføres under følgende betingelser:

For det *første* skal de almindelige betingelser for ransagning være opfyldt.

For det *andet* skal det være af afgørende betydning, at ransagningen foretages hemmeligt.

For det *trede* skal der være tale om en forsætlig overtrædelse af straffelovens kapitel 12 eller 13 eller en overtrædelse af straffelovens §§ 191 eller 237.

For det *fjerde* skal de processuelle regler for rumaflytning være opfyldt. Det indebærer, at retten skal træffe afgørelse om ransagningen eller godkende denne efterfølgende, og at der i alle tilfælde skal beskikkes en advokat for den, som indgrebet vedrører. Endvidere skal der gives underretning om indgrebet, når det kan ske uden at skade efterforskningen. I øvrigt gælder en indberetningspligt til Justitsministeriet, hvis politiet har foretaget ransagning, som retten ved den efterfølgende forelæggelse ikke finder burde have været iværksat.

I øvrigt bemærkes for det *femte*, at Justitsministeriet i forhold til lovudkastet i Strafferetsplejeudvalgets betænkning som følge af et ønske herom fra Danmarks Radio og TV2 yderligere har fastsat en regel om, at hemmelig ransagning ikke kan gennemføres hos personer, der er omfattet af reglerne i retsplejelovens § 170 om vidneudelukkelse eller § 172 om vidnefritagelse (præster, læger, advokater, journalister).

For så vidt angår *beslaglæggelse under en hemmelig ransagning* bemærkes, at det normalt ikke vil være muligt at holde et sådant indgreb hemmeligt for den, det er rettet imod. Efter beslaglæggelsen mangler der således en eller flere genstande hos den pågældende.

Justitsministeriet er imidlertid bekendt med, at det er forekommet, at også beslaglæggelse i et vist omfang er gennemført hemmeligt, herunder i forbindelse med efterforskningen i narkotikasager, hvor der f.eks. kan ske udskiftning af narkotika med et ufarligt pulver. En sådan udskiftning af stoffet er i princippet en beslaglæggelse. Hjemmelen til at hemmeligholde sådan beslaglæggelse findes i dag i § 748, stk. 1, 2. pkt., sammenholdt med § 748, stk. 5-6. Efter disse bestemmelser skal sigtede ikke underrettes om retsmøder med henblik på at opnå rettens forudgående kendelse om beslaglæggelse, ligesom retten på begæring kan bestemme, at sigtede ikke skal under-

rettes om et retsmøde til godkendelse af et allerede foretaget indgreb, såfremt f.eks. hensynet til sagens opklaring gør det påkrævet.

Denne retstilstand tilsigtes opretholdt uændret ved lovforslaget.

5.4.3. Tilfældighedsfund

Som det fremgår af pkt. 5.3.7., har Strafferetsplejeudvalget foreslået, at der ved ransagning fastsættes en lignende regel om tilfældighedsfund, som i dag gælder med hensyn til tilfældighedsfund ved indgreb i meddelelseshemmeligheden, jf. retsplejelovens § 789.

Som beskrevet under pkt. 4 ovenfor, foreslår Justitsministeriet, at den gældende bestemmelse i § 789 modificeres, således at der kommer til at gælde mere lempelige betingelser for at anvende sådanne fund som bevis under domsforhandlingen.

Justitsministeriet har på den baggrund overvejet, om der er grundlag for at foreslå mere lempelige betingelser for anvendelse af tilfældighedsfund, der er fremkommet ved ransagning, end de betingelser, som er foreslået af Strafferetsplejeudvalget.

Den regel, som foreslås af udvalget, må imidlertid i praksis – når der ikke er tale om hemmelig ransagning – antages at få en meget begrænset betydning for politiets mulighed for at anvende sådanne fund som bevis i retten. Det skyldes, at de foreslåede betingelser for foretagelse af ransagning – herunder kravet til kriminalitetens art – er udformet således, at det vil være sjældent, at et tilfældighedsfund vedrører en lovovertrædelse, der ikke i sig selv kunne have begrundet ransagning. Det vil således i langt de fleste tilfælde være muligt at anvende tilfældighedsfund fra en ransagning både under efterforskningen og som bevis i retten.

For hemmelige ransagninger opstilles der imidlertid et særligt højt kriminalitetskrav, idet efterforskningen som nævnt skal angå en forsætlig overtrædelse af straffelovens kapitel 12 eller 13, et drab eller en grov narkotikaforbrydelse.

En regel om, at tilfældighedsfund i forbindelse med sådanne ransagninger, kun kan anvendes, hvis tilfældighedsfundet vedrører en forbrydelse, der kunne danne grundlag for en hemmelig ransagning, ville medføre, at politiet kunne blive afskåret fra at anvende beviser for endog særdeles alvorlig kriminalitet. Som eksempel kan nævnes den situation, at politiet under en hemmelig ransagning finder et våben, som har været anvendt ved et væbnet røveri. Selv om dette våben var det afgørende bevis i sagen om røveri, ville fundet af våbenet alene kunne anvendes i den videre efterforskning, men ikke som bevis i retten.

Justitsministeriet foreslår på denne baggrund, at der indsættes en bestemmelse i § 800, stk. 2, der giver en snæver adgang til, at retten kan tillade anvendelse af tilfældighedsfund i sager om alvorlig kriminalitet.

Den foreslåede regel i § 800, stk. 2, har lighed med den regel, der foreslås indført i § 789, stk. 3, om tilfældighedsfund ved indgreb i meddelelseshemmeligheden. Dog skal tilfældighedsfund, som er fundet ved en hemmelig ransagning, vedrøre en lovovertrædelse, som kan medføre fængsel i 6 år eller derover. Den foreslåede adgang til at anvende tilfældighedsfund fra en hemmelig ransagning er altså snævrere end adgangen til at anvende tilfældighedsfund ved indgreb i meddelelseshemmeligheden. Som eksempler på lovovertrædelser, der kan medføre fængsel i 6 år eller derover, kan nævnes brandstiftelse, voldtægt og røveri.

Der henvises i øvrigt til bemærkningerne vedrørende tilfældighedsfund ved indgreb i meddelelseshemmeligheden i pkt. 4 ovenfor.

Det tilføjes, at det ikke blot er i retsplejeloven, der findes ransagningsbestemmelser. Bestemmelser om politiets adgang til at foretage ransagning under efterforskning findes også i anden lovgivning, eventuelt således at der opstilles særlige betingelser for ransagning. Som eksempel kan nævnes toldlovens § 80, stk. 5. Tilfældighedsfund, der gøres i forbindelse med sådanne ransagninger, vil ligeledes kunne anvendes som bevis i retten, såfremt de almindelige ransagningsbetingelser i retsplejeloven er opfyldt.

5.4.4. Ransagning hos vidneudelukkede eller vidnefritagede personer

Pkt. 5.3.8. ovenfor indeholder en nærmere beskrivelse af de regler, som i dag gælder med hensyn til ransagning hos vidneudelukkede eller vidnefritagede personer. Endvidere redegøres der nærmere for Strafferetsplejeudvalgets forslag på dette område.

Som det fremgår, er der i udvalget uenighed om den nærmere afgrænsning af anvendelsesområdet for en regel om begrænsning af adgangen til ransagning hos de personer, der efter reglen i retsplejelovens § 170 er udelukket fra at afgive forklaring, dvs. præster, læger, forsvarere og andre advokater.

Justitsministeriet er enig med Strafferetsplejeudvalgets flertal i, at ransagning hos de personer, der i medfør af 170, stk. 1 og 4, er udelukket fra at afgive forklaring, ikke generelt bør være udelukket, og kan i det hele tiltræde den af flertallet foreslåede afgrænsning af anvendelsesområdet for reglen om begrænsning af ransagning hos præster, læger og advokater. Lovforslaget er således udformet i overensstemmelse hermed, jf. forslagens § 794, stk. 3, 1. pkt.

og § 795, stk. 2, 1. pkt., og de specielle bemærkninger til disse bestemmelser.

Som det også fremgår af pkt. 5.3.8. ovenfor, har Strafferetsplejeudvalget i betænkning nr. 1223/1991 om beslaglæggelse og edition foreslået en yderligere ændring af reglerne om ransagning i forhold til forslaget i betænkningen om ransagning for så vidt angår personer, der er omfattet af vidnefritagelsesreglerne i retsplejelovens § 172 (journalister m.fl.).

Justitsministeriet kan tiltræde dette forslag, hvorefter der bør gælde en begrænsning med hensyn til adgangen til at foretage ransagning hos personer, der efter § 172 er fritaget for at afgive forklaring som vidne i sagen.

Justitsministeriet finder, at reglen om begrænsningen i adgangen til at foretage ransagning hos redaktører og andre redaktionelle medarbejders bør afgrænses på samme måde som med hensyn til foretagelse af de nævnte efterforskningskridt hos personer, der er omfattet af § 170. Ransagning bør således ikke generelt være udelukket hos de pågældende, men begrænsningen i adgangen til at foretage ransagning bør kun omfatte materiale, der indeholder oplysninger om kilder m.v., og således er af den karakter, der er nævnt i § 172.

Der henvises i øvrigt til lovforslagets § 794, stk. 3, 2. pkt., og § 795, stk. 2, 2. pkt., samt de specielle bemærkninger til disse bestemmelser.

6. Udvidet adgang til konfiskation af udbytte fra kriminalitet

6.1. Gældende ret

Reglerne om konfiskation som strafferetlig reaktion findes i *straffelovens §§ 75-77 a*, der har fået deres nugældende formulering ved lov nr. 212 af 4. juni 1965 på grundlag af Straffelovrådets betænkning nr. 355/1964 om konfiskation.

Konfiskation er efter dansk ret formelt ikke en »straf«, men en »anden retsfølge« af en strafbar handling. Konfiskation sker dog ofte ud fra mere pønal (strafmæssigt) prægede synspunkter, og der er i disse tilfælde en flydende overgang mellem anvendelse af udbyttekonfiskation og egentlig straf, f.eks. bøder.

Ifølge konfiskationsreglerne kan der foretages konfiskation af udbyttet ved en strafbar handling eller et hertil svarende beløb (§ 75, stk. 1) og af genstande, der har været brugt eller bestemt til at bruges ved en strafbar handling, er frembragt ved en strafbar handling eller med hensyn til hvilke, der i øvrigt er begået en strafbar handling (§ 75, stk. 2). Endvidere kan der foretages konfiskation med hensyn til genstande, som frygtes at ville blive brugt ved en

strafbar handling, hvis det er påkrævet for at forebygge handlingen (§ 77 a).

Begrebet »udbytte« i straffelovens § 75, stk. 1, omfatter den økonomiske fordel – herunder en besparelse – som gerningsmanden har opnået ved en lovovertrædelse. Udbytte kan både bestå i penge og i individuelle ting (f.eks. tyvekoster). Det er ikke et krav, at berigelsen er i behold, når konfiskationen foretages. Dvs. der kan foretages konfiskation, selv om lovovertræderen har forbrugt den opnåede vinding. Udbyttekonfiskation omfatter som udgangspunkt ikke indirekte udbytte, dvs. yderligere vinding, som er opnået ved dispositioner over det umiddelbare udbytte. Der kan dog f.eks. foretages konfiskation af indirekte udbytte, hvis der er en tilstrækkelig nær forbindelse med det direkte udbytte (det gælder f.eks. renteindtægter), eller hvis gerningsmanden har regnet med det indirekte udbytte, da han begik lovovertrædelsen, jf. betænkningen om konfiskation s. 25.

Udbyttekonfiskation sker typisk ved værdikonfiskation (»et hertil svarende beløb«), da det oprindelige udbytte meget ofte er omsat eller ikke kan identificeres, når straffesagen rejses. Der gælder i denne forbindelse en særlig bevislætningsregel, idet udbyttekonfiskationens størrelse kan fastsættes skønsmæssigt, jf. § 75, stk. 1, 2. pkt. Bestemmelsen omfatter tilfælde, hvor der nok kan føres bevis for, at tiltalte har fået et udbytte af lovovertrædelsen, men hvor det ikke er muligt at bevise den nøjagtige størrelse af udbyttet.

Når udbyttet fremkommer ved salg (f.eks. af narkotika), er det som udgangspunkt fortjenesten, forstået som forskellen mellem købs- og salgssummen, der konfiskeres, jf. betænkningen s. 24-25. Dette udgangspunkt kan dog fraviges navnlig ved lovovertrædelser begået som led i (lovlig) forretningsvirksomhed, hvor der f.eks. i almindelighed ikke er adgang til fradrag for generelle omkostninger, som er fælles for lovlige og strafbare forhold. Konfiskation af hele salgssummen uden fradrag af købssummen kan eventuelt ske efter § 75, stk. 3, jf. stk. 2, nr. 3, om forbrydelsens genstand, jf. Højesterets dom i Ugeskrift for Retsvæsen 1970, s. 733, hvor der blev foretaget konfiskation af salgssummen ved narkotikahandel uden fradrag. I narkotikasager bør anklagemyndigheden nedlægge påstand om konfiskation af salgssummen og ikke kun fortjenesten, i det omfang salgssummen er i behold, jf. Rigsadvokatens meddelelse af 24. marts 1993 om udbyttekonfiskation i narkotikasager (RM 1/1993).

Kredsen af personer, der kan foretages konfiskation hos, er reguleret i straffelovens § 76.

Udbyttekonfiskation kan efter § 76, stk. 1, foretages hos den person, som *udbyttet er tilfaldet umiddelbart* ved den strafbare handling. Modtageren af udbyttet kan være en person, der er ansvarlig for lovovertrædelsen (hovedmanden eller medvirkende), en person eller et selskab, på hvis vegne lovovertræderen har handlet, eller – undtagelsesvis – en udenforstående tredjemand, som begunstiges umiddelbart ved lovovertrædelsen. Hvis den udenforstående tredjemand har modtaget udbyttet i god tro bør der dog næppe foretages konfiskation, jf. betænkningen s. 30.

Adgangen til konfiskation hos *andre end den person, som udbyttet umiddelbart er tilfaldet*, er reguleret i § 76, stk. 4. Denne bestemmelse tager sigte på situationer, hvor den umiddelbare modtager af udbyttet har foretaget dispositioner over udbyttet for at skjule dette og dermed bringe det i ly for konfiskation. Bestemmelsen giver adgang til konfiskation af det overdragne udbytte eller dets værdi hos erhververen i tre situationer: Hvis den pågældende var bekendt med det overdragnes forbindelse med en strafbar handling, hvis erhververen har udvist grov uagtsomhed i denne henseende, eller hvis overdragelsen er sket som gave. Hvis overdragelsen er sket som gave, kræves der således ikke ond tro hos modtageren. Denne bestemmelse kan f.eks. anvendes, hvis gerningsmanden har overdraget større pengebeløb eller lignende til andre, herunder til den pågældendes (mindreårige) børn. Anklagemyndigheden har bevisbyrden for, at betingelserne for konfiskation hos tredjemand er opfyldt.

Efter retsplejelovens § 824 kan der under efterforskningen af en lovovertrædelse foretages *beslaglæggelse* af ting, der antages at burde konfiskeres, herunder udbytte. »Ting« omfatter i denne sammenhæng også penge. Beslaglæggelse kan også besluttes med henblik på konfiskation af værdier, der er trådt i stedet for genstande, der kan konfiskeres. Højesteret har herudover i afgørelsen i Ugeskrift for Retsvæsen 1978, s. 918, fastslået, at der kan ske beslaglæggelse af lovligt erhvervede værdier med henblik på værdikonfiskation, idet retten godkendte beslaglæggelse af en tiltalt narkotikahandlers sommerhus, der ikke havde forbindelse med de strafbare forhold, med henblik på konfiskation af udbytte fra handel med narkotika.

Reglerne om beslaglæggelse er foreslået revideret i Strafferetsplejeudvalgets betænkning nr. 1223/1991 om beslaglæggelse og edition under efterforskning, navnlig med henblik på at skabe klarere regler om beslaglæggelsens civilretlige retsvirkninger. Justitsministeriet forventer som nævnt ovenfor under pkt. 1, at lovforslag på grundlag af denne be-

tænkning kan fremsættes senere i denne folketings-samling.

6.2. Forslaget i handlingsplanen

I handlingsplanen foreslås, at det overvejes i straffeloven at indføre bestemmelser om omvendt bevisbyrde ved udbyttekonfiskation i forbindelse med grov narkotikakriminalitet og grov berigelseskriminalitet. En regel om omvendt bevisbyrde kan indebære, at det påhviler en person, der dømmes for disse lovovertrædelser, at bevise, at de økonomiske værdier, den pågældende besidder, ikke stammer fra lovovertrædelser.

Der henvises i den forbindelse bl.a. til, at det i sagen om omfattende kriminalitet begået over et længe tidsrum kan være vanskeligt at føre bevis for omfanget af det opnåede kriminelle udbytte. Selv om gerningsmanden dømmes, kan det således forekomme, at den pågældende af denne grund alligevel opnår en gevinst ved de kriminelle handlinger.

Endvidere nævnes det, at det er karakteristisk for organiseret kriminalitet, at organisationen udøver store bestræbelser på at hvidvaske udbyttet gennem lovlig virksomhed, og at der derfor er særligt behov for at lette anklagemyndighedens muligheder for at bevise omfanget af det udbytte, der er opnået ved kriminaliteten.

6.3. Fremmed ret

6.3.1. Indledning

Internationalt er tendensen i retsudviklingen en videre brug af udbyttekonfiskation.

Til illustration kan f.eks. nævnes FN-konventionen af 20. december 1988 imod ulovlig handel med narkotika og psykotrope stoffer (jf. bekendtgørelse nr. 50 af 17. juni 1993 i Lovtidende C), der i artikel 5, stk. 7, indeholder følgende bestemmelse:

»Enhver part kan overveje at sikre omvendt bevisbyrde for så vidt angår den lovlige oprindelse af påstået udbytte eller andre formuegoder, som kan være genstand for konfiskation, i det omfang et sådant skridt er i overensstemmelse med principperne i dens nationale lovgivning og karakteren af dens retsforfølgnings- og andre procesregler.«

Beskrivelsen i det følgende af enkelte andre landes retsregler – eller overvejelser om indførelse af sådanne – om udvidet adgang til konfiskation bygger på redegørelsen for fremmed ret i den norske betænkning »Mer effektiv inndragning av vinning« afgivet af et udvalg under Justis- og Politidepartementet i september 1996. Justitsministeriet har således ikke foretaget selvstændige undersøgelser af fremmed ret.

6.3.2. Norge

De gældende norske bestemmelser om konfiskation (inndragning) er, ligesom de danske, i det væsentlige et resultat af nordisk samarbejde i 1960'erne, jf. Nordisk Strafferetskomité's betænkning om konfiskation af 20. maj 1963, optaget som bilag til Straffelovrådets betænkning om konfiskation (s. 91-103). Som følge heraf er de norske bestemmelser i vidt omfang identiske med de gældende danske bestemmelser.

Betænkningen »Mer effektiv inndragning av vining« fra september 1996 indeholder imidlertid en række forslag om administrative og lovgivningsmæssige initiativer for at gøre konfiskation af udbytte fra straffbare handlinger til et stærkere kriminalpolitisk virkemiddel.

De lovgivningsmæssige initiativer omfatter bl.a. et forslag om såkaldt *udvidet konfiskation* ved visse alvorlige lovovertrædelser. Den foreslåede bestemmelse tager sigte på tilfælde, hvor der er stor sandsynlighed for, at en persons formue er erhvervet ved strafbar virksomhed, men hvor det ikke kan bevises, at formuen stammer fra en konkret strafbar handling.

Efter forslaget kan der – helt eller delvist – foretages konfiskation af formuegoder, som tilhører en person, der er fundet skyldig i en eller flere handlinger, der kan straffes med fængsel i 6 år eller mere, eller forsøg på en sådan handling, og den straffbare virksomhed er af en sådan karakter, at den kan give betydeligt udbytte. Konfiskation kan dog ikke foretages i det omfang, det sandsynliggøres, at et formuegode er erhvervet på lovlig måde eller med lovligt erhvervede midler. Også værdien af formue, som den pågældendes ægtefælle eller samlever har erhvervet de seneste 5 år før den straffbare handling, der danner grundlag for udvidet konfiskation, kan helt eller delvist konfiskeres, hvis ægteskabet bestod på erhvervelsestidspunktet.

I gentagelsestilfælde lempes kravene til grovheden af den kriminalitet, der kan føre til udvidet konfiskation. Udvidet konfiskation kan således foretages over for en person, der dømmes for en strafbar handling, som kan straffes med fængsel i 2 år eller mere, og som efter sin karakter kan give betydeligt udbytte, hvis vedkommende inden for de seneste 5 år før den straffbare handling blev begået, er dømt for en strafbar handling, som er af en sådan karakter, at den kan give udbytte.

6.3.3. Tyskland

I 1992 er der indført en ny bestemmelse i den tyske straffelov (Strafgesetzbuch) om såkaldt videre konfiskation.

Denne form for konfiskation skal foretages over for gerningsmanden, hvis overtrædelser angår en straffebestemmelse, som henviser til den særlige konfiskationsbestemmelse. En sådan henvisning findes f.eks. i bestemmelserne om hvidvaskning af penge, menneskehandel og narkotikakriminalitet.

Videre konfiskation indebærer, at formuegoder hos gerningsmanden skal konfiskeres, hvis omstændighederne retfærdiggør en antagelse om (»die Umstände die Annahme rechtfertigen«), at vedkommende formuegode har været involveret i eller er fremkommet ved en strafbar handling. Det kræves ikke, at den pågældende dømmes for den aktuelle handling, og det er heller ikke nødvendigt at angive, hvilken konkret handling det drejer sig om. Det er med andre ord tilstrækkeligt, at omstændighederne bestyrker, at formuegodet stammer fra strafbar aktivitet.

6.3.4. Holland

Reglerne i den hollandske straffelov om konfiskation er ændret med virkning fra marts 1993 som led i en omfattende revision af lovgivningen for at gøre det muligt for myndighederne at konfiskere udbytte fra lovovertrædelser på en mere effektiv måde.

Konfiskation af udbytte af straffbare handlinger kan ske efter tre alternative bestemmelser.

For det første kan udbyttet ved en strafbar handling konfiskeres hos en person, der findes skyldig i det straffbare forhold.

For det andet kan der foretages konfiskation af udbytte ved den lovovertrædelse, som den pågældende findes skyldig i, ved andre overtrædelser af den samme straffebestemmelse eller ved overtrædelser af andre straffebestemmelser, hvis strafferamme omfatter bøder af en vis størrelse (bøder af femte kategori). Sidstnævnte kategori af lovovertrædelser omfatter de fleste alvorlige forhold, men f.eks. ikke sædvanlige butikstyverier. For så vidt angår udbytte fra andre lovovertrædelser end dem, som tiltalte findes skyldig i og dømmes for, kræves bevismæssigt noget, der ligner overvejende sandsynlighed for, at den pågældende har begået overtrædelserne. Efter hollandsk ret er beviskravene altså lempeligere, når der alene skal foretages konfiskation og ikke samtidig idømmes straf for en lovovertrædelse.

For det tredje gælder der visse særregler for de tilfælde, hvor tiltalte er fundet skyldig i lovovertrædelser af en vis grovhed (»indictable offences«), som kan føre til bøder af femte kategori. Den gruppe af lovovertrædelser omfatter bl.a. forskellige formueforbrydelser (herunder bedrageri og hæleri) og overtrædelser af straffebestemmelser, der retter sig mod organiseret kriminalitet. Er der ved sådanne lovover-

trædelser foretaget såkaldt finansiel efterforskning, kan der foretages konfiskation af udbytte også fra enhver anden lovovertrædelse af samme grovhed. Efter disse særregler er det tilstrækkeligt, at der er grund til at antage, at de andre lovovertrædelser er begået, og at de har givet tiltalte et udbytte. Det vil i praksis kunne indebære, at værdier konfiskeres, medmindre tiltalte kan godtgøre, at værdierne stammer fra lovlig virksomhed (omvendt bevisbyrde).

6.3.5. England

Reglerne om konfiskation af udbytte findes i England i to forskellige regelsæt afhængig af, om sagen angår udbytte fra narkotikakriminalitet (herunder hvidvaskning af udbytte af sådanne lovovertrædelser) eller udbytte fra andre lovovertrædelser.

På narkotikaområdet indførtes reglerne oprindeligt i 1986 (Drug Trafficking Offences Act). Reglerne er senere ændret og findes nu i Drug Trafficking Act (1994).

Konfiskation af udbytte efter denne lov kan kun ske hos personer, som dømmes for narkotikakriminalitet, hvis retten finder det sandsynligt, at den pågældende har haft udbytte af denne kriminalitet. Konfiskationen er ikke begrænset til udbytte fra den strafbare handling, som den pågældende er tiltalt og dømt for. Udbytte fra enhver narkotikaforbrydelse, som retten finder, at tiltalte tidligere har begået, skal medregnes.

Konfiskationskravets størrelse fastlægges ved, at retten fastslår de samlede værdier, som tiltalte har erhvervet ved narkotikakriminalitet, og fastsætter konfiskationskravet svarende til disse værdier. Hvis tiltalte ikke har tilstrækkelige midler til at betale hele kravet, skal det fastsættes til et beløb, der svarer til de værdier, der findes.

Ved afgørelsen af, om tiltalte har haft udbytte, og ved fastlæggelsen af udbyttets størrelse, skal hele tiltaltes formue og alle formueværdier, som tiltalte har modtaget i løbet af de seneste 6 år, formodes at være udbytte fra narkotikakriminalitet. Tilsvarende gælder alle formueværdier, som tiltalte har forbrugt i denne periode. Et beløb svarende til alle disse formueværdier skal med andre ord inddrages, medmindre tiltalte godtgør, at formuen ikke stammer fra narkotikakriminalitet (omvendt bevisbyrde). Dette gælder dog ikke, hvis retten finder, at dette vil medføre alvorlig fare for, at der begås uret mod tiltalte. I denne situation må retten begrunde, hvorfor den ikke anvender formodningsreglen. Reglerne om omvendt bevisbyrde gælder ikke, når tiltalen alene angår hvidvaskning af udbytte fra narkotikakriminalitet.

Reglerne om konfiskation af udbytte fra anden kriminalitet end narkotikakriminalitet findes i den

engelske straffelov, Criminal Justice Act (1988). Efter disse regler kan der foretages konfiskation af udbytte ved alle alvorlige (»indictable«) lovovertrædelser samt ved nærmere angivne mindre alvorlige lovovertrædelser. I praksis omfattes alle lovovertrædelser, hvor det er praktisk at konfiskere udbytte. Reglerne er skærpet på flere punkter i 1993 og i 1995 (Proceeds of Crime Act) inspireret af reglerne på narkotikaområdet. I dag svarer reglerne stort set til hinanden.

Den vigtigste forskel består i, at der efter de generelle regler kun kan foretages konfiskation af udbytte fra lovovertrædelser, som tiltalte dømmes for under sagen, eller andre lovovertrædelser, som retten tager i betragtning ved strafudmålingen. Andre lovovertrædelser kan tages i betragtning under strafudmålingen, hvis de er af samme type som dem, tiltalen omfatter, og tiltalte tilstår og anmoder om, at de tages i betragtning. Anklagemyndigheden har bevisbyrden, men det er tilstrækkeligt, at det må anses for overvejende sandsynligt, at lovovertrædelsen gav udbytte, og at udbyttet var af en bestemt størrelse. Fordelen for tiltalte er, at den pågældende ikke senere kan tiltales for forhold, som blev taget i betragtning i den første sag.

Udgangspunktet om, at udbyttet skal stamme fra lovovertrædelser, som tiltalte er dømt for, eller som er taget i betragtning ved strafudmålingen, fraviges i gentagelsestilfælde. Efter disse undtagelsesbestemmelser er der adgang til at foretage konfiskation af udbytte fra enhver lovovertrædelse, der omfattes af reglerne – også overtrædelser, tiltalte ikke er dømt for – hvis tiltalte inden for de seneste seks år er dømt for lovovertrædelser, som har givet udbytte, eller tiltalte under den pågældende straffesag dømmes for mindst to sådanne lovovertrædelser.

I disse tilfælde skal – som ved narkotikakriminalitet – enhver formueværdi, som er i tiltaltes besiddelse, eller som har været i dennes besiddelse inden for de seneste seks år, formodes at være udbytte fra lovovertrædelser. Domfældte har dermed bevisbyrden på dette punkt.

6.4. Justitsministeriets overvejelser

Efter Justitsministeriets opfattelse er der behov for en ændring af reglerne om konfiskation af udbytte fra kriminalitet, så det i højere grad end i dag kan sikres, at dømte fratages den vinding, som de har haft ved kriminelle aktiviteter. Herved understreges princippet om, at kriminalitet ikke skal kunne betale sig. Det gælder navnlig – men ikke udelukkende – den mere professionelt tilrettelagte kriminalitet, herunder ikke mindst narkotikakriminalitet.

Med de gældende regler kan det således i visse situationer forekomme urimeligt, at anklagemyndigheden har den fulde bevisbyrde for, at der er tale om udbytte fra kriminalitet.

Det gælder eksempelvis, hvor en person, der er dømt for omfattende narkotikakriminalitet, også efter konfiskation af udbyttet fra disse forhold er i besiddelse af større formueværdier, f.eks. i form af større pengebeløb eller fast ejendom, lystfartøj, bil m.v., og hvor det efter oplysningerne om den dømtes indtægter forekommer usandsynligt, at disse værdier er opnået på lovlig vis. I disse tilfælde vil det ofte være umuligt for politiet og anklagemyndigheden at føre bevis for, at der er tale om udbytte af kriminelle aktiviteter.

Det kan medføre, at en person, der er dømt for omfattende handel med narkotika, og som kun har haft helt beskedne indtægter, kan bevare meget betydelige værdier, der stammer fra kriminalitet, der ikke er opklaret.

Som det fremgår af beskrivelsen ovenfor under pkt. 6.3., er der i flere europæiske lande gennemført regler om udvidet adgang til konfiskation i sager af denne karakter, og i Norge har et lovforberedende udvalg netop stillet forslag herom. Endvidere indeholder FN's narkotikakonvention en opfordring til de deltagende stater om at overveje regler af denne karakter.

På den baggrund foreslås det, at der indføres en ny bestemmelse i straffelovens § 76 a om udvidet adgang til konfiskation ved visse grove lovovertrædelser. Bestemmelsen er inspireret af forslaget i den norske betænkning om konfiskation fra september 1996, jf. ovenfor under pkt. 6.3.2.

En udvidet adgang til konfiskation bør efter Justitsministeriets opfattelse indeholde to *hovedelementer*: Der bør være adgang til at konfiskere udbytte af ikke-identificeret kriminalitet, og det bør pålægges den dømte at sandsynliggøre, at dennes formueværdier ikke stammer fra kriminalitet, således at der kan foretages konfiskation, hvis den pågældende ikke kan give oplysninger, der giver en fornuftig forklaring på, hvordan formuen er tilvejebragt.

De gældende regler om konfiskation indebærer, at anklagemyndigheden skal bevise, at de formuegoder, som skal konfiskeres, stammer fra kriminalitet, og at anklagemyndigheden i den forbindelse – i hvert fald i et vist omfang – skal konkretisere den straffbare handling, som udbyttet stammer fra. Af hensyn til den enkelte borgers retssikkerhed bør det være den almindelige regel, at myndighederne ikke kan forlange, at borgeren redegør for den lovlige oprindelse af sin formue.

Inden for et forholdsvis snævert område, hvor det på sædvanlig måde bevises, at en person har begået alvorlig kriminalitet af en type, som erfaringsmæssigt kan give betydeligt udbytte, og hvor der på grund af denne kriminalitet og de store formueværdier, den pågældende ejer, er en velbegrunder mistanke om, at den opklarede kriminalitet kun er en del af den kriminalitet, som tiltalte har begået, findes det imidlertid rimeligt og velbegrunder at stille et krav om, at tiltalte redegør for, at formuen er lovligt erhvervet.

Det foreslås således, at udvidet konfiskation alene kan foretages over for en person, som findes skyldig i en lovovertrædelse, der har en strafferamme på 6 års fængsel eller mere. Dette svarer til kriminalitetskravet ved indgreb i meddelelseshemmeligheden, jf. retsplejelovens § 781, stk. 1, nr. 3, og ved anvendelse af agenter, jf. retsplejelovens § 754 a, nr. 3.

Justitsministeriet finder det dog nødvendigt at tilføje en enkelt yderligere lovovertrædelse, hvor udvidet konfiskation – uanset en lavere strafferamme end 6 års fængsel – findes særligt relevant og velbegrunder. Det gælder groft tyveri (straffelovens § 286, stk. 1), som har en øvre strafferamme på 4 års fængsel.

Ud over dette krav til strafferammen foreslås det, at den pågældende skal være dømt for en lovovertrædelse, der kan give betydeligt udbytte. Hensigten er således at ramme personer, som lever af eller har betydelige indtægter ved kriminalitet.

Det skal i den forbindelse fremhæves, at det efter forslaget ikke kræves, at lovovertrædelser i den konkrete sag har givet et sådant udbytte, blot den »kan give« dette. Dømmes en person f.eks. for indsmugling af en større mængde narkotika, jf. straffelovens § 191, men ikke for salg, vil betingelsen være opfyldt, hvis salget af narkotikaen kunne have indbragt et betydeligt udbytte. Også forsøg på lovovertrædelser kan danne grundlag for udvidet konfiskation.

Ud over grov berigelseskriminalitet og grov narkotikakriminalitet kan udvidet konfiskation i praksis f.eks. tænkes anvendt ved penge- eller dokumentfalsk, jf. straffelovens § 166 og § 171.

Konfiskation efter den foreslåede bestemmelse er – på samme måde som konfiskation efter de gældende bestemmelser – ikke obligatorisk (»kan foretages«).

Bestemmelsen forudsættes navnlig anvendt over for *store pengebeløb eller andre likvide formueværdier*, som tiltalte ikke kan give nogle fornuftig forklaring på, f.eks. værdipapirer, indeståender på bankkonti (eventuelt i udlandet) eller kontantbeløb (f.eks. opbevaret under mistænkelige omstændigheder ved nedgravning eller gemt på loftet). Justitsministeriet

foreslår ikke nogen fast minimumsgrænse for konfiskationskravets størrelse, men mindre værdier – i nutidens prisleje i størrelsesordenen ca. 50.000 kr. – skal ikke være omfattet.

Bestemmelsen kan dog også anvendes over for *andre formuegoder* i form af f.eks. fast ejendom, biler, men på dette område vil der formentlig jævnlige være anledning til at operere med en lidt højere mindstegrænse, hvis formuegodet har været i tiltaltes besiddelse i lang tid, og det ikke har en luksuspræget karakter. For så vidt angår disse formuegoder forudsættes bestemmelsen således især anvendt over for liebhaverboliger, dyre biler, lystfartøjer og lignende mere eksklusive formuegoder. Over for mindre luksusprægede formuegoder vil konfiskation f.eks. kunne komme på tale, hvis et formuegode (som f.eks. en fast ejendom eller en bil), der sædvanligvis lånefinansieres, efter de tilgængelige oplysninger må anses for købt for kontante midler, f.eks. fordi der ikke er tinglyst pantehæftelser.

I modsætning til, hvad der gælder for konfiskation af udbytte efter den gældende bestemmelse i straffelovens § 75, stk. 1, forudsætter den foreslåede bestemmelse i § 76 a, at det formodede udbytte er i behold. Det er angivet ved anvendelsen af fællesbegrebet »formuegoder«, som indebærer, at konfiskationen skal rette sig imod identificerbare pengebeholdninger, værdipapirer, løsøre, fast ejendom m.v.

Der er dog også ved udvidet konfiskation adgang til i stedet at konfiskere et beløb svarende til værdien af de nævnte formuegoder, jf. det foreslåede § 76 a, stk. 4.

Formuegoder, som er erhvervet på lovlig måde eller for lovligt erhvervede midler, bør naturligvis ikke konfiskeres, og også personer, som dømmes for alvorlig kriminalitet, der kan begrunde anvendelse af udvidet konfiskation, kan have formue, som er erhvervet på denne måde.

Ud fra den kriminalitet, som lovovertræderen har begået, må udgangspunktet imidlertid være, at al formue, som lovovertræderen ejer, og som vedkommende ikke kan bevise er lovligt erhvervet, kan konfiskeres. På den anden side bør der ikke stilles alt for strenge krav for at *undtage formuegoder fra konfiskation*. Det foreslås derfor, at tiltalte skal »sandsynliggøre«, at formuegodet er erhvervet lovligt, jf. det foreslåede § 76 a, stk. 3. Det må bero på en konkret vurdering, om dette bevis skal føres ved fremlæggelse af skriftlig dokumentation i form af kvitteringer, selvangivelser med oplysning om (lovlig) indtægt og formue eller forklaringer fra vidner, eller om tiltaltes forklaring om formuegodernes oprindelse er tilstrækkeligt troværdig.

Den gældende bestemmelse i straffelovens § 76, stk. 4, giver under visse betingelser mulighed for at rette et konfiskationskrav mod andre end den, som udbyttet umiddelbart er tilfaldet, jf. nærmere ovenfor under pkt. 6.1.

Af hensyn til effektiviteten af den foreslåede udvidede adgang til konfiskation foreslås det, at det i et vist omfang bliver muligt at foretage identifikation mellem tiltalte og dennes ægtefælle eller faste samlevende, således at ægtefællens eller samleverens formuegoder kan indgå i konfiskationsgrundlaget. Henset til det meget nære interessefællesskab mellem tiltalte og ægtefællen eller samleveren er det efter Justitsministeriets opfattelse rimeligt at udstrække pligten til at redegøre for, hvor formuen stammer fra, til ægtefællen eller samleveren. Når tiltalte har begået kriminalitet, der kan give betydeligt udbytte, og der er en velbegrunnet mistanke om yderligere ikke-identificeret kriminalitet, som har givet udbytte, er det således nærliggende, at en del af dette udbytte er overført til ægtefællen eller samleveren, hvis den er i besiddelse af væsentlige formuegoder. Af bevismæssige grunde, bør det dog ikke være et krav, at det godtgøres, at formuegoderne stammer fra tiltalte.

Bestemmelsen foreslås dog begrænset på to punkter. Den skal ikke omfatte formuegoder erhvervet mere end 5 år før lovovertrædelsen og formuegoder erhvervet på et tidspunkt, hvor ægteskabet eller samlivsforholdet ikke bestod. At ægteskabet eller samlivsforholdet efterfølgende er opløst eller ophørt udelukker ikke identifikation, da det ville åbne for vide muligheder for omgåelse, men retten kan dog efter omstændighederne benytte sin skønmæssige adgang til at nedsætte konfiskationskravet eller undlade konfiskation.

Ud fra tilsvarende synspunkter som for ægtefæller og samlevende, foreslås det, at der skabes adgang til konfiskation af formuegoder, som tiltalte inden for de seneste 5 år har overdraget til en juridisk person (selskaber m.v.), som den tiltalte – eventuelt sammen med sine nærmeste – har en bestemmende indflydelse på. Konfiskation bør også kunne foretages, hvis tiltalte oppebærer en betydelig del af den juridiske persons indtægter, således at udbyttet kanaliseres tilbage til tiltalte.

I det omfang, et konfiskationskrav rettes mod andre end tiltalte selv, vil den pågældende skulle indkaldes til at møde i retten under straffesagen. Eventuelt kan der blive tale om at anlægge en selvstændig sag mod den pågældende, efter at straffesagen er afsluttet. I begge tilfælde skal sagen mod tredjemand behandles i strafferetsplejens former, jf. retsplejelovens § 684, stk. 1, nr. 4. Det forudsættes, at retten i disse tilfælde kan beskikke en advokat efter princip-

pet i retsplejelovens § 732. Advokatbeskikkelse vil dog næppe være relevant med hensyn til juridiske personer, som kontrolleres af tiltalte alene.

Justitsministeriet finder ikke, at den foreslåede regel giver anledning til retsikkerhedsmæssige betænkeligheder.

Det er i øvrigt fast antaget i den statsretlige litteratur, at konfiskation med pønalt (strafmæssigt) formål ikke kan anses for ekspropriation omfattet af grundlovens § 73, jf. Henrik Zahle: Dansk Forfatningsret (1989), bind 3, s. 139, med henvisninger.

For så vidt angår forholdet til menneskerettighedskonventionen, kan det oplyses, at de engelske regler om udvidet adgang til konfiskation i narkotikasager har været forelagt Menneskerettighedsdomstolen i sagen *Welch v. The United Kingdom* (serie A, nr. 307-A), refereret i EU-ret & Menneskeret 1996, s. 108.

I sagen blev England dømt for at have givet bestemmelserne tilbagevirkende kraft i strid med menneskerettighedskonventionens artikel 7, stk. 1, idet reglerne blev sat i kraft den 12. januar 1987 med virkning for lovovertrædelser, for hvilke retsfulgning blev påbegyndt efter denne dato. Klageren blev idømt konfiskation efter disse regler på grundlag af en lovovertrædelse begået i 1986.

Menneskerettighedsdomstolen siger imidlertid udtrykkeligt i sin dom af 9. februar 1995, at den ikke rejser tvivl om konfiskationsreglernes indhold, jf. præmis 36:

»The Court would stress, however, that this conclusion [at der forelå en krænkelse af artikel 7, stk. 1], concerns only the retrospective application of the relevant legislation and does not call into question in any respect the powers of confiscation conferred on the courts as a weapon in the fight against the scourge of drug trafficking.«

Da de engelske regler er betydeligt mere vidtgående end den foreslåede bestemmelse i straffelovens § 76 a, jf. ovenfor under pkt. 6.3.5., kan den foreslåede bestemmelse efter denne nylige og meget klare udtalelse fra Menneskerettighedsdomstolen efter Justitsministeriets opfattelse ikke anses for at stride mod f.eks. uskyldsformodningsreglen i artikel 6, stk. 2, eller bestemmelsen om beskyttelsen af ejendomsretten i første tillægsprotokol, artikel 1.

7. Øget brug af hurtig indenretlig afhøring af vidner

7.1. Gældende ret

Ifølge retsplejelovens § 747, stk. 1, 2. pkt., kan der efter anmodning holdes et retsmøde inden domsforhandlingen, når det er påkrævet for at sikre bevis, som ellers må befrygtes at ville gå tabt, eller som

ikke uden væsentlig ulempe eller forsinkelse vil kunne føres umiddelbart for den dømmende ret, eller når det må antages at være af betydning for efterforskningen eller af hensyn til en offentlig interesse.

Bestemmelsen har fået sin nuværende formulering ved lov nr. 243 af 8. juni 1978 på grundlag af Strafferetsplejeudvalgets betænkning nr. 622/1971 om efterforskning i straffesager m.v. Om § 747 henvises særligt til betænkningen s. 13 og 43-44.

§ 747, stk. 1, 2. pkt., indebærer en fravigelse af det almindelige bevisumiddelbarhedsprincip, hvorefter beviser føres umiddelbart for den dømmende ret, og dette sker under domsforhandlingen.

Bestemmelsen kan anvendes, hvis der er risiko for, at det vil være faktisk umuligt at opnå en vidneforklaring senere under domsforhandlingen, f.eks. fordi et vidne ligger for døden. Bestemmelsen kan imidlertid også anvendes, hvor vidnet nok vil kunne afhøres senere, men hvor der er mulighed for, at den pågældende ikke vil være i stand til – eller ønske – at afgive en troværdig forklaring, f.eks. ved afhøring af vidner, der kan tænkes at blive udsat for trusler.

Der skal så vidt muligt beskikkes en forsvarer for sigtede, når der foretages en indenretlig afhøring af et vidne under efterforskningen, jf. retsplejelovens § 731, stk. 1, litra b. Forsvareren skal have lejlighed til at overvære afhøringen, medmindre retsmødet ikke kan udsættes, indtil forsvareren kan komme til stede, jf. retsplejelovens § 748, stk. 2. Den afgivne forklaring nedskrives i retsbogen.

Udgangspunktet er, at vidnet skal afhøres på ny under domsforhandlingen. Under domsforhandlingen kan forklaringen imidlertid i visse tilfælde dokumenteres (dvs. oplæses), jf. retsplejelovens § 877, stk. 2, nr. 3. Det gælder f.eks., når vidnet nægter at afgive forklaring på ny, eller når vidnets forklaring under domsforhandlingen afviger fra den tidligere forklaring. Den tidligere forklaring kan i sidstnævnte tilfælde foreholdes for vidnet.

7.2. Forslaget i handlingsplanen

Det foreslås i handlingsplanen, at rigsadvokaten meddeler anklagemyndigheden, at adgangen til indenretlig afhøring under efterforskningen (såkaldt anteciperet bevisførelse) i videst muligt omfang bør søges udnyttet i sager om organiseret kriminalitet, når det er hensigtsmæssigt for at sikre vidners forklaring.

Der peges således i handlingsplanen på, at det i sager om organiseret kriminalitet kan være af stor betydning på et tidligt tidspunkt at opnå og sikre et vidnes forklaring. På denne måde modvirkes det, at vidnet senere f.eks. på grund af vold, trusler eller

pression tvinges til at ændre sin forklaring eller nægter at afgive forklaring.

7.3. Justitsministeriets overvejelser

Justitsministeriet er enig med arbejdsgruppen i, at der i sager om alvorlig kriminalitet kan være anledning til i videst muligt omfang at anvende de muligheder, der allerede efter gældende ret er for at opnå og sikre vidneforklaringer.

Der er efter Justitsministeriets opfattelse ikke behov for med henblik herpå at ændre den nugældende bestemmelse i § 747, stk. 1, 2. pkt., da denne regel antages at give adgang til indenretlig afhøring, når der kan være risiko for, at vidner kan blive udsat for vold, trusler, pression eller i øvrigt føle sig under pres, som får dem til at ændre forklaring eller nægte at afgive forklaring.

I tilknytning til vedtagelsen af lovforslaget vil Justitsministeriet derfor anmode rigsadvokaten om at udsende en meddelelse til politiet og anklagemyndigheden om i videst muligt omfang at søge at anvende anteciperet bevisførelse, når omstændighederne taler for det.

8. Udelukkelse af grupper af personer fra retsmøder

8.1. Gældende ret

Ifølge retsplejelovens § 29 er retsmøder offentlige, hvis ikke det modsatte er særligt foreskrevet.

Retsplejelovens § 32 regulerer adgangen til offentlige retsmøder. Bestemmelsen gælder for både civile sager og straffesager.

Ifølge § 32, 1. pkt., har personer under 18 år ikke adgang til offentlige retsmøder, medmindre retten undtagelsesvis tillader dette. Herudover kan retsformanden ifølge § 32, 4. pkt., begrænse antallet af personer i retslokalet, hvis der ikke er plads til alle. Endelig kan retten nægte bestemte personer adgang til retslokalet. Dette gælder for det første personer, der befinder sig i en sådan tilstand, at de af hensyn til rettens værdighed eller ro og orden bør udelukkes, eller som inden for de seneste 10 år har været i fængsel eller udstået straf af arbejds- eller sikkerhedsforvaring eller har været anbragt i sindssygehospital, åndssvageanstalt eller anden anstalt i medfør af straffelovens § 68-70, jf. § 32, 2. pkt. For det andet kan retten undtagelsesvis nægte enkelte bestemte personer adgang, hvis det skønnes nødvendigt for at opnå en sandfærdig forklaring af et vidne eller en part, jf. § 32, 3. pkt.

8.2. Forslaget i handlingsplanen

For personer, der skal afgive forklaring i en sag vedrørende organiseret kriminalitet, kan det virke

meget ubehageligt, hvis medlemmer af den pågældende gruppe eller organisation – f.eks. en rockergruppe – befinder sig i retslokalet som tilhørere. Selv om de pågældende ikke ved støj eller på anden måde er til gene for retshandlingen, kan deres tilstedeværelse føles som en trussel mod vidner og andre, der deltager i retsmødet, hvilket også i nogle tilfælde kan være tilsigtet.

Det foreslås derfor i handlingsplanen at udvide den gældende bestemmelse i retsplejelovens § 32 således, at retten undtagelsesvis kan nægte enkelte personer eller grupper af personer, herunder venner, bekendte, familiemedlemmer og personer, der tilhører en bestemt gruppe – typisk samme gruppe som tiltalte – adgang til et offentligt retsmøde, hvis det skønnes nødvendigt for at opnå en sandfærdig forklaring af et vidne eller en part.

8.3. Justitsministeriets overvejelser

Det er som nævnt ovenfor efter de gældende regler i et vist omfang muligt af udelukke enkelte personer fra retsmøder, fordi deres tilstedeværelse skaber uro, eller fordi de er tidligere straffede. Det er også muligt at udelukke enkelte bestemte personer, når det skønnes nødvendigt for at opnå en sandfærdig forklaring fra et vidne eller en part.

Justitsministeriet er enig med arbejdsgruppen i, at hensynet til at opnå en sandfærdig forklaring – og dermed både hensynet til at kunne få belyst sagen fuldt ud og hensynet til vedkommende vidne eller part – taler for, at der kan ske udelukkelse af en gruppe af personer fra et retsmøde, uden at retten skal foretage en individuel vurdering af, om den enkeltes tilstedeværelse er en hindring for at opnå en sandfærdig forklaring.

En ny og mere præcis regel om udelukkelse af en gruppe af personer må således antages at være nemmere at administrere for retten.

Bestemmelsen omfatter både straffesager og civile sager, men vil i praksis formentlig kun blive anvendt i straffesager.

Det foreslås i øvrigt, at der i forbindelse med ændringen foretages en sproglig ajourføring og enkelte andre ændringer af reglen i § 32.

Reglen i § 32, 1. pkt., hvorefter retten undtagelsesvis kan tillade personer under 18 år at overvære offentlige retsmøder, foreslås ændret, således at udgangspunktet bliver, at børn har adgang til at overvære offentlige retsmøder. Dommeren skal dog efter en konkret vurdering kunne nægte børn adgang, men kun hvis barnet er under 15. Den foreslåede bestemmelse vil næppe indebære større forandringer i praksis. Det er således allerede i dag almindeligt, at

f.eks. skoleklasser som led i undervisningen overvære en retssag for at få indblik i domstolens arbejde.

Endvidere foreslås det, at reglen i § 32, 2. pkt., 2. led, om rettens adgang til at udelukke personer, som inden for de seneste 10 år har været i fængsel m.v., ophæves. Der findes ikke at være behov for en regel af denne karakter ved siden af bestemmelserne om udelukkelse af hensyn til rettens værdighed, god orden eller opnåelse af en sandfærdig forklaring af et vidne eller en part.

Om den foreslåede bestemmelse henvises i øvrigt til de specielle bemærkninger til lovforslagets § 2, nr. 1.

9. Udvidelse af straffelovens § 123 om beskyttelse af vidner

9.1. Gældende ret

Efter straffelovens § 123 straffes den, som med trussel om vold forulemper, eller som med vold, ulovlig tvang efter § 260, trusler efter § 266 eller på anden måde begår en strafbar handling mod en person eller dennes nærmeste i anledning af personens forventede eller allerede afgivne forklaring til politiet eller i retten. Strafferammen er hæfte eller fængsel indtil 6 år, eller under formildende omstændigheder bøde.

Bestemmelsen er indsat i straffeloven ved lov nr. 282 af 29. april 1992. Der henvises herom til Folketingstidende 1991-92, Forhandlingerne, sp. 4519-4522, 4901-4945, 8973-8989, 9140, Tillæg A, sp. 3697-3722, og Tillæg B, sp. 1001-1010.

Bestemmelsen anvender ikke udtrykket »vidne«. I stedet tales om en persons forventede eller allerede afgivne forklaring til politiet eller i retten. Det skyldes, at den pågældende i visse tilfælde vil have status som sigtet/tiltalt og ikke som vidne, hvis der er tale om en medgerningsmand, der vælger at aflægge tilståelse også om andres andel i lovovertrædelsen, jf. Folketingstidende 1991-92, Tillæg A, sp. 3711.

Afgrænsningen af begrebet vidnets »nærmeste« må foretages i overensstemmelse med det tilsvarende begreb i retsplejelovens § 171 om, hvem der er fritaget for den almindelige pligt til at afgive forklaring i retten. Som begrundelse for, at den beskyttede personkreds i straffelovens § 123 også omfatter vidnets nærmeste, henvises således i bemærkningerne til lovforslaget til, at hensynet til vidnet selv sidestilles med hensynet til vidnets nærmeste i vidnefritagelsesreglen i retsplejelovens § 171, jf. Folketingstidende 1991-92, Tillæg A, sp. 3711.

Om udtrykket »nærmeste« i retsplejelovens § 171 anføres i betænkning nr. 316/1962 om vidner, s. 50:

»Udtrykket omfatter i hvert fald ægtefælle, slægtninge i lige linie og søskende; adoptiv- og plejebørn samt adoptiv- og plejeforældre vil som regel omfattes af reglen. Under hensyntagen til forholdene i den enkelte familiekræds, vil bestemmelsen yderligere kunne omfatte samlevende, forlovede, andre slægtninge, som den pågældende er nært knyttet til, samt nært besvogrede.«

9.2. Forslaget i handlingsplanen

I handlingsplanen foreslås en udvidelse af den beskyttede personkreds efter straffelovens § 123 om vold og trusler m.v. mod vidner og vidners nærmeste.

Det anføres således, at bestemmelsen ikke er dækkende i alle forekommende situationer. En trussel om simpel vold, der fremsættes over for f.eks. vidnets arbejdsgiver for at påvirke vidnets forklaring, er således hverken kriminaliseret efter bestemmelsen i straffelovens § 266 om trusler eller bestemmelsen i straffelovens § 123 om beskyttelse af vidner.

9.3. Justitsministeriets overvejelser

Som eksemplet i handlingsplanen viser, kan der opstå situationer, hvor vold og trusler m.v. mod andre end vidnet og vidnets nærmeste er egnede til at påvirke et vidne, som forventes at afgive forklaring eller allerede har afgivet forklaring til politiet eller i retten. Det er Justitsministeriets opfattelse, at forsøg på påvirkning af vidner ved de nævnte midler bør kunne straffes også i de tilfælde, hvor trusler eller lignende fremsættes over for personer, der ikke kan betegnes som den pågældendes nærmeste, men som har en anden tilknytning til vidnet.

Justitsministeriet kan derfor tilslutte sig arbejdsgruppens forslag om at udvide kredsen af personer, der omfattes af straffelovens § 123, til også at omfatte andre end vidnets nærmeste. Det foreslås således, at kredsen af personer, der er omfattet af straffelovens § 123, også kommer til at omfatte andre personer, der har en tilknytning til vidnet.

Der henvises i øvrigt til de specielle bemærkninger til lovforslagets § 1, nr. 3.

10. Andre muligheder for vidnebeskyttelse

10.1. Gældende ret

Retsplejeloven indeholder en række regler, der giver mulighed for at beskytte vidner i straffesager.

Ovenfor under pkt. 7 er der redegjort for muligheden for at anvende anteciperet indenretlig afhøring i tilfælde, hvor hensynet til muligheden for at opnå en sandfærdig forklaring taler herfor. Under pkt. 8 beskrives et forslag om ændring af retsplejelovens § 32, der skal lempe betingelserne for at udelukke grupper

af personer fra et retsmøde, hvis det er nødvendigt for at opnå en sandfærdig forklaring fra en part.

Det følger i øvrigt af retsplejelovens § 834, at vidner på anklagemyndighedens bevisfortegnelse skal betegnes ved navn, og hvad der i øvrigt kræves til deres nøjagtige betegnelse. Efter det for Justitsministeriet oplyste, er det i hvert fald i nogle politikredse praksis kun at oplyse vidnets navn – og ikke adressen – på bevisfortegnelsen, der udleveres til forsvareren, eller i anklageskriftet, der forkyndes for tiltalte. Justitsministeriet bekendt gives der i øvrigt ikke oplysninger om vidners navn m.m. i retslisten, dvs. den bekendtgørelse om retsmøder, der sker ved opslag i retten af en fortegnelse over de sager, der skal behandles den pågældende dag, jf. retsplejelovens § 28, stk. 2.

Inden et vidne afhøres, skal retten forvise sig om vidnets identitet, jf. retsplejelovens § 181. Der er ikke ved denne bestemmelse fastsat krav om, at det skal ske ved oplysninger i retsmødet om adresse og personnummer.

Retten kan i øvrigt efter § 848, stk. 3, bestemme, at et vidnes bopæl ikke må oplyses for tiltalte, såfremt afgørende hensyn til vidnets sikkerhed taler derfor, og det må antages at være uden betydning for tiltaltes forsvar.

I tilfælde, hvor anklagemyndigheden vil fremsætte anmodning om, at et vidnes bopæl ikke oplyses over for tiltalte, kan anklagemyndigheden give tiltaltes forsvarer pålæg om ikke at videregive oplysninger om et vidnes bopæl til den tiltalte, jf. § 835, stk. 2.

Ifølge retsplejelovens § 848, stk. 1, kan retten beslutte, at tiltalte skal forlade retssalen, mens et vidne afhøres, når særegne grunde taler for, at en uforbeholden forklaring ellers ikke kan opnås. Tiltalte skal i så fald have oplysning om, hvem der har afgivet forklaring i hans fravær, og om indholdet af forklaringen, jf. stk. 2.

Herudover er der ved retsplejelovens § 29, stk. 4, nr. 1, givet mulighed for, at retten kan træffe beslutning om dørlukning i straffesager, hvis særegne omstændigheder giver grund til at antage, at offentlig forhandling vil medføre fare for nogens sikkerhed eller tilføje nogen en uforholdsmæssig krænkelse. Bestemmelsen kan anvendes, således at dørene lukkes under afhøringen af et vidne, f.eks. hvis offentlig forhandling antages at udsætte vidnets sikkerhed for fare.

10.2. Forslagene i handlingsplanen

Det foreslås i handlingsplanen, at der nedsættes en arbejdsgruppe med henblik på at overveje og udforme et egentligt vidnebeskyttelsesprogram. Programmet, der vil forudsætte særlig lovgivning, kan

bl.a. indeholde følgende yderligere hjælpeforanstaltninger, der gratis kan ydes et vidne, eventuelt med rettens godkendelse eller efter rettens bestemmelse:

- nyt navn
- nyt personnummer
- advokatbistand eller anden støtte
- økonomisk støtte
- godtgørelse for tingsødelæggelse eller andre overgreb
- hjælp til flytning og etablering af ny bolig

Efter forslaget skal arbejdsgruppen også overveje mulighederne for, at vidner, der skal afgive forklaring i en sag om organiseret kriminalitet m.v., ved forklædning, særlige bygningsmæssige foranstaltninger eller ved andre praktiske tiltag kan beskyttes mod vold, trusler, chikanerier eller fotografering fra bandemedlemmer eller sympatisører.

Endelig skal arbejdsgruppen efter forslaget overveje særlige foranstaltninger, der kan iværksættes ved vold, trusler, chikane m.v. mod politifolk og andre offentlig ansatte, der indgår i retsforfølgningen, straffuldbyrde m.v. mod medlemmer af organiserede kriminelle grupper. Arbejdsgruppen kan således dels beskrive egnede hjælpeforanstaltninger til dem, der udsættes for overgreb, dels angive hvorledes det bedst kan sikres, at der i sådanne tilfælde i videst muligt omfang sker retsforfølgning.

10.3. Justitsministeriets overvejelser

Det er Justitsministeriets opfattelse, at det er vigtigt, at der kan gives vidner og andre en sådan beskyttelse, at frygt for repressalier m.v. fra den tiltalte eller personer med tilknytning til denne ikke afholder nogen fra at bistå myndighederne med efterforskningen.

Denne beskyttelse bør gøres bedst mulig ved mange forskellige foranstaltninger, der er egnede til at forhindre vidners frygt, jf. også forslagene ovenfor under pkt. 7 om indenretlig afhøring af vidner, pkt. 8 om udelukkelse af en gruppe af personer fra retsmøder og pkt. 9 om øget kriminalisering af trusler m.v. mod vidner.

Udover de muligheder, som retsplejeloven giver, for at tage hensyn til vidner ved at føre tiltalte ud og lukke dørene under afgivelse af forklaring m.v., anvender politiet og anklagemyndigheden en række praktiske foranstaltninger, der skal beskytte vidner. Der kan f.eks. være tale om, at politiet følger vidnet til afhøring i retten, således at vidnet kan føres ind i retssalen uden at møde tiltalte, dennes venner eller andre vidner.

Justitsministeriet finder imidlertid, at der kan være grund til at drøfte de muligheder, som allerede benyttes, i en arbejdsgruppe, bl.a. således at der kan

udveksles erfaringer og ideer med henblik på anvendelsen af de gældende regler og praktiske foranstaltninger.

Arbejdsgruppen kan således give en detaljeret beskrivelse af de fremgangsmåder, som allerede kan anvendes i dag, med henblik på, at der udsendes information til politiet og anklagemyndigheden.

Arbejdsgruppen vil også kunne pege på behov for ændringer af de gældende regler m.v., ligesom arbejdsgruppen kan overveje de forslag, som er nævnt i handlingsplanen.

11. Skærpelse af straffen for våbenbesiddelse

11.1 Gældende ret

11.1.1. Strafdømmingen

Ulovlig våbenbesiddelse straffes efter § 10, stk. 1, i lov om våben og eksplosivstoffer med bøde, hæfte eller under skærpene omstændigheder med fængsel indtil 2 år.

Den gældende våbenlov stammer fra 1946. Loven er ændret adskillige gange siden gennemførelsen, således at der er sket en udvidelse af, hvilke våben der er forbudt efter loven. Strafferammen har imidlertid været uændret siden 1946.

Våbenlovgivningen forbyder besiddelse uden tilladelse af en lang række forskelligartede våben, herunder skydevåben, slag- og stødsvåben, knive, dolke og andre skarpe våben.

Fastsættelsen af straffen i det enkelte tilfælde afhænger bl.a. af våbenets art, om et skydevåben har været ladet, og om besidderen har opbevaret våbenet på bopælen eller båret det på et offentligt tilgængeligt sted.

Førstegangstilfælde af besiddelse af bl.a. slag- og stødsvåben, knive og andre skarpe våben medfører som udgangspunkt bødestraf.

Ved besiddelse af skydevåben på bopælen er udgangspunktet også bødestraf. Der er dog fra retspraksis flere eksempler på, at skærpene omstændigheder kan medføre ubetinget frihedsstraf. Skærpene omstændigheder kan f.eks. være uforsvarlig opbevaring af ladte skydevåben eller andre omstændigheder, herunder tilknytning til rockermiljøet, der tyder på en nærliggende risiko for, at våbenet vil blive anvendt. Også i gentagelsestilfælde kan der blive tale om frihedsstraf.

For besiddelse af skarpladte skydevåben på offentlige steder idømmes som udgangspunkt ubetinget hæftestraf. Under skærpene omstændigheder er straffen dog fængsel. Skærpene omstændigheder kan f.eks. foreligge, hvis den pågældende tidligere er straffet for overtrædelse af våbenloven, eller hvis den pågældende har tilknytning til rockermiljøet, således

at der er en nærliggende risiko for, at våbnene vil blive anvendt til angreb eller forsvar i opgør mellem rockergrupper. Fængselsstraf er dog indtil for nylig hovedsagelig anvendt i gentagelsestilfælde.

På baggrund af den seneste tids udvikling i de voldelige opgør i rockermiljøet har rigsadvokaten i en skrivelse af 13. maj 1996 anmodet statsadvokaterne og politimestrene om at søge strafniveauet skærpet i sager om grovere våbenlovsovertrædelser. Der vil herefter i sager, hvor personer med tilknytning til rockermiljøet på offentlige steder findes i besiddelse af skydevåben, blive nedlagt påstand om ubetinget fængselsstraf udmålt i måneder, og egnede sager vil blive anket til landsretten og eventuelt senere søgt indbragt for Højesteret med henblik på at fastlægge straffniveauet.

I de seneste måneder er der således også i en række byretsafgørelser idømt ubetinget fængsel i 40-60 dage for besiddelse af skarpladte skydevåben på offentlige steder også i tilfælde, hvor de tiltalte ikke tidligere er straffet for våbenlovsovertrædelser. Der er således tale om en skærpelse af hidtidig praksis. Nogle af disse domme er indbragt for landsretterne, hvor anklagemyndigheden har nedlagt påstand om yderligere skærpelse af straffene. En række af sagerne er endnu ikke afgjort af landsretterne.

En nærmere beskrivelse af retspraksis i nyere domme om ulovlig besiddelse af skydevåben findes i bilag 2 til lovforslaget.

11.1.2. Varetægtsfængsling i sager om overtrædelse af våbenloven

Varetægtsfængsling i sager om overtrædelse af våbenloven er oftest sket efter retsplejelovens § 762, stk. 1, nr. 2, hvorefter en sigtet kan varetægtsfængsles, når der er begrundet mistanke om, at den pågældende har begået en lovovertrædelse, der kan medføre fængsel i mere end 1 år og 6 måneder, og der efter det om sigtedes forhold oplyste er bestemte grunde til at frygte, at han på fri fod vil begå ny lovovertrædelse af den foran nævnte beskaffenhed. Efter § 762, stk. 3, kan varetægtsfængsling dog ikke anvendes, hvis lovovertrædelsen kan ventes at ville medføre straf af bøde eller hæfte, eller hvis frihedsberøvelsen vil stå i misforhold til den herved forvoldte forstyrrelse af sigtedes forhold, sagens betydning og den retsfølge, som kan ventes, hvis sigtede findes skyldig.

Der er sket varetægtsfængsling efter § 762, stk. 1, nr. 2, i flere tilfælde, hvor personer med tilknytning til rockergrupper er fundet i besiddelse af skarpladte skydevåben på offentlige steder, og hvor retten under hensyn til de sigtedes tidligere kriminalitet og til den senere tids rockeropgør har antaget, at det måtte

frygtes, at den pågældende på ny ville begå tilsvarende kriminalitet, såfremt han blev løsladt.

I andre tilfælde har retten imidlertid afvist at vare-tægtsfængsle under henvisning til proportionalitets-grundsætningen i retsplejelovens § 762, stk. 3, idet fængslingen ville stå i misforhold til den forventede straf.

Højesteret har i en kendelse af 24. oktober 1996 fundet betingelserne for varetægtsfængsling opfyldt i en sag, hvor Vestre Landsret havde afvist at vare-tægtsfængsle under henvisning til retsplejelovens § 762, stk. 3. Sagen drejede sig om en person, der var medlem af en motorcykelklub, som angiveligt er støttegruppe for Hells Angels. Han var tidligere straffet for overtrædelse af våbenloven og sigtedes nu for i 3 tilfælde at have været i besiddelse af skarp-ladte skydevåben og patroner dels i motorcykelklub-bens klubhus og dels på offentligt gade.

11.2. Justitsministeriets overvejelser

I det forløbne år har der i Danmark været et opgør mellem to rockergrupper. Dette har bl.a. givet sig udslag i henrettelseslignende drab og drabsforsøg på personer med tilknytning til rockermiljøet samt angreb på rockerborge med panserværnsraketter, auto-matvåben og bomber. Disse forbrydelser har bl.a. været mulige, fordi rockerne har været i besiddelse af endog særdeles farlige våben.

Politiet har i forbindelse med en række visitation-er af Hells Angels og Bandidosmedlemmer samt personer med tilknytning hertil konstateret, at disse i betydelig udstrækning er bevæbnede med skarpladte våben. De pågældende har ofte ved antræffelsen båret skudsikre veste, hvilket viser, at de også regner med, at modstanderne er i besiddelse af skydevåben. I forbindelse med ransagning af klubhuse og køretø-jer er der endvidere gjort betydelige våbenfund. Under ransagninger og visitationer i rockermiljøet har politiet således i 1996 i perioden frem til ca. 22. oktober i år beslaglagt bl.a. 129 pistoler/revolvere, 29 hele/oversavede jagtgeværer, 6 rifler/US-carabiner, 23 militærgeværer, 7 maskinpistoler, 4 maskingeværer, 1 panserværnsrakat, 26 håndgranater, 2 hjemmelave-de avancerede bomber samt en del sprængstof og ammunition.

For at kunne gribe effektivt ind over for sådan vå-benbesiddelse er der efter Justitsministeriets opfat-telse behov for en betydelig skærpelse af straffene på dette område.

Formålet med lovændringen er således hovedsa-geligt at skærpe straffene i de tilfælde, hvor skydevå-ben medbringes eller opbevares under omstændig-heder, hvor der er en nærliggende risiko for, at våb-ene vil blive anvendt til angreb eller forsvar i f.eks.

opgør mellem forskellige rockergrupper. Også per-soner uden tilknytning til rockermiljøet vil imidler-tid være omfattet af skærpelsen.

Bestemmelsen foreslås udformet således, at straf-ferammen alene giver mulighed for *fængselsstraf* – men ikke bøde og hæfte – ved *besiddelse af skydevå-ben under særligt skærpende omstændigheder*, herun-der besiddelse på offentligt tilgængelige steder af skydevåben med tilhørende ammunition og gentag-ne tilfælde af besiddelse af skydevåben.

Ved besiddelse af *skydevåben på bopælen eller an-dre ikke offentligt tilgængelige steder* uden særligt skærpende omstændigheder er udgangspunktet stad-dig bødestraf. Det er ikke hensigten med lovændrin-gen, at personer uden kriminel baggrund i øvrigt, som igennem en længere årrække i strid med våben-loven har haft et skydevåben liggende ubenyttet og måske glemt på bopælen, skal idømmes frihedsstraf. Der kan her f.eks. være tale om personer, som har arvet et våben. Der vil dog som efter hidtidig praksis kunne idømmes frihedsstraf, hvis opbevaringen af våbnet har været uforsvarlig, herunder hvis det er opbevaret ladt eller sammen med ammunitionen.

Hvis der er tale om besiddelse på bopælen eller andre ikke offentligt tilgængelige steder, vil de sær-ligt skærpende omstændigheder, som kan medføre, at overtrædelsen henføres under den nye bestemmel-se i § 10, stk. 2, f.eks. være besiddelse af flere våben, især hvis der er tale om særligt farlige våben som f.eks. pistoler eller halvautomatiske rifler. Halvauto-matiske våben er våben, som kun affyrer ét skud, når aftrækkeren påvirkes, men som genlader automatisk efter hver skudafgivelse.

Det er også en særligt skærpende omstændighed, at våbnene besiddes på tilholdssteder for rocker-grupper eller hos personer med tilknytning til roc-kermiljøet, således at der er risiko for, at våbnene vil blive anvendt i f.eks. opgør mellem forskellige grup-per. Det vil endvidere være en skærpende omstæn-dighed, hvis besidderen har skaffet sig våbnene på strafbar vis, f.eks. ved tyveri eller hæleri.

Hvis der er tale om særdeles farlige våben som f.eks. automatiske våben, herunder maskinpistoler og maskingeværer, håndgranater eller lignende, vil besiddelsen kunne være omfattet af den foreslåede bestemmelse i straffelovens § 192 a, jf. nedenfor pkt. 12.

Det forudsættes, at straffen for besiddelse af sky-devåben på ikke offentligt tilgængelige steder under skærpende omstændigheder vil være fra 60 dages til 4 måneders fængsel afhængig af, om en eller flere skærpende omstændigheder er til stede samtidig.

Gentagelsestilfælde skal også betragtes som en særligt skærpende omstændighed. I disse tilfælde

skal der ske en betydelig skærpelse af straffen, idet der her typisk vil være tale om personer, som efter, at et skydevåben er beslaglagt eller konfiskeret, på ny skaffer sig skydevåben. Straffen forudsættes her at være fra 3 til 6 måneders fængsel.

I tilfælde af besiddelse af skydevåben med tilhørende ammunition på *offentligt tilgængelige steder*, forudsættes det, at straffen i førstegangstilfælde er mindst 4 måneders fængsel. Det er ikke et krav, at våbenet er ladet, men den, der er i besiddelse af våbenet, skal samtidig være i besiddelse af ammunition på sin person, i en medbragt taske, i det køretøj, hvori han antræffes, eller på lignende lettilgængelig måde.

I *gentagelsestilfælde*, herunder også når flere forhold foreligger til samtidig pådømmelse, forudsættes straffen at være 6-8 måneders fængsel.

Udover de ovennævnte eksempler kan der være tale om besiddelse af skydevåben under særligt skærpende omstændigheder, f.eks. hvis våbenet bæres under et indbrud eller brugstyveri af en bil, hvor der kan være en fare for at våbenet anvendes. Også anvendelse af våbenet til fremsættelse af trusler, der er omfattet af straffelovens § 266, er en særligt skærpende omstændighed ved besiddelsen af våbenet. Straffen vil her afhænge af karakteren af de forhold, hvorunder våbenet er båret, men det forudsættes, at der bliver tale om straf for våbenbesiddelsen, der er noget større end 4 måneders fængsel.

De tilfælde, hvor en person har *tilladelse til at besidde et skydevåben*, men besidder det på et offentligt tilgængeligt sted under omstændigheder, der er i strid med tilladelsen, vil normalt ikke være omfattet af den foreslåede bestemmelse i § 10, stk. 2. Som eksempel kan nævnes et medlem af en skytteforening, som har tilladelse til at transportere våbnet mellem hjemmet og skydebanen, og som efter et besøg på skydebanen under undskyldelige omstændigheder medtager våbnet under et ærinde i byen, og hvor der i øvrigt ikke er grund til at antage, at den pågældende kan tænkes at bruge våbnet uden for foreningen. I sådanne tilfælde forudsættes den pågældende som efter hidtidig praksis idømt en bødestraf efter våbenlovens § 10, stk. 1.

Det kan ikke udelukkes, at der kan forekomme tilfælde, hvor besiddelse af skydevåben med ammunition på offentligt tilgængelige steder sker under sådanne *særligt formidende omstændigheder*, at der ikke er grundlag for at henføre forholdet under den foreslåede bestemmelse i § 10, stk. 2. Som eksempler kan nævnes tilfælde, hvor en person transporterer våbnet for en anden, som har våbentilladelse, f.eks. et medlem af en skytteforening, som efter skydetræning har et hastende ærinde og derfor beder et fami-

liemedlem, som ikke har våbentilladelse, om at transportere våbnet til bopælen. Der kan også tænkes tilfælde, hvor besiddelsen af skydevåbnet har et anerkendelsesværdigt formål. Som eksempel kan nævnes en person, som påkører et dyr på offentlig vej, og derefter henter et skydevåben, som han ulovligt er i besiddelse af på bopælen, for at aflive dyret. I sådanne tilfælde forudsættes det, at den mildere straffebestemmelse i § 10, stk. 1, vil finde anvendelse, således at der alene idømmes bøde eller hæfstraf.

En skærpelse af straffene vil også medføre en *vide-re adgang til varetægtsfængsling* af personer, som på grund af deres tidligere kriminalitet eller andre omstændigheder må frygtes på ny at ville anskaffe sig skydevåben, hvis de løslades, idet i hvert fald en kortere varetægtsfængsling ikke længere vil kunne siges at stå i misforhold til den forventede straf, og således blive nægtet efter retsplejelovens § 762, stk. 3.

Om den foreslåede ændring af våbenloven henvises i øvrigt til lovforslagets § 3, nr. 1, og de specielle bemærkninger til denne bestemmelse.

12. En forhøjet strafferamme i straffeloven for særligt grove våbenlovsovertrædelser

I forbindelse med opgøret mellem Hells Angels og Bandidos er der i flere tilfælde blevet anvendt særdeles farlige våben, f.eks. panserværnsraketter, granater og bomber. Der er her tale om våben, der kan anrette meget store skader og bringe mange menneskers liv i fare.

Hvis disse våben har været anvendt mod et mål, hvor der befinder sig mennesker, f.eks. affyring af en panserværnsraket ind i et hus eller en lejlighed, vil gerningsmændene kunne straffes efter straffeloven typisk for manddrab eller forsøg herpå. Også straffelovens § 183 vil efter omstændighederne kunne finde anvendelse. Efter denne bestemmelse straffes den, der med forsæt til skade på andres person eller formue forvolder sprængning, med fængsel indtil 12 år. Hvis det sker under sådanne omstændigheder, at gerningsmanden indser, at andres liv derved udsættes for overhængende fare, eller det sker med forsæt til at volde omfattende ødelæggelse af fremmed ejendom eller til at befordre oprør, plyndring eller anden sådan forstyrrelse af samfundsordenen, er straffen fængsel indtil på livstid.

I tilfælde, hvor en person anholdes i besiddelse af særdeles farlige våben, vil der imidlertid kunne blive tale om alene at straffe den pågældende efter reglerne i våbenloven. Domfældelse for drabsforsøg eller forsøg på grov vold forudsætter således, at anklagemyndigheden kan føre bevis for, at våbenbesiddelsen er et led i forberedelsen og udførelsen af sådanne

straffelovsovertrædelser. Et sådant bevis kan være meget vanskeligt at føre.

I en konkret sag fra retten i Roskilde blev to personer, der i og uden for Hells Angels' tilholdssted havde båret skarpladte halvautomatiske våben, frifundet for forsøg på legemsangreb af særlig farlig karakter, idet retten ikke fandt det bevist, at de pågældende havde forsæt til at anvende våbnene. De blev derfor alene straffet for overtrædelse af våbenloven med fængsel i 60 dage. Dommen er anket til Østre Landsret. Der henvises også til den i bilag 2 beskrevne dom fra Østre Landsret af 12. juni 1996, hvor byretten havde domfældt tre tiltalte for forsøg på legemsangreb af særlig farlig karakter efter straffelovens § 245, men hvor landsretten ikke fandt, at der var forsæt hertil, og kun dømte de pågældende for overtrædelse af våbenloven.

Det er således udgangspunktet, at personer, som anholdes i besiddelse af våben, der er egnet til at anrette meget betydelige skader, alene vil blive straffet efter våbenloven. Som eksempler kan nævnes personer med tilknytning til en rockergruppe, der anholdes under transport af panserværnsraketter i en bil, eller den situation, hvor politiet hos rockere finder en bombe, som vil kunne sprænge en bygning i luften, men hvor det ikke kan bevises, at fremstillingen af bomben er led i planlægningen af en konkret straffelovsovertrædelse.

Det er Justitsministeriets opfattelse, at der i tilfælde, hvor personer findes i besiddelse af særdeles farlige våben, der kan forvolde betydelige skader, bør være adgang til at idømme en væsentligt strengere straf, end strafferammen i våbenloven lægger op til. En sådan bestemmelse bør efter Justitsministeriets opfattelse placeres i straffeloven, idet der i særlovgivningen normalt kun fastsættes strafferammer på indtil 2 års fængsel. Indsættelse af en bestemmelse i straffeloven med en højere strafferamme end strafferammen på fængsel i 2 år i våbenloven vil også være en markering af, at der er tale om alvorlig kriminalitet.

Bestemmelsen foreslås udformet således, at den, som i strid med lovgivningen om våben og eksplosivstoffer indfører, tilvirker, besidder, bærer, anvender eller overdrager våben eller eksplosivstoffer, som på grund af deres særdeles farlige karakter er egnede til at forvolde betydelig skade, straffes med fængsel indtil 4 år.

Bestemmelsen foreslås indsat i straffelovens kapitel 20 om almenfarlige forbrydelser, som bl.a. også indeholder § 191 om de grove narkotikaforbrydelser, idet der også her er tale om en forbrydelse, der kan bringe menneskers liv og helbred i fare.

For at en person kan straffes efter bestemmelsen, er det en betingelse, at den pågældende har handlet *i strid med våbenlovgivningen*. Det indebærer, at der skal være tale om våben eller eksplosivstoffer, som er omfattet af våbenloven, og at den pågældende ikke har tilladelse til at besidde våbnene.

De tilfælde, hvor en person har tilladelse til besiddelse af våben eller eksplosivstoffer, men overtræder loven ved at handle i strid med tilladelsen, forudsættes ikke omfattet af bestemmelsen i straffeloven, men vil alene kunne straffes efter våbenloven. Som eksempel kan nævnes en virksomhed, der har tilladelse til at anvende eksplosivstoffer, men som opbevarer disse i strid med forskrifterne i våbenlovgivningen.

Formuleringen »*indfører, tilvirker, besidder, bærer, anvender eller overdrager*« er en gentagelse af formuleringen i våbenloven. Formuleringen indebærer, at alle, som er i besiddelse af særdeles farlige våben, eller som skaffer sig eller andre sådanne våben, vil kunne være omfattet af den foreslåede bestemmelse i straffeloven. *Anvendelsen* af særdeles farlige våben vil typisk være omfattet af straffelovens bestemmelser om manddrab eller legemsangreb af særlig farlig karakter eller forsøg herpå eller af straffelovens § 183 eller § 252 om forsætlig fareforvoldelse, men er medtaget, for at også den situation, hvor våbnet anvendes under omstændigheder, hvor der ikke er fare for skade på person eller ting, f.eks. hvor en panserværnsraket afprøves i en grusgrav, skal være omfattet af den foreslåede regel.

Det foreslås endvidere, at der skal være tale om våben, som er af *særdeles farlig karakter*, og som derfor er *egnede til at forvolde betydelig skade*. Betydelig skade omfatter både skade på bygninger og personskade. Ved brugen af udtrykket »*betydelig*« er det forudsat, at der ved anvendelse af våbnet kan ske ødelæggelse af en bygning eller dele af denne eller af et lokale, eller at våbnet er egnat til at dræbe eller kvæste flere mennesker på en gang.

De *våben*, der forudsættes omfattet, vil typisk være våben, som har karakter af egentligt krigsmateriel, og som ikke lovligt kan besiddes af andre end militæret, herunder hjemmeværnet. Som eksempler kan nævnes panserværnsraketter, morterer, håndgranater, bomber, miner og automatiske skydevåben, herunder maskinpistoler og maskingeværer.

Det forudsættes, at afgrænsningen mellem særdeles farlige skydevåben, som er omfattet af den foreslåede bestemmelse i straffeloven, og andre skydevåben, hvoraf ulovlig besiddelse alene kan straffes efter våbenloven, fastsættes således, at automatiske skydevåben omfattes af § 192 a. *Automatiske skydevåben* karakteriseres ved, at våbnet bliver ved med at afgive skud, så længe aftrækkeren påvirkes. Der

F. t. l. vedr. straffeloven, retsplejeloven og våbenloven

kan således afgives skud i byger, hvorved en person kan dræbe eller kvæste mange mennesker på meget kort tid.

Halvautomatiske våben (dvs. våben, som kun afgiver et skud ved påvirkning af aftrækkeren, men som genlader automatisk), repetêrvåben og enkeltskudsvåben vil derimod ikke være omfattet af straffeloven. Repetêrvåben er våben, hvor man ud over at påvirke aftrækkeren, skal betjene endnu en mekanisme, før et skud kan afgives. F.eks. skal man, for at gøre en riffel med magasin klar til skud, først føre bundstykket tilbage, hvorved et eventuelt afskudt hylster trækkes ud af kammeret og kastes ud, og derefter føre bundstykket frem igen for at føre en ny patron fra magasinet og ind i kammeret. Enkeltskudsvåben er våben, hvor løbet eller løbene skal oplades manuelt efter hver skudafgivelse, som f.eks. glatløbede haglgeværer.

Også besiddelse af *eksplosivstoffer* kan efter omstændighederne være omfattet af bestemmelsen, hvis der er tale om stoffer i en sådan mængde og af en sådan farlighed, at det vil kunne bruges til at forvoldte betydelig skade. Der skal her endvidere lægges vægt på de konkrete omstændigheder omkring besiddelsen af stofferne, herunder f.eks. om der er tale om personer med tilknytning til rockermiljøet, således at der er en risiko for, at stofferne vil blive anvendt til angreb mod beboede bygninger. Det er ikke afgørende, om de, der besidder eksplosivstofferne, samtidig er i besiddelse af detonatorer, men hvis eksplosivstofferne er anvendt til fremstilling af bomber, vil de kunne være omfattet af bestemmelsen.

Hvis besidderen af eksplosivstofferne kan sandsynliggøre, at besiddelsen har et lovligt formål, vil straffelovsbestemmelsen ikke finde anvendelse. Som eksempel kan nævnes en virksomhed, som besidder eller anvender eksplosivstoffer til et i sig selv lovligt formål, men som ikke har den fornødne tilladelse hertil. I sådanne tilfælde vil der alene kunne blive tale om straf efter våbenlovgivningen.

Da der er tale om en straffelovsbestemmelse, vil alene forsætlige overtrædelser kunne straffes, jf. straffelovens § 19. Forsættet skal knytte sig til besiddelsen m.v., men det er ikke en betingelse, at der kan føres bevis for forsæt til at anvende våbnet. Ugatsomme overtrædelser vil kunne straffes efter våbenloven.

Det forudsættes, at straffen som udgangspunkt vil være mindst 10-12 måneders fængsel.

Er våbnet anvendt f.eks. til trusler, jf. straffelovens § 266, bliver der tale om en betydeligt højere straf.

I de tilfælde, hvor særdeles farlige våben stjæles f.eks. ved indbrud i forsvarets våbendepoter, vil den

foreslåede bestemmelse i § 192 a medføre en betydelig skærpelse af straffen for den ulovlige våbenbesiddelse, mens straffen for tyveriet fastsættes efter bestemmelserne i straffeloven. Det forudsættes i den forbindelse, at tyverier af sådanne våben eventuelt kan betragtes som særligt grove, jf. straffelovens § 286, stk. 1, hvis der er tale om professionelt udførte indbrud eller tyveri fra særligt sikrede depoter. Det gælder også, selv om våbnenes værdi ikke er så stor, at forholdet af den grund kan henføres under straffelovens § 286, stk. 1.

Der henvises i øvrigt til lovforslagets § 1, nr. 4, og de specielle bemærkninger til denne bestemmelse.

13. Forebyggelse af våbentyverier

13.1. Opbevaring af våben

13.1.1. De gældende regler

Reglerne om opbevaring af våben og ammunition findes i §§ 16-17 i bekendtgørelse nr. 712 af 29. august 1995 om våben og ammunition m.v. (våbenbekendtgørelsen).

Bestemmelsen i § 16 vedrører opbevaring af såvel skydevåben, ammunition og blankvåben.

Efter denne bestemmelse skal våben og ammunition opbevares forsvarligt og på et sted, der ikke er tilgængeligt for uvedkommende. Skydevåben skal enten opbevares i et sikkert aflåst gemme eller fastlåst til en mur eller lignende, eller også skal låsen, bundstykket eller forskaftet udtages og anbringes under lås. Ammunition skal opbevares for sig i et aflåst gemme.

I § 17, der fastsætter særlige regler for opbevaring af skydevåben i skytte- eller jagtforeninger, skelnes mellem opbevaring af større og mindre mængder skydevåben. Det betragtes som en større mængde skydevåben, hvis der opbevares flere end 25 skydevåben eller flere end 10 særligt farlige skydevåben, herunder pistoler og halvautomatiske rifler.

Større mængder af skydevåben skal opbevares i boksrums eller sikkerhedsskab, ligesom der skal installeres automatiske indbrudsalarmingsanlæg med overvågning af en døgnbemandet vagtcentral.

Mindre mængder skydevåben skal opbevares i et sikkerhedsskab og våbnenes låse og bundstykker skal udtages og opbevares for sig i et andet sikkerhedsskab.

Efter våbenlovens § 3, stk. 3, nr. 4, og våbenbekendtgørelsens §§ 9 og 17, stk. 5, har politiet til enhver tid uden retskendelse adgang til kontrol af de lokaler, hvor skytteforeninger opbevarer våben.

13.1.2. Justitsministeriets umiddelbare initiativer

Efter våbenbekendtgørelsens § 17, stk. 4, kan politiet – under henvisning til sikkerhedsmæssige forhold, herunder bl.a. mængden af opbevarede våben, bygningsmæssige forhold, tilkørselsforhold og udrykningsafstand – stille yderligere krav til skytte- og jagtforeningers våbenopbevaring.

Politimesteren på Bornholm har i september 1996 gjort brug af denne bemyndigelsesbestemmelse og krævet, at samtlige skytteforeninger på Bornholm – uanset antallet af våben, der opbevares – skal opfylde de krav, der stilles ved opbevaring af *større* mængder våben.

På baggrund af den senere tids våbentyverier har Justitsministeriet i en cirkulæreskrivelse af 24. oktober 1996 til landets politikredse anmodet samtlige politimestre om at overveje, om der – udover de krav, der følger umiddelbart af våbenbekendtgørelsen – i de enkelte kredse er anledning til at stille yderligere krav til skytte- og jagtforeningers våbenopbevaring.

Justitsministeriet har samtidig anmodet politimestrene om at overveje, om der i de enkelte kredse er anledning til at intensivere politiets kontrol med, at kravene til opbevaring m.v. af våben overholdes.

Endelig har Justitsministeriet i cirkulæreskrivelsen anmodet om gennem den særlige styregruppe vedrørende rockerkriminalitet, som er nedsat under Rigspolitichefen, at blive orienteret om de skridt, man i de enkelte politikredse tager til en skærpet indsats på området.

13.2. Opbevaring af eksplosivstoffer

13.2.1. De gældende regler

Reglerne om opbevaring af eksplosivstoffer findes i bekendtgørelse nr. 601 af 30. juni 1994 om eksplosivstoffer.

Efter bekendtgørelsens § 4 er det forbudt uden tilladelse fra politiet at opbevare eksplosivstoffer. Endvidere er der fastsat en række krav til opbevaringen, bl.a. at stoffet opbevares i et aflåst skab eller en boks, der er godkendt til opbevaring af eksplosivstoffer, og at boksen eller skabet er fastgjort på en sådan måde, at det ikke umiddelbart kan flyttes.

Midlertidig opbevaring af eksplosivstoffer, f.eks. i transportterminaler som led i et transportforløb eller på arbejdspladser som led i udførelse af sprængningsarbejder, skal finde sted under behørigt opsyn.

Efter våbenlovens § 3, stk. 4, har politiet til enhver tid uden retskendelse adgang til kontrol af virksomheder, der fremstiller eller i øvrigt er i besiddelse af eksplosivstoffer.

13.2.2. Justitsministeriets umiddelbare initiativer

Efter eksplosivstofbekendtgørelsens § 4, stk. 4, kan politiet af hensyn til sikkerheden stille yderligere krav til opbevaringen af eksplosivstoffer.

I Frederikssund politikreds blev der i oktober begået et indbrud, hvor der blev stjålet 50 kg sprængstof (af en type, der bl.a. anvendes til bortsprængning af beton).

Justitsministeriet har bl.a. på denne baggrund i cirkulæreskrivelsen af 24. oktober 1996 anmodet politiet om at vurdere, om der i de enkelte kredse bør stilles skærpede krav til opbevaring af eksplosivstoffer.

13.3. Krav til personer, der har adgang til skydevåben

13.3.1. De gældende regler

Efter §§ 2, 3, 4, stk. 2, og § 6, stk. 1, i våbenbekendtgørelsen meddeler politiet henholdsvis våbentilladelse, samtykke til jagttegn og samtykke til våbenpåtegning. En våbenpåtegning er en særlig tilladelse, som meddeles af skytteforeninger som en påtegning på foreningens medlemsbeviser.

I henhold til § 2 i cirkulære nr. 138 af 29. august 1995 om våben og ammunition m.v. (våbencirkulæret) kan våbentilladelse og samtykke til jagttegn og våbenpåtegning kun meddeles personer, om hvis personlige forhold og hidtidige vandl, der ikke foreligger oplysninger, der gør det betænkeligt at imødekomme ansøgningen.

Ved administrationen følges en restriktiv praksis. Det kan således nævnes, at der normalt vil blive meddelt afslag, hvis den pågældende har en nyere voldsdom, herunder en dom for vold uden anvendelse af våben. Der vil endvidere som udgangspunkt blive meddelt afslag ved genagne eller grovere overtrædelser af lov om euforiserende stoffer.

Efter våbencirkulærets § 14 kan våbentilladelse kun under ganske særlige omstændigheder meddeles til glatløbende haglgeværer med en pibelængde på under 55 cm, pistoler, halvautomatiske og fuldautomatiske rifler og andre særligt farlige skydevåben. Det kræves her, at ansøgeren er kendt som en absolut pålidelig person.

13.3.2. Jagt- og skytteforeninger

Efter våbenlovens § 9, stk. 2, kan skytteforeninger under Danske Skytteforeninger, skytteforeninger under Dansk Skytteunion og skytteforeninger under Dansk Firmaidrætsforbund uden forudgående tilladelse anskaffe og besidde våben, som er optaget på de nævnte organisationers skydeprogram.

I henhold til §§ 2 og 3 i våbencirkulæret meddeler politiet våbentilladelse til skytte- og jagtforeninger

til brug for foreningens medlemmer under forudsætning af, at den eller de ansvarlige opfylder de vandelsmæssige krav, som er nævnt under pkt. 13.3.1.

Efter våbenbekendtgørelsens § 14 kan skytte- og jagtforeninger overlade foreningens våben til foreningens medlemmer til brug på en skydebane eller skydeplads.

Det er således muligt for en person – uanset at den pågældende på grund af sin hidtidige vandel ikke kan opnå våbentilladelse – at blive medlem af en skytte- eller jagtforening og i den forbindelse få mulighed for at anvende foreningens skydevåben på en skydebane eller skydeplads.

De danske skytteforeninger har i dag ca. 100.000 medlemmer, hvoraf størstedelen må antages at anvende foreningsejede våben og således ikke selv have våbentilladelse.

13.3.3. Justitsministeriets overvejelser

Justitsministeriet har anmodet den særlige styregruppe, som er nedsat under Rigspolitichefens ledelse med henblik på koordinering af indsatsen mod rockerkriminalitet, om at foretage en undersøgelse af de seneste års våbentyverier og våbenfund og om at overveje, hvilke tiltag der eventuelt i denne forbindelse kan anbefales.

Resultaterne af denne undersøgelse forventes at foreligge i løbet af kort tid. Justitsministeriet vil på baggrund af undersøgelsen vurdere, hvilke nye skridt der i givet fald er anledning til at tage med henblik på yderligere at forebygge tyverier m.v. af våben, herunder om der er behov for yderligere intensivering af politiets uanmeldte kontrolbesøg hos skytteforeninger m.v., hvor der opbevares våben.

For at imødegå risikoen for, at de våben, som i dag ejes af skytte- og jagtforeninger, »falder i de forkerte hænder«, finder Justitsministeriet imidlertid, at der allerede nu kan være anledning til at stille skærpede krav – f.eks. et krav om politiets godkendelse – til de personer, som har adgang til de faciliteter, hvor foreningens våben opbevares. Endvidere kan der være anledning til at fastsætte nærmere retningslinier for foreningernes overladelse af våben til medlemmer på skydebaner og skydepladser.

Herudover overvejer Justitsministeriet mere generelt at stille krav om, at personer med særlig tilknytning til skytteforeninger, herunder bestyrelsesmedlemmer og ansatte, skal godkendes af politiet.

Justitsministeriet har endvidere anmodet Rigspolitichefen om at overveje muligheden for og hensigtsmæssigheden af etablering af et landsdækkende, centralt register for skydevåben. Rigspolitichefen vil i den forbindelse særligt vurdere spørgsmålet om registrering af glatløbende haglgeværer.

Som et led i rækken af administrative tiltag kan det endelig oplyses, at Rigsadvokaten over for Justitsministeriet har tilkendegivet, at man vil udsende en meddelelse til anklagemyndigheden, hvori man erindrer om, at der i forbindelse med våbentyverier tillige bør rejses tiltale mod tyven for ulovlig våbenbesiddelse.

Hvis det i forbindelse med opklaringen af et våbentyveri viser sig, at den, fra hvem våbnene blev stjålet, ikke havde våbentilladelse, vil der normalt også blive rejst tiltale mod den bestjålne for overtrædelse af våbenloven.

14. Lovforslagets økonomiske og administrative konsekvenser

Forslaget om en væsentlig skærpelse af straffniveauet ved ulovlig våbenbesiddelse vil medføre en forøgelse af strafmassen. Det er imidlertid forbundet med stor usikkerhed at vurdere omfanget af denne forøgelse. Dette skyldes bl.a., at Justitsministeriet ikke har præcise oplysninger om den strafmasse, der i dag afsones som følge af overtrædelse af våbenloven. Endvidere omfatter de foreslåede straffskærpelser ikke alle former for ulovlig våbenbesiddelse. Endelig må det antages, at en intensiveret politimæssig indsats og den foreslåede straffskærpelse vil medføre et ændret kriminalitetsmønster på området.

På baggrund af de skitserede usikkerheder finder Justitsministeriet det ikke på nuværende tidspunkt muligt at vurdere behovet for udvidelse af kapaciteten i kriminalforsorgens institutioner som følge af denne forøgede strafmasse.

Som anført i bemærkningerne til lovforslag nr. L 23 om ændring af lov om euforiserende stoffer (straffskærpelse ved gentagen handel med hårde stoffer) er kriminalforsorgens belægningsprocent i forvejen høj. Det fremgår derfor af dette lovforslag, at det er centralt, at der medio 1997 kan ske en vurdering af ressourcebehovet i lyset af indhøstede erfaringer, samt at lovforslagets langsigtede konsekvenser også kan indgå ved fastsættelsen af Justitsministeriets bevillingsmæssige rammer i de følgende år. På baggrund heraf, samt i lyset af ønsket om at undgå en stigning i antallet af domfældte, der afventer afsoning, vil konsekvenserne af forslaget om en skærpelse af straffniveauet ved våbenbesiddelse blive inddraget i denne samlede vurdering af kriminalforsorgens ressourcebehov. Direktoratet for Kriminalforsorgen vil til brug herfor følge udviklingen i antallet af indsatte, der afsoner straffe om overtrædelser af våbenlovgivningen, specielt de overtrædelser, der er omfattet af lovforslaget.

Lovforslaget skønnes i øvrigt ikke at medføre øko-

nomiske eller administrative konsekvenser af betydning.

Lovforslaget har ingen miljømæssige eller erhvervsøkonomiske konsekvenser og indeholder ikke EU-retlige aspekter.

15. Hørte myndigheder m.v.

Lovforslaget er samtidig med fremsættelsen sendt til høring hos:

Præsidenterne for Østre og Vestre Landsret, Københavns Byret og retterne i Århus, Odense, Ålborg og Roskilde, Den Danske Dommerforening, Dommerrådsmægtigforeningen, Rigsadvokaten, Rigspolitichefen, Politidirektøren i København, Foreningen af Politimestre i Danmark, Politifuldmægtigforeningen, Dansk Politiforbund, Dansk Kriminalpolitiforening, Advokatrådet, De Danske Skytteforeninger, Dansk Skytte Union, Dansk Sportsskytteforbund, Dansk Firmaidrætsforbund, Danmarks Jægerforbund, Danske Dagblades Forening, Dansk Journalistforbund, Danmarks Radio, TV2, Sammenslutningen af lokale radio- og tv-stationer i Danmark, Dansk Magasinpresses Udgifterforening, Dansk Fagpresse og Det Danske Center for Menneskerettigheder.

Det kan i øvrigt oplyses, at Strafferetsplejeudvalgets betænkning om ransagning under efterforskning har været sendt til høring i 1989, og at et udkast til et lovforslag om ransagning, der stort set svarer til det nu foreliggende, var til høring i 1993.

Endvidere har handlingsplanen om organiseret kriminalitet og rockerkriminalitet været sendt til høring i 1995.

Bemærkninger til de enkelte bestemmelser

I bilag 1 til lovforslaget er de foreslåede bestemmelser sammenholdt med de gældende regler.

Til § 1

Straffeloven

Til § 1, nr. 1

Straffelovens § 76 a

Bestemmelsen indebærer, at der skabes en udvidet adgang til at foretage konfiskation af udbytte fra kriminalitet, når tiltalte dømmes for en meget alvorlig lovovertrædelse, som erfaringsmæssigt kan give betydeligt udbytte. I denne situation kan der foretages hel eller delvis konfiskation af tiltaltes formue. Der kan dog ikke foretages konfiskation af formuegoder, som tiltalte sandsynliggør er lovligt erhvervet.

Formuegoder erhvervet af tiltaltes ægtefælle eller samlever kan konfiskeres efter samme regler, medmindre de er erhvervet mere end 5 år før lovovertrædelsen eller på et tidspunkt, hvor ægteskabet eller samlivet ikke bestod.

Der skabes endvidere adgang til at foretage konfiskation af formuegoder, som tiltalte inden for de seneste 5 år har overdraget til en juridisk person (selskaber m.v.), som den tiltalte – eventuelt sammen med sine nærmeste – har en bestemmende indflydelse på. Tilsvarende gælder, hvis tiltalte oppebærer en betydelig del af den juridiske persons indtægter.

Afgrænsningen af begrebet »nærmeste« forudsættes foretaget i overensstemmelse med det tilsvarende begreb i retsplejelovens § 171 om, hvem der er fritaget for den almindelige pligt til at afgive forklaring i retten, jf. herom ovenfor under pkt. 9.1.

Det bemærkes, at den foreslåede bestemmelse i § 76 a er et supplement til de almindelige bestemmelser om udbyttekonfiskation i § 75, stk. 1, og § 76, stk. 1, 4 og 5, som kan anvendes ved siden af den nye bestemmelse.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger pkt. 6.4.

Til § 1, nr. 2

Straffelovens § 77, stk. 1

Efter den nugældende bestemmelse i straffelovens § 77, stk. 1, kan konfiskeret udbytte anvendes til dækning af forurettedes erstatningskrav i anledning af lovovertrædelsen.

Det foreslås, at også beløb konfiskeret i medfør af den nye bestemmelse i § 76 a kan anvendes på denne måde. Det er i sagens natur kun forurettede ved den eller de lovovertrædelser, der danner grundlag for den udvidede konfiskation, der kan fyldestgøres på denne måde, da den øvrige kriminalitet ikke konkretiseres.

Til § 1, nr. 3

Straffelovens § 123

Efter forslaget udvides kredsen af personer omfattet af straffelovens § 123 til – ud over et vidne og vidnets nærmeste – også at omfatte »andre med tilknytning til« vidnet, f.eks. en arbejdsgiver.

Det er ikke fundet lovteknisk muligt eller hensigtsmæssigt mere præcist at angive den udvidede personkreds. Personkredsen begrænses imidlertid af, at overtrædelsen efter § 123 skal være begået mod den pågældende i anledning af vidnets forklaring. Herved udelukkes lovovertrædelser, der er uegnede som (indirekte) trusler eller hævn over for vidnet. For yderligere at understrege denne begrænsning er det

angivet, at vedkommende skal have tilknytning til vidnet.

Om baggrunden for forslaget henvises til de almindelige bemærkninger til lovforslaget pkt. 9.

Til § 1, nr. 4

Straffelovens § 192 a

Ved forslaget indføres en bestemmelse i straffeloven med en højere strafferamme for særligt grove våbenlovsovertrædelser.

Bestemmelsen omfatter indførelse, tilvirkning, besiddelse, bæren, anvendelse og overdragelse af våben eller eksplosivstoffer, som på grund af deres særdeles farlige karakter er egnede til at forvolde betydelig skade.

Som eksempler på særdeles farlige våben, som vil være omfattet af bestemmelsen, kan nævnes panserværnsraketter, morterer, håndgranater, bomber, miner og automatiske skydevåben, herunder maskingeværer og maskinpistoler.

Der skal være tale om våben eller eksplosivstoffer, der er egnede til at forvolde betydelig skade, hvorved forstås ødelæggelse af en bygning, en del heraf eller et lokale, eller at våbnene kan dræbe eller kvæste flere mennesker på en gang.

Om baggrunden for den foreslåede bestemmelse samt den nærmere afgrænsning af anvendelsesområdet henvises i øvrigt til pkt. 12 i de almindelige bemærkninger til lovforslaget.

Til § 2

Retsplejeloven

Til § 2, nr. 1

Retsplejelovens § 32

Ændringen indebærer, at der bliver mulighed for at nægte grupper af personer adgang til offentlige retsmøder, jf. den foreslåede § 32, stk. 3. Rettens formand kan herefter, hvis det skønnes nødvendigt for at opnå en sandfærdig forklaring af et vidne eller en part, nægte adgang for venner, bekendte, familie-medlemmer og andre personer, der tilhører en bestemt gruppe – typisk samme gruppe som tiltalte – til et offentligt retsmøde.

Herudover er der foretaget en sproglig ajourføring af den gældende bestemmelse og enkelte andre ændringer.

Det præciseres bl.a., at det altid er rettens formand, der har kompetencen til at træffe afgørelse om adgang til offentlige retsmøder. Dette er i overensstemmelse med de almindelige principper i retsplejelovens §§ 150 og 151, hvorefter rettens formand har den formelle ledelse af retsmøder.

I tilknytning til de sproglige og redaktionelle ændringer indebærer forslaget to yderligere realitetsændringer.

For det første indebærer forslaget, at børn fremover som udgangspunkt har adgang til at overvære offentlige retsmøder, men at dommeren dog kan beslutte at nægte børn under 15 år adgang, jf. stk. 2, nr. 1.

For det andet indebærer forslaget, at der ikke længere bliver adgang til at udelukke personer, der inden for de seneste 10 år har været i fængsel m.v. eller har været anbragt i sindssygehospital, åndssvageanstalt eller anden anstalt i medfør af straffelovens §§ 68-70.

Børn over 15 år og tidligere dømte vil dog efter en konkret vurdering kunne udelukkes efter de bestemmelser i § 32, som opretholdes, f.eks. af hensyn til ro og orden eller opnåelse af en sandfærdig forklaring af et vidne eller en part.

Bortset fra de nævnte ændringer, er der ikke tilset realitetsændringer i bestemmelsens anvendelsesområde.

Om baggrunden for forslaget henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger til lovforslaget pkt. 8.

Til § 2, nr. 2 og 6

Retsplejelovens § 60, stk. 2, og § 789, stk. 1 og 2

Retsplejelovens § 60, stk. 2, om dommers habilitet indeholder en henvisning til retsplejelovens § 781, stk. 3. Endvidere indeholder retsplejelovens § 789, stk. 1 og 2, der regulerer brugen af de såkaldte »tilfældighedsfund« som beviser i retten, en henvisning til retsplejelovens § 781, stk. 4.

Ved lov nr. 388 af 22. maj 1996 om ændring af straffeloven og retsplejeloven (Datakriminalitet) blev der imidlertid indsat et nyt stykke i § 781, således at stk. 3-4 blev stk. 4-5. Den foreslåede ændring er således alene en følge af denne tidligere ændring.

Til § 2, nr. 3, 9 og 10

Retsplejelovens § 196, kapitel 75 a og § 880

De foreslåede ændringer er et led i forslaget om revision af de gældende regler om ransagning.

Ved nr. 9 foreslås retsplejelovens kapitel 75 a om besigtigelse (§§ 822 og 823) ophævet, og ved nr. 10 foreslås reglerne i § 822, stk. 2 og 3, om rettens besigtigelser under domsforhandlingen indsat som nyt stk. 4 i retsplejelovens § 880, der omhandler bevisførelse under domsforhandling i landsret.

Reglen i § 823 om syn og skøn i straffesager foreslås indsat i retsplejelovens § 196, stk. 1, om rettens udmeldelse af syn og skøn, jf. forslaget under nr. 3.

De foreslåede ændringer er alene af redaktionel karakter.

Til § 2, nr. 4

Retsplejelovens § 759

Forslaget er en følge af den foreslåede revision af reglerne om ransagning.

Den gældende regel om ransagning med henblik på anholdelse findes i retsplejelovens § 759, mens ransagning for at pågribe en person med henblik på fuldbyrdelse af en straffedom reguleres ved en henvisning i retsplejelovens § 761 til § 759.

Det foreslås, at bestemmelserne om ransagning med henblik på anholdelse og fuldbyrdelse af en straffedom fortsat placeres i retsplejelovens kapitel om anholdelse, men at § 759 omformuleres, således at det udtrykkeligt fremgår af *stk. 1*, at ransagning også omfatter andre lokaliteter end »hus«, f.eks. skure og biler. Det vil efter lovforslaget fortsat være en betingelse for ransagning efter § 759, at der er grund til at antage, at den pågældende opholder sig på stedet. Dette krav vil altid være opfyldt, hvor ransagningen rettes mod lokaliteter, som den eftersøgte har rådighed over.

Bestemmelsen i *stk. 2* er endvidere omformuleret, således at der med hensyn til reglerne om kompetence og udførelsesmåde m.v. henvises til reglerne i kapitel 73 om ransagning.

Der henvises i øvrigt til betænkningen side 103 f.

Til § 2, nr. 5

Retsplejelovens § 781

Ved den foreslåede ændring af § 781, *stk. 1, nr. 3*, bliver det muligt at foretage indgreb i meddelelse-hemmeligheden i efterforskningen af sager om tyveri af særlig grov beskaffenhed (straffelovens § 286, *stk. 1*), legemsangreb af særlig rå, brutal eller farlig karakter (straffelovens § 245) og forsættelig fareforvoldelse (straffelovens § 252, *stk. 1*), uanset at disse forbrydelsers strafferamme er under 6 år, der er det generelle krav til kriminalitetens art for telefonaflytning m.v.

De almindelige regler om kravet til mistankens styrke (§ 781, *stk. 1, nr. 1*), indikationskravet (§ 781, *stk. 1, nr. 2*) og proportionalitetskravet gælder fortsat uændret.

Om baggrunden for forslaget henvises til de almindelige bemærkninger pkt. 3.

Til § 2, nr. 7

Retsplejelovens § 789, stk. 3

Den foreslåede ændring af § 789 indebærer, at det bliver muligt at anvende tilfældighedsfund som bevis i retten med rettens forudgående udtrykkelige til-ladelse. Retten kan herefter – såfremt en række nær-mere angivne betingelser er opfyldt – godkende, at tilfældighedsfund anvendes som bevis i retten.

Efter forslaget skal retten således ved vurderingen af, om tilfældighedsfundet kan tillades anvendt som bevis i retten, lægge vægt på, om der er andre efter-forskningskridt, der ville være egnede til at sikre bevis i sagen. Forslaget indebærer, at retten skal foreta-ge en vurdering af, om politiet i efterforskningen har foretaget de fornødne skridt til at forsøge på anden måde at sikre bevis i sagen, jf. forslagets § 789, *stk. 3, nr. 1*.

Retten skal efter forslagets § 789, *stk. 3, nr. 2*, end-videre påse, at tilfældighedsfundet angår en lovover-trædelse, der efter loven kan medføre fængsel i 1 år og 6 måneder eller derover. Bestemmelsen skal sikre, at den kriminalitet, som tilfældighedsfundet vedrø-rer, ikke er så bagatelagtig, at det ville kunne være urimeligt at anvende tilfældighedsfundet som bevis.

Endelig indebærer forslagets § 789, *stk. 3, nr. 3*, at retten skal foretage en vurdering af rimeligheden af at anvende tilfældighedsfundet som bevis i retten under hensyn til omstændighederne ved tilvejebrin-gelsen af tilladelsen til indgrebet i meddelelseshem-meligheden. Ved denne vurdering bør det bl.a. ind-gå, om indgrebet fører til beviser for mistanken for det forhold, som begrundede indgrebet. Har politiet ved indgrebet udover tilfældighedsfundet også fun-det beviser for den lovovertrædelse, der gav grund-lag for indgrebet, vil det i almindelighed være ube-tænkeligt at anvende tilfældighedsfundet som bevis i retten.

Hvis anklagemyndigheden ønsker at anvende et tilfældighedsfund som bevis, kan anklagemyndighe-den f.eks. medtage bevismidlet i bevisfortegnelsen med udtrykkelig angivelse af, at der er tale om et tilfældighedsfund, jf. retsplejelovens § 789. Modsæt-ter forsvareren sig bevisførelsen, kan spørgsmålet fo-relægges for retten til afgørelse inden domsforhand-lingen i overensstemmelse med princippet i retsple-jelovens § 837, *stk. 2, jf. stk. 1*.

Om baggrunden for ændringerne henvises til de almindelige bemærkninger til lovforslaget pkt. 4.

Til § 2, nr. 8

Retsplejelovens kapitel 73 om ransagning

Til § 793

Bestemmelsen i *stk. 1* indeholder en beskrivelse af de lokaliteter og genstande, der er omfattet af ransagningsreglerne i kapitel 73.

Ransagning af de lokaliteter og genstande, der er nævnt i *stk. 1, nr. 1*, er de mest intense indgreb, mens de mindre indgribende ransagninger er beskrevet i *stk. 1, nr. 2*. Udgangspunktet for denne sondring er nærmere omtalt i de almindelige bemærkninger, pkt. 5.3.2.

I betænkningen om ransagning s. 50-52 er der foretaget en gennemgang af bestemmelsen i grundlovens § 72, der stiller krav om retskendelse for undersøgelse af hus og af breve og andre papirer. *Stk. 1, nr. 1*, omhandler de indgreb, der må anses for omfattet af grundlovens § 72, og indgreb, der i intensitet må sidestilles hermed, medens *stk. 1, nr. 2*, omfatter alle andre ransagninger.

Sondringen har betydning for den foreslåede kompetenceregulering, hvorefter ransagninger, der er omfattet af § 793, *stk. 1, nr. 2*, over for mistænkte kan besluttes af politiet uden retskendelse, jf. lovforslagets § 796, *stk. 1*. Sondringen har også betydning bl.a. for betingelserne for at foretage ransagning mod en mistænkt, jf. lovforslagets § 794, *stk. 2*.

Kapitel 73 omfatter kun indgreb, der er straffeprocessuelle tvangsindgreb. Om forståelsen af dette begreb henvises til de almindelige bemærkninger pkt. 5.3.1. og betænkningen s. 35-37. Undersøgelser, som enhver lovligt kan foretage, eller som vedrører lokaliteter eller genstande, som er frit tilgængelige for politiet, er ifølge *stk. 2* ikke omfattet af reguleringen. Der er ikke fastlagt en præcis nedre grænse for, hvad der er ransagning og dermed omfattet af reguleringen, og hvilke undersøgelser politiet frit kan foretage, fordi de ligger under denne grænse. I betænkningen s. 42-45 diskuteres denne nedre grænse, der belyses ved eksempler. Om afgrænsningen af ransagning over for offentlige myndigheders kontrolforanstaltninger uden for strafferetsplejen henvises til betænkningen s. 45-47 og de almindelige bemærkninger pkt. 5.3.1.

Stk. 3, 1. pkt., indeholder en henvisning til reglerne om ransagning med henblik på anholdelse og fuldbyrdelse af en straffedom i retsplejelovens §§ 759 og 761, jf. bemærkningerne til lovforslagets § 2, nr. 4. Af ordet »tillige« følger, at politiet kan vælge mellem at anvende reglerne i §§ 759 og 761 eller kapitel 73, hvilket har praktisk betydning, hvor der foretages ransagning både med henblik på f.eks. at finde spor af en forbrydelse og at anholde den person, der er mistænkt for forbrydelsen.

Bestemmelserne i *stk. 3, 2. og 3. pkt.*, indeholder en afgrænsning af ransagning over for indgreb i meddelelshemmeligheden, som er reguleret i retsplejelovens kapitel 71, og legemsindgreb, som er reguleret i kapitel 72. Da reglerne om legemsindgreb også omfatter visitation af det tøj, som en person er iført, foreslås det, at sådan visitation, som ellers er omfattet af ordlyden af § 793, *stk. 1, nr. 2*, holdes uden for reguleringen i kapitel 73. Derimod anses undersøgelse af tøj i øvrigt samt tasker, som medbringes af en person, for omfattet af reglerne om ransagning. Der henvises til betænkningen s. 39-40.

Til § 794

De gældende regler i retsplejelovens §§ 794 og 795 sondrer mellem ransagning hos en sigtet og hos en ikke sigtet. Denne sondring foreslås i princippet opretholdt. Det foreslås dog, at sondringen ændres, således at det afgørende ikke bliver, hvorvidt der formelt er rejst sigtelse mod den pågældende, men om der foreligger en vis mistanke. Baggrunden for ændringen er bl.a., at ransagning undertiden iværksættes mod en person, der mistænkes for en lovovertrædelse, uden at der forinden er foreholdt den pågældende en sigtelse, og uden at der ved ransagningen bliver lejlighed til det, fordi den pågældende ikke er hjemme.

Ved afgørelsen af, om ransagning skal anses for rettet mod en mistænkt eller ej, er det mistanken mod den person, der har rådighed over lokaliteten eller genstanden, der har betydning, mens ejerforholdet ikke er afgørende.

Der stilles i øvrigt det krav til mistankens styrke, at den pågældende med rimelig grund er mistænkt.

Bestemmelserne i § 794, *stk. 1 og 2*, erstatter den nugældende § 794. Reglerne indeholder de materielle betingelser for at foretage ransagning hos en mistænkt og beskriver de krav, der skal være opfyldt med hensyn til kriminalitetens art, mistankens styrke og indgrebets betydning for efterforskningen.

Betingelserne for at foretage ransagning af den i § 793, *stk. 1, nr. 1*, nævnte art (dvs. boliger, husrum, dokumenter, papirer og lignende samt indholdet af aflåste genstande), er strengere end for andre ransagninger (dvs. af andre genstande og lokaliteter uden for husrum), idet der, jf. § 794, *stk. 2*, stilles yderligere krav til enten kriminaliteten eller indikationen for indgrebet.

Om *stk. 1 og 2* henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger pkt. 5.3.3 og betænkningen side 55 f.

Stk. 3, 1. pkt., indeholder en udtrykkelig regulering af adgangen til at foretage ransagning af meddelelser, der befinder sig hos den mistænkte, og som

hidrører fra personer, der er vidneudelukkede i medfør af retsplejelovens § 170. Ransagning af kommunikation og notater, der befinder sig hos den vidneudelukkede er reguleret i § 795, stk. 2.

Reglen er begrundet i det særlige tillidsforhold, der bør kunne være i forhold til de nævnte personer. Ordene »udelukket efter reglerne i § 170« omfatter ikke de i § 170, stk. 3, omhandlede personer, dvs. personer, der er undergivet en særlig tavshedspligt.

Omfattet af bestemmelsen er f.eks. breve fra den mistænkte præst, læge eller advokat samt disses medhjælpere. Reglen omfatter i modsætning til § 795, stk. 2, ikke den mistænkte notater vedrørende et møde med en vidneudelukket person, idet en regel herom ville give den mistænkte mulighed for at bringe alle sine notater i ly for politiets ransagning ved at hævde, at der er tale om notater fra møder med en advokat, læge etc. Af tilsvarende grunde må politiet også vedrørende korrespondance have mulighed for at sikre sig, at der virkelig er tale om kommunikation med en vidneudelukket person. Det kan således være nødvendigt for politiet at gennemse materialet for at konstatere, om det er undtaget fra ransagning, når dette ikke umiddelbart fremgår af materialet.

Hvis politiet under ransagning hos en mistænkt støder på en konvolut, som synes at indeholde et brev fra den mistænkte advokat, må politiet undlade at åbne konvolutten. Såfremt der er grundlag for mistanke om, at konvolutten indeholder andet end de fra ransagning undtagne meddelelser, må politiet imidlertid kunne foretage en foreløbig beslaglæggelse af konvolutten med henblik på at få rettens afgørelse af, hvorvidt konvolutten kan åbnes til konstatering af dens indhold. Såfremt indholdet viser sig at være kommunikation med de af § 170, stk. 1 eller 4, omfattede personer, kan ransagning ikke foretages, medmindre retten træffer beslutning i medfør af § 170, stk. 2. Findes der ikke grundlag herfor, kan meddelelsen ikke anvendes som bevis eller konfiskeres, og beslaglæggelsen må ophæves, jf. retsplejelovens § 824, stk. 2.

Dette gælder dog ikke, hvis meddelelserne giver anledning til, at der rejses sigtelse for strafbart forhold mod den vidneudelukkede person selv. Opstår mistanken først på grundlag af ransagningen, må politiet efter omstændighederne være berettiget til at foretage en foreløbig beslaglæggelse af den pågældende skriftlige meddelelse med henblik på rettens efterfølgende godkendelse af ransagning og beslaglæggelse. Træffer retten bestemmelse om åbning af brevet, og konstaterer retten herunder, at det eventuelt kan danne grundlag for en sigtelse mod den vidneudelukkede person selv, kan retten gøre politiet bekendt med indholdet, for at politiet kan træffe be-

stemmelse om, hvorvidt den pågældende findes at burde sigtes.

I sager om økonomisk kriminalitet, hvor større mængder materiale skal beslaglægges, er det ikke altid praktisk muligt allerede under ransagningen at udskille det materiale, som er beskyttet mod ransagning. Problemet vil formentlig især opstå, hvor det ikke ved ransagningen hos den mistænkte er muligt at få dennes bistand til udskillelse af kommunikation med vidneudelukkede personer. I disse tilfælde må udskillelse af det fra ransagning undtagne materiale ske under gennemgangen af dokumenterne efter beslaglæggelse.

Bestemmelsen i *stk. 3, 2. pkt.*, indebærer, at der ydes journalister m.fl. en beskyttelse mod ransagning, der svarer til bestemmelsen i § 172 om fritagelse for vidnepligt. Dette betyder, at der ikke kan foretages ransagning hos den mistænkte af materiale, der indeholder de i § 172 nævnte oplysninger, og som hidrører fra en person, der efter § 172 er fritaget for at afgive forklaring som vidne i sagen. Ransagning vil dog kunne finde sted, såfremt betingelserne efter § 172, stk. 5-6, for at pålægge vidnepligt er opfyldt.

Ved materiale forstås ikke blot brevveksling og andre skriftlige optegnelser, men også f.eks. lyd- og billedoptagelser.

Reglen i 2. pkt. er ny i forhold til Strafferetsplejeudvalgets forslag i betænkningen om ransagning, men er medtaget som en parallel til de regler, der gælder med hensyn til ransagning hos præster, læger og advokater, jf. *stk. 3, 1. pkt.*

Om reglen i *stk. 3* henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger *pkt. 5.3.8.* og *pkt. 5.4.4.* og til bemærkningerne til lovforslagets § 795, stk. 2, om samme problematik i forbindelse med ransagning hos personer, der er omfattet af reglerne i §§ 170 eller 173. Endelig henvises til betænkningen side 93 ff.

Til § 795

Bestemmelsen indeholder reglerne om ransagning over for personer, der ikke er mistænkte.

I *stk. 1, 1. pkt.*, er betydningen af samtykke til ransagning fra den ikke mistænkte fastlagt. Hvis en ikke mistænkt meddeler samtykke til ransagning, medfører dette, at indgrebet i det hele holdes uden for reguleringen.

Det foreslås, at samtykket af hensyn til eventuel senere bevistvivl skal være skriftligt, medmindre det meddeles i tilslutning til opdagelsen eller anmeldelsen af en forbrydelse. De sidstnævnte tilfælde omfatter f.eks. situationer, hvor politiet tilkaldes af den forurettede i anledning af et indbrud.

I *stk. 1, 2. pkt.*, fastlægges de materielle betingelser, der gælder for ransagning hos ikke mistænkte, såfremt der ikke meddeles samtykke til indgrebet. Den foreslåede regel er en forenkling af den gældende bestemmelse i retsplejelovens § 795. Der stilles krav til kriminalitetens art og til indgrebets betydning for efterforskningen. De foreslåede krav er noget strengere end de krav, som stilles for ransagning hos mistænkte. Ransagning uden samtykke kan således ikke ske hos ikke mistænkte, såfremt efterforskningen vedrører en lovovertrædelse, der alene kan medføre bødestraf.

Det er ved bestemmelsens udformning forudsat, at det opstillede kriminalitetskrav – en lovovertrædelse, der kan medføre frihedsstraf – ikke er til hinder for, at der fortsat kan ske ransagning hos ikke mistænkte, f.eks. i sager om promille- og spirituskørsel, idet der på sigtelsestidspunktet normalt ikke tages stilling til, hvilken af flere mulige strafferammer inden for § 117, stk. 1 eller 3, forholdet må antages at skulle henføres under, herunder om der foreligger gentagelse eller skærpende omstændigheder. Der vil i praksis normalt kunne rejses sigtelse for overtrædelse af færdselslovens § 53 uden nærmere angivelse af, om kørslen vil resultere i bødestraf eller frihedsstraf, således at ransagningsbetingelserne i forhold til ikke mistænkte vil være opfyldt.

I øvrigt henvises herom til de almindelige bemærkninger pkt. 5.3.4. samt til betænkningen side 69 ff.

Bestemmelsen i *stk. 2, 1. pkt.*, regulerer adgangen til at foretage ransagning hos personer, som er omfattet af vidneudelukkelsesreglen i retsplejelovens § 170, dvs. den mistænktes præst, læge eller advokat. Ordene »udelukket efter reglerne i § 170« omfatter ikke de tilfælde, hvor retten efter § 170, stk. 3, har bestemt, at forklaring ikke skal afgives om forhold, med hensyn til hvilke vidnet i medfør af lovgivningen har tavshedspligt, og hvis hemmeligholdelse har væsentlig betydning.

Bestemmelsen er absolut for så vidt angår mistænkt kommunikation med præster i folkekirken eller anerkendte trossamfund og forsvarere i en straffesag, idet der for disse personers vedkommende ikke er adgang til at pålægge vidnepligt efter § 170. For så vidt angår læger og andre advokater end forsvarere, for hvem der i § 170, stk. 2, er hjemmel til under særlige omstændigheder at pålægge vidnepligt, vil der derimod ganske undtagelsesvis kunne foretages ransagning, hvis betingelserne for at pålægge vidnepligt efter § 170, stk. 2, er tilstede. Da konstateringen heraf imidlertid kræver en retlig afgørelse, vil indgrebet først kunne iværksættes, når retskendelse herom foreligger, men vil ikke kunne

ske på grundlag af politiets forudgående beslutning, selv om der foreligger »periculum in mora«.

Bestemmelsen indebærer, at ransagning kan foretages hos de pågældende personer og deres medhjælpere, men ikke med hensyn til papirer og lignende, som indeholder meddelelser mellem den vidneudelukkede person og den mistænkte, og heller ikke af notater m.v., som den vidneudelukkede har foretaget vedrørende den mistænkte. Med ordene »notater og lignende« tænkes på f. eks. lægers journaler, advokaters notater om samtaler med klienter eller om indhentede oplysninger vedrørende disse samt advokaters procedurenotater. Begrænsningen omfatter både nedskrevne notater og oplysninger, der opbevares på anden måde, f. eks. i elektroniske medier. Derimod er dokumenter, kontrakter, brevveksling med andre end klienten, regnskaber og mødereferater, udfærdiget af andre end den vidneudelukkede, ikke undtaget fra ransagning. Bestemmelsen forudsætter desuden, at materialet befinder sig hos den vidneudelukkede.

Hvis politiet under en ransagning finder sådanne meddelelser, notater eller lignende, må politiet afstå fra at gøre sig bekendt med disse. Fremgår det ikke umiddelbart af et dokument, at det er undtaget fra ransagning, kan det i praksis være nødvendigt for politiet at gennemse det. Hvis politiet ved en fejl får kendskab til de undtagne meddelelser m.v., må disse ikke bruges som bevis i retten. Dette gælder dog ikke, hvis meddelelserne giver anledning til, at der rejses sigtelse for strafbart forhold mod den vidneudelukkede person, eller at hvervet som forsvarer bliver frataget den pågældende, jf. princippet i retsplejelovens § 791, stk. 3, in fine. Opstår mistanken først på grundlag af ransagningen, vil politiet efter omstændighederne være berettiget til at foretage en foreløbig beslaglæggelse af de pågældende skriftlige meddelelser, notater eller lignende med henblik på rettens efterfølgende godkendelse af ransagning og beslaglæggelse.

Bestemmelsen i *stk. 2, 2. pkt.*, indebærer, at der ydes journalister m.fl. en beskyttelse mod ransagning, der svarer til bestemmelsen i § 172. Dette betyder, at hos disse personer er materiale, der indeholder de i § 172 nævnte oplysninger, fritaget for ransagning. Ransagning vil dog kunne finde sted, såfremt betingelserne efter § 172, stk. 5-6, for at pålægge vidnepligt er opfyldt. Ved materiale forstås ikke blot brevveksling og andre skriftlige optegnelser, men også f.eks. lyd- og billedoptagelser.

På samme måde som med hensyn til vidneudelukkede personer gælder det, at en sigtelse mod den vidnefritagede person for medvirken til den lovovertrædelse, der har begrundet ransagningen, bringer for-

holdet uden for reglen i stk. 2, 2. pkt., jf. bemærkningerne ovenfor til stk. 2, 1. pkt. For lovovertrædelser, der begås gennem indholdet af et massemedie, gælder imidlertid som udgangspunkt de særlige ansvarsregler i medieansvarsloven, jf. dog denne lovs § 25. Herefter er det normalt alene den, der fremsætter en udtalelse, forfatteren til en tekst osv., der kan drages til ansvar. Straffelovens regler om medvirken, jf. § 23, finder således (normalt) ikke anvendelse ved sådanne pressedelikter.

Om stk. 2 henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger pkt. 5.3.8. og pkt. 5.4.4., til bemærkningerne til forslaget til bestemmelsen i § 794, stk. 3, samt til betænkningen side 93 ff.

Til § 796

Bestemmelsen indeholder regler om kompetencen til at træffe afgørelse om ransagning.

Stk. 1 indebærer i forhold til gældende ret den ændring, at politiet tillægges kompetencen til at træffe afgørelse om ransagning af de i § 793, stk. 1, nr. 2, nævnte genstande og lokaliteter hos mistænkte. Ransagning kan således besluttes af politiet med hensyn til en mistænks uafåst taske eller kuffert, bil, have m.v.

Der henvises herom også til de almindelige bemærkninger til lovforslaget pkt. 5.3.3. og pkt. 5.4.1. samt til betænkningen side 62 f.

For så vidt angår ransagning af de i § 793, stk. 1, nr. 1, nævnte genstande over for mistænkte samt ransagning over for ikke mistænkte, kræves der ifølge *stk. 2, 1. pkt.*, som hovedregel retskendelse. *Stk. 2, 2. og 3. pkt.*, indeholder bestemmelser om retskendelsens indhold.

Stk. 3, 1. pkt., indeholder en regel om de tilfælde, hvor øjemedet ville forspildes ved at afvente en retskendelse (»periculum in mora«). Reglen giver politiet adgang til at træffe en foreløbig beslutning om ransagning i disse tilfælde.

Efter *stk. 3, 2. pkt.*, har den, mod hvis husrum, lokaliteter eller genstande ransagningen retter sig, ret til at begære sagen forelagt retten. Politiet skal underrette den pågældende herom, jf. lovforslagets § 798, stk. 2 og 3. I givet fald skal politiet snarest og senest inden 24 timer forelægge sagen for retten, der ved kendelse afgør, om indgrebet kan godkendes. Sagen skal blot være forelagt for retten inden udløbet af 24-timers fristen. Retten behøver ikke træffe afgørelse i sagen inden for denne frist. Denne regel er ændret i forhold til udkastet i betænkningen, således at efterfølgende forelæggelse ikke skal ske i alle tilfælde, men kun hvor der fremsættes anmodning

om det, jf. de almindelige bemærkninger ovenfor pkt. 5.4.1.

Efter *stk. 4*, skal der være givet den, mod hvem indgrebet efter stk. 3 retter sig, adgang til at udtale sig, inden retten træffer afgørelse om, hvorvidt indgrebet kan godkendes. Udtalelsen kan afgives til politirapport, der videre gives til retten.

For så vidt angår en sigtets ret til at komme til stede og udtale sig træder bestemmelsen i stedet for den almindelige regel i § 748, stk. 1, om sigtedes ret til overvære retsmøder under efterforskningen. Det foreslås samtidig, at § 748, stk. 5-6, skal finde tilsvarende anvendelse. Efter denne bestemmelse kan retten på begæring bestemme, at der ikke skal gives underretning om et retsmødes afholdelse, eller at den pågældende skal være udelukket fra at overvære et retsmøde helt eller delvis, hvis hensynet til fremmede magter, til statens sikkerhed eller til sagens opklaring undtagelsesvis gør det påkrævet.

Om stk. 3 og 4 henvises også til de almindelige bemærkninger ovenfor under pkt. 5.3.3., pkt. 5.3.4. og pkt. 5.4.1.

Stk. 5 indeholder en bestemmelse om betydningen af, at en mistænkt meddeler samtykke til ransagning. Hvis samtykke meddeles, indebærer det, at kompetencen til at træffe bestemmelse om indgrebet overføres til politiet. Samtykke medfører derimod ikke, at de øvrige regler i lovens kapitel 73, herunder kravene til kriminalitetens art, mistankens styrke og indikationen, kan fraviges. Politiet vil således ikke kunne træffe bestemmelse om ransagning, medmindre betingelserne i § 794, stk. 1 og 2, er opfyldt, selv om der meddeles samtykke til indgrebet. Det foreslås, at samtykke som efter de gældende regler skal foreligge skriftligt. Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger pkt. 5.3.3.

Bestemmelsen i *stk. 6* er indsat for at skabe hjemmel for politiet til at foretage ransagning af gerningssteder, hvor det ikke er praktisk muligt forinden at opnå samtykke fra den ikke mistænkte, der har rådighed over lokaliteten eller genstanden. Reglen har især betydning, hvor der konstateres indbrud i huse eller lejligheder, hvis indehavere er bortrejst, eller i ubeboede sommerhuse. Underretning om en ransagning foretaget i medfør af denne regel skal snarest gives den, der har rådighed over lokaliteten eller genstanden, men sagen skal ikke forelægges for retten. Der er dog adgang til at indbringe en sådan ransagning for retten i medfør af reglen i retsplejelovens § 746, stk. 1. Om denne regel henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger til lovforslaget pkt. 5.3.4. og til betænkningen side 73 ff.

Til § 797

I *stk. 1* foreslås, at den proportionalitetsgrundsætning, som antages at gælde ved alle straffeprocessuelle tvangsindgreb, lovfæstes også for ransagning. Reglen gælder for indgreb både mod mistænkte og ikke mistænkte og foreslås udformet i overensstemmelse med retsplejelovens § 792 e om legemsindgreb og § 782, stk. 1, om indgreb i meddelelshemmelig-heden.

Ved afvejningen af, om der foreligger den fornødne proportionalitet, kan f.eks. ved indgreb over for medarbejdere ved medierne også lægges vægt på hensynet til informations- og ytringsfriheden, jf. her ved de foreslåede bestemmelser i § 794, stk. 3, 2. pkt., og § 795, stk. 2, 2. pkt.

Stk. 2 indeholder en bestemmelse om, at der ved afvejningen efter *stk. 1* særligt skal lægges vægt på, om ransagningen er forbundet med ødelæggelse eller beskadigelse af ting, idet indgrebet i så fald er særligt føleligt.

Om reglen i § 797 henvises i øvrigt til betænkningen side 61 og side 88 f.

Til § 798

Bestemmelsen i lovforslagets § 798 indeholder regler om politiets fremgangsmåde ved gennemførelsen af ransagninger.

Stk. 1 indeholder en almindelige grundsætning om skånsomhed, som antages at gælde for alle straffeprocessuelle tvangsindgreb. En lignende regel findes i dag i retsplejelovens § 800. Lovforslagets bestemmelse er udformet, således at det specielt angives, at ransagning så vidt muligt skal foretages uden at forårsage ødelæggelse og beskadigelse og uden at vække unødigt opsigt. Heraf følger bl.a., at politiet – som det i dag er foreskrevet i § 799, stk. 4 – inden ransagningen iværksættes, skal opfordre den, der eventuelt træffes til stede, til at åbne låste døre, genstande m.v. samt til at udlevere eftersøgte genstande. Der henvises i øvrigt til betænkningen side 79, 80 og 88.

I *stk. 2, 1.-3. pkt.*, fastsættes regler om pligten til at gøre den, mod hvem indgrebet rettes, eller andre tilstedeværende bekendt med ransagningens foretagelse og grundlaget herfor. Oplysning om grundlaget for ransagningen bør omfatte en kort beskrivelse af sigtelsen og de omstændigheder, der begrundet ransagningen, samt det formelle grundlag for ransagningen. Foreligger der retskendelse for indgrebet, skal denne på begæring revideres. Af 3. pkt. – der er ny i forhold til lovudkastet i betænkningen, jf. pkt. 5.4.1. i de almindelige bemærkninger – følger, at politiet skal vejlede den pågældende om adgangen til

at få spørgsmålet indbragt for retten, hvis der er tale om et »periculum in mora«-indgreb, jf. lovforslagets § 796, stk. 3.

Endvidere foreslås det, at politiet ligesom efter gældende ret skal opfordre tilstedeværende til at overvære ransagningen. Der henvises også til betænkningen side 83.

Stk. 2, 4. pkt., indebærer i forhold til gældende ret en ændring i pligten til at tilkalde vidner til ransagning. Efter forslaget har den, mod hvem ransagningen retter sig, adgang til at udpege en bestemt person til som vidne at overvære ransagningen. Det forudsættes, at politiet gør den pågældende bekendt med denne ret. Adgangen til at kræve et bestemt vidne til stede gælder dog kun, hvis det kan ske uden fare for efterforskningen og inden rimelig tid. Bor det vidne, der ønskes tilkaldt, så langt væk, at der vil gå en vis tid, inden vidnet kan komme til stede, kan politiet gennemføre ransagningen uden at afvente den pågældendes tilstedekomst. Det samme gælder, hvis det ønskede vidne ikke træffes hjemme. Ransagningen skal i sådanne tilfælde ikke udsættes med henblik på at afvente vidnets hjemkomst.

Har politiet mistanke om, at det vidne, der ønskes tilkaldt, kan være en medskyldig, vil efterforskningsmæssige grunde tale mod at tilkalde den pågældende. Politiet kan således afvise at rette henvendelse til bestemte personer, som den sigtede ønsker tilkaldt som vidne, såfremt politiet har mistanke om, at sigtede hermed forsøger at advare eller påvirke medskyldige.

Politiets nægtelse af at tilkalde et bestemt vidne medfører ikke, at ransagningen skal udsættes, indtil retten har taget stilling til spørgsmålet, men nægtelsen kan prøves af retten enten i forbindelse med en eventuel efterfølgende forelæggelse af ransagningen for retten eller ved særskilt indbringelse af dette spørgsmål efter retsplejelovens almindelige regler.

Det er i forbindelse med høringen over betænkningen foreslået, at ransagning hos personer, der er omfattet af § 172, ikke må gennemføres, medmindre den pågældende selv er til stede, og har mulighed for at udtage materiale, der ikke er genstand for ransagning, jf. lovforslagets § 795, stk. 2, 2. pkt. Justitsministeriet finder ikke grundlag for at gennemføre en sådan særregel, der alvorligt ville kunne skade politiets efterforskningsmuligheder. I praksis vil politiet som alt overvejende hovedregel ikke gennemføre en ransagning hos journalister m.v. uden forudgående aftale med den pågældende. Selv om journalisten ikke er til stede, vil den pågældende, hvis der er mulighed for at komme i kontakt med ham, kunne udpege et vidne efter reglen i *stk. 2*.

Ved bestemmelsen i *stk. 2, 5. pkt.*, opretholdes den gældende regel i retsplejelovens § 799, stk. 2, hvorefter der kan træffes bestemmelse om fjernelse af tilstedeværende, såfremt formålet med ransagningen gør det påkrævet, eller der lægges hindringer i vejen for ransagningen. Reglen er forenklet i forhold til den gældende bestemmelse.

Såfremt ingen træffes til stede, skal der ifølge lovforslagets *stk. 3* ved de mere byrdefulde ransagninger som beskrevet i § 793, stk. 1, nr. 1, så vidt muligt tilkaldes to vidner eller husfæller til at overvære ransagningen, ligesom der efterfølgende skal gives den, der har rådighed over husrummet eller genstanden, meddelelse om ransagningen. Er der tale om et »periculum in mora«-indgreb, skal politiet tillige efterfølgende vejlede den pågældende om adgangen til at få ransagningen prøvet af retten. Underretning kan gives ved, at der efterlades en meddelelse på stedet. En sådan meddelelse bør indeholde oplysning om tidspunktet og grundlaget for ransagningen og om eventuelt beslaglagte genstande. Endvidere bør det anføres, hvortil henvendelse kan rettes, hvis yderligere oplysninger ønskes.

Til § 799

Bestemmelsen indeholder en ny regel, hvorved politiets adgang til at foretage hemmelig ransagning lovreguleres.

Ved forslaget gives der adgang til, at ransagning i særlige tilfælde kan foretages, uden at den, mod hvem indgrebet rettes, eller andre gøres bekendt hermed. En sådan hemmelig ransagning skal efter forslaget kun kunne finde sted i de tilfælde, hvor efterforskningen vedrører en forsætlig overtrædelse af straffelovens kapitel 12 eller 13, et drab, jf. straffelovens § 237, eller en grov narkotikaforbrydelse, jf. straffelovens § 191. Endvidere skal reglerne i lovens kapitel 71 (indgreb i meddelelshemmeligheden) om advokatbeskikkelse (§§ 784 og 785), om efterfølgende underretning (§ 788) og om tidsfrist og om indberetning til Justitsministeriet om uberettigede indgreb (§ 783, stk. 2 og 3) iagttages.

Om baggrunden for den foreslåede regel henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger pkt. 5.3.6. og pkt. 5.4.2. samt til betænkningen side 99 f.

Hemmelig ransagning skal efter bestemmelsens *stk. 1, 2. pkt.*, der er ny i forhold til lovudkastet i betænkningen om ransagning – ikke kunne finde sted hos personer, der i medfør af retsplejelovens § 170 er udelukket fra eller efter reglerne i § 172 er fritaget for at afgive vidneforklaring i sagen. Bestemmelsen indebærer, at husrum, andre lokaliteter eller genstande, som den vidneudelukkede eller vidnefri-

tagede person har rådighed over, som hovedregel ikke kan gøres til genstand for hemmelig ransagning. Reglen har således et videre anvendelsesområde end undtagelsesreglerne i § 794, stk. 3, og § 795, stk. 2.

Det første led af bestemmelsen omfatter undtagelsesfrit den mistænkte præst og forsvarer, mens den pågældendes læge og advokat samt disses medhjælpere af retten kan blive pålagt at afgive vidneforklaring og dermed i princippet også efter rettens bestemmelse kan undergives hemmelig ransagning. Andet led af bestemmelsen omfatter redaktører og andre redaktionelle medarbejdere som nævnt § 170, der henviser til medieansvarslovens § 1, nr. 1 og 2, men også denne personkreds kan af retten meddeles pålæg om at afgive vidneforklaring.

I praksis vil den vurdering, som retten skal foretage for at afgøre, om vidnepligt kan pålægges, og om hemmelig ransagning dermed kan finde sted hos de her nævnte persongrupper, imidlertid være en anden end efter § 794, stk. 3, og § 795, stk. 2. Det vil være vanskeligt for retten på forhånd at tage stilling til, dels hvilket materiale der vil kunne findes ved ransagningen, dels om dette materiale indeholder oplysninger af en beskaffenhed som nævnt i § 170, stk. 2, og § 172, stk. 5-6, og om disse oplysninger i givet fald har en sådan betydning for sagens udfald, at de særlige hensyn, som vidneudelukkelses- og vidnefritagelsesreglerne er begrundet i, bør vige, således at der kan foretages hemmelig ransagning. Det må derfor antages, at hemmelig ransagning hos de nævnte personer i praksis sjældent vil finde sted.

Undtagelsesreglen finder dog ikke anvendelse, hvis den mistænkte for et strafbart forhold alene er den vidneudelukkede eller vidnefritagede person selv. Hemmelig ransagning vil i så fald kunne finde sted efter de almindelige regler, idet undtagelsesreglen kun gælder, hvor der er en aktuel vidnestatus.

Til § 800

Bestemmelsen regulerer politiets anvendelse af tilfældighedsfund, dvs. fund af spor, som vedrører en anden forbyrdelse end den, der dannede grundlag for ransagningen. Det foreslås, at tilfældighedsfund som hovedregel alene må anvendes som bevis i retten, såfremt tilfældighedsfundet vedrører en lovovertrædelse, som i sig selv kunne have begrundet ransagning.

Som en undtagelse til denne hovedregel foreslås i § 800, stk. 2, at retten kan give tilladelse til at anvende et tilfældighedsfund, der er fundet ved en hemmelig ransagning i medfør af den foreslåede bestemmelse i § 799, stk. 1, som bevis i retten, selv om fun-

det ikke vedrører en overtrædelse, der kan danne grundlag for hemmelig ransagning.

Det er en betingelse, at tilfældighedsfundet skal vedrøre en lovovertrædelse, der kan medføre fængsel i 6 år eller derover. De øvrige betingelser for, at retten kan tillade anvendelse af et sådant tilfældighedsfund, svarer til betingelserne for anvendelse af tilfældighedsfund ved indgreb i meddelelseshemmeligheden, jf. forslaget til § 789, stk. 3. Om denne bestemmelse henvises til bemærkningerne til lovforslagets § 2, nr. 7, og til de almindelige bemærkninger til lovforslaget pkt. 4. For så vidt angår betingelsen om, at andre efterforskningskridt ikke skal være egnede til at sikre bevis i sagen, jf. § 800, stk. 2, nr. 1, bemærkes det, at et egnet efterforskningskridt i nogle sager vil være at gennemføre en ransagning, der ikke holdes skjult for den, som ransagningen foretages hos. Om reglen om tilfældighedsfund henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger pkt. 5.3.7. og pkt. 5.4.3.

Om tilfældighedsfund henvises i øvrigt til betænkningen side 91 ff.

Til § 3

Våbenloven

Til § 3, nr. 1

Våbenlovens § 10, stk. 2

Ved den foreslåede ændring af § 10 i våbenloven tilsigtes en betydelig skærpelse af strafudmålingen for ulovlig besiddelse af skydevåben under særligt skærpende omstændigheder.

Særligt skærpende omstændigheder kan f.eks. foreligge, hvis et skydevåben bæres på offentligt tilgængelige steder, og våbenet er skarpladt, eller besidderen har ammunition på sig, således at våbnet kan bruges.

Ved besiddelse af skydevåben på ikke offentligt tilgængelige steder, f.eks. på bopælen eller i en klub eller lignende, kan der f.eks. foreligge særligt skærpende omstændigheder, hvis der er tale om våben, som den pågældende har skaffet sig på strafbar vis f.eks. ved tyveri, eller hvis våbnene besiddes på tilholdssteder for rockergrupper eller hos personer med tilknytning til rockermiljøet.

Ved *offentligt tilgængelige steder* forstås steder, hvortil der er almindelig adgang, herunder veje, parker, offentlige transportmidler, restauranter, butikker, butikcentre, forlystelsessteder og offentlige kontorer. Også besiddelsen af våben i en bil, som befinder sig på et offentligt tilgængeligt sted, vil være omfattet af bestemmelsen.

Ved *gentagne tilfælde* forstås ikke alene tilfælde, hvor den tiltalte tidligere er dømt for ulovlig våbenbesiddelse (egentlig gentagelsesvirkning), men også tilfælde, hvor der foreligger flere forhold til samtidig pådømmelse (sammenstød af forbrudelser). Det er således ikke en forudsætning, at betingelserne i straffelovens § 81 om den egentlige gentagelsesvirkning er opfyldt.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger pkt. 11.

Til § 3, nr. 2

Våbenlovens § 10, stk. 3, der bliver stk. 4

Den gældende bestemmelse i våbenlovens 10, stk. 3, indebærer, at der kan pålægges juridiske personer, dvs. selskaber m.v., bødeansvar for overtrædelse af våbenloven.

Ved lov nr. 474 af 12. juni 1996 om ændring af straffeloven blev der fastsat regler om strafansvar for juridiske personer i straffeloven, således at bestemmelser herom i særlovgivningen skal udformes som en henvisning til reglerne i straffeloven. Det var i bemærkningerne til lovforslaget forudsat, at allerede gældende bestemmelser om strafansvar for juridiske personer blev ændret i overensstemmelse hermed ved førstkomende lejlighed.

Det foreslås derfor, at bestemmelsen i våbenlovens § 10, stk. 3, der ved den under nr. 1 foreslåede ændring bliver stk. 4, ændres til en henvisning til reglerne i straffelovens femte kapitel om strafansvar for juridiske personer.

Til § 4

Det foreslås, at ændringerne i straffeloven (§ 1) og våbenloven (§ 3) under hensyn til lovændringernes karakter træder i kraft dagen efter bekendtgørelsen i Lovtidende. Det samme gælder de foreslåede ændringer af reglerne i retsplejeloven om udelukkelse af grupper af personer fra retsmøder (§ 2, nr. 1), ændringerne i reglerne om telefonaflytning m.v. og tilfældighedsfund ved indgreb i meddelelseshemmeligheden (§ 2, nr. 5 og 7) samt de redaktionelle ændringer (§ 2, nr. 2 og 6).

De nye regler om ransagning foreslås sat i kraft den 1. februar 1997, idet der bør gives politiet og retterne en kortere periode til at indrette sig efter de nye regler, inden de skal anvendes i praksis.

Det følger af almindelige principper, at de nye bestemmelser om konfiskation i lovforslagets § 1, nr. 1 og 2, kun finder anvendelse ved konfiskation på grundlag af lovovertrædelser begået efter lovens ikrafttræden, jf. herved straffelovens § 4, stk. 2. Når en strafbar handling, der kan danne grundlag for ud-

videt konfiskation, jf. den foreslåede bestemmelse i straffelovens § 76 a, stk. 1, er foretaget efter ikrafttrædelsen, kan der imidlertid foretages konfiskation af formuegoder efter § 76 a, uanset om formuegoderne er erhvervet før ikrafttrædelsen, jf. dog § 76 a, stk. 2, nr. 1, og stk. 3, om en 5 års-grænse for konfiskation hos ægtefæller, samlevere og juridiske personer.

De straffebestemmelser, der omfattes af lovforslagets § 1, nr. 3 og 4 (straffelovens § 123 og § 192 a) og § 4 (våbenloven), finder anvendelse på handlinger begået efter lovens ikrafttræden, jf. herved straffelovens § 3, stk. 1.

De nye bestemmelser om politiets efterforskning (indgreb i meddelelshemmeligheden og ransagning) vil gælde for afgørelser om sådanne efterforskningsskridt, der træffes efter lovens ikrafttræden. Reglen om udelukkelse af grupper af personer fra retsmøder gælder for retsmøder, der afholdes efter ikrafttrædelsen.

Til § 5

Bestemmelsen fastsætter lovens territoriale gyldighedsområde og indebærer, at loven ikke gælder for Færøerne og Grønland. De foreslåede ændringer i straffeloven (§ 1) kan dog sættes i kraft på Færøerne ved kongelig anordning.

Bilag 1

*I dette bilag er (med mindre skrift)
indsat den gældende formulering af de bestemmelser,
der berøres af lovforslaget*

§ 1

I straffeloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 886 af 30. oktober 1992, som ændret senest ved lov nr. 474 af 12. juni 1996, foretages følgende ændringer:

1. Efter § 76 indsættes:

»§ 76 a. Der kan foretages hel eller delvis konfiskation af formuegoder, der tilhører en person, som findes skyldig i en strafbar handling, når

- 1) handlingen er af en sådan karakter, at den kan give betydeligt udbytte, og
- 2) den efter loven kan straffes med fængsel i 6 år eller derover eller er en overtrædelse af § 286, stk. 1.

Stk. 2. Under betingelser som nævnt i stk. 1 kan der foretages hel eller delvis konfiskation af formuegoder, som den pågældendes ægtefælle eller samlever har erhvervet, medmindre

- 1) formuegodet er erhvervet mere end 5 år før den strafbare handling, som danner grundlag for konfiskation efter stk. 1, eller
- 2) ægteskabet eller samlivsforholdet ikke bestod på tidspunktet for erhvervelsen.

Stk. 3. Under betingelser som nævnt i stk. 1 kan der foretages hel eller delvis konfiskation af formuegoder overdraget til en juridisk person, som den pågældende alene eller sammen med sine nærmeste har en bestemmende indflydelse på. Det samme gælder, hvis den pågældende opbevarer en betydelig del af den juridiske persons indtægter. Konfiskation kan dog ikke ske, hvis formuegodet er overdraget til den juridiske person mere end 5 år før den strafbare handling, som danner grundlag for konfiskation efter stk. 1.

Stk. 4. Konfiskation efter stk. 1-3 kan ikke ske, hvis den pågældende sandsynliggør, at et

formuegode er erhvervet på lovlig måde eller for lovligt erhvervede midler.

Stk. 5. I stedet for konfiskation af bestemte formuegoder efter stk. 1-3 kan der konfiskeres et beløb svarende til deres værdi eller en del heraf.

2. I § 77, *stk. 1*, indsættes efter »§ 75, stk. 1,«: »eller § 76 a,«.

§ 77. Sker der konfiskation efter § 75, stk. 1, og har nogen erstatningskrav i anledning af lovovertrædelsen, kan det konfiskerede anvendes til dækning af erstatningskravet.

Stk. 2-3. ---

3. I § 123 ændres »eller dennes nærmeste« til: », dennes nærmeste eller andre med tilknytning til denne«.

§ 123. Den, som med trussel om vold forulemper, eller som med vold, ulovlig tvang efter § 260, trusler efter § 266 eller på anden måde begår strafbar handling mod en person eller dennes nærmeste i anledning af persons forventede eller allerede afgivne forklaring til politiet eller i retten, straffes med hæfte eller fængsel indtil 6 år, under formildende omstændigheder med bøde.

4. Efter § 192 i *kapitel 20* indsættes:

»§ 192 a. Den, som i strid med lovgivningen om våben og eksplosivstoffer indfører, tilvirker, besidder, bærer, anvender eller overdrager våben eller eksplosivstoffer, som på grund af deres særdeles farlige karakter er egnede til at forvolde betydelig skade, straffes med fængsel indtil 4 år.«

§ 2

I lov om rettens pleje, jf. lovbekendtgørelse nr. 752 af 15. august 1996, foretages følgende ændringer:

1. § 32 affattes således:

»§ 32. Rettens formand kan begrænse antallet af personer, der får adgang til et offentligt retsmøde, for at hindre, at retslokalet overfyldes.

Stk. 2. Rettens formand kan nægte adgang til et offentligt retsmøde for personer,

1) som er under 15 år, eller

2) som befinder sig en sådan tilstand, at vedkommendes tilstedeværelse ville stride imod rettens værdighed eller god orden.

Stk. 3. Rettens formand kan endvidere nægte adgang til et offentligt retsmøde for bestemte personer eller grupper af personer, hvis det skønnes nødvendigt for at opnå en sandfærdig forklaring af et vidne eller en part.

§ 32. Personer under 18 år har ikke adgang til offentlige retsmøder, medmindre retten undtagelsesvis giver vedkommende særlig tilladelse. Adgang kan derhos nægtes enhver, der fremstiller sig i en sådan tilstand, at hans nærværelse ville stride imod rettens værdighed eller god orden, og efter bestemmelse af rettens formand enhver, som i de sidste 10 år har udstået straf af fængsel eller hensiddet i arbejds hus eller sikkerhedsforvaring eller har været anbragt i sindssygehospital, åndssvageanstalt eller anden anstalt i medfør af straffelovens §§ 68-70. Endvidere kan retten undtagelsesvis nægte enkelte bestemte personer adgang til et offentligt retsmøde, når det skønnes nødvendigt for at opnå en sandfærdig forklaring af et vidne eller en part. Rettens formand kan under enhver omstændighed for at hindre, at rummet overfyldes, begrænse antallet af de personer, der inklades.

2. I § 60, *stk. 2, 1. pkt.*, ændres »§ 781, *stk. 3*« til: »§ 781, *stk. 4*«.

§ 60. ---

Stk. 2. Ingen må deltage som dommer i en straffesag, såfremt den pågældende, inden domsforhandlingen er begyndt, vedrørende det forhold, som tiltalen angår, har truffet afgørelse om at varetægtsfængsle den tiltalte efter § 762, *stk. 2*, eller om foretagelse af foran-

staltninger som nævnt i § 754 a eller om brevåbning og brevstandsning i medfør af § 781, *stk. 3*. Dette gælder dog ikke, hvis sagen behandles efter § 925 eller § 925 a eller sagen i øvrigt vedrørende det forhold, der har begrundet indgrebet som nævnt i 1. *pkt.*, ikke omfatter bedømmelsen af beviserne for tiltaltes skyld.

Stk. 3. ---

3. § 196, *stk. 1*, affattes således:

»Når der i en borgerlig sag eller i en straffesag fremsættes begæring om optagelse af syn og skøn, og begæringen af retten tages til følge, udmelder retten en eller flere syns- eller skøns-mænd.«

§ 196. Når der i en borgerlig sag fremsættes begæring om optagelse af syn og skøn, og begæringen af retten tages til følge, såvel som når i en straffesag de i § 823 nævnte betingelser foreligger, udmelder retten ved et udmeldelsesdekret en eller flere syns- eller skøns-mænd. Dersom den, der skal tilkaldes har en almindelig offentlig bemyndigelse til foretagelsen af vedkommende syn eller skøn, sker i straffesager tilkaldelsen ved rettens til ham rettede begæring.

Stk. 2. ---

4. § 759 affattes således:

»§ 759. Ransagning af hus, andre lokaliteter eller genstande for at eftersøge en mistænkt, der skal anholdes, kan foretages, når der er grund til at antage, at den pågældende opholder sig der.

Stk. 2. Bestemmelserne i § 795, *stk. 1, 1. pkt.*, og §§ 796-800 finder tilsvarende anvendelse.«

§ 759. Ransagning af hus for at eftersøge en mistænkt, der skal anholdes, kan foretages, når der er grund til at antage, at han opholder sig der, og ransagning i det foreliggende tilfælde ikke står i misforhold til sagens betydning.

Stk. 2. Bestemmelsen om ransagning træffes af retten ved kendelse. Politiet kan dog foretage ransagning uden retskendelse,

1) når den, der har rådighed over huset, udtrykkeligt samtykker i eftersøgningen,

2) når den mistænkte eftersættes under eller i umiddelbar tilknytning til udøvelsen af strafbart forhold, eller

Bilag til f. t. l. vedr. straffeloven, retsplejeloven og våbenloven

3) når der er grund til at antage, at øjemedet vil forspildes, hvis kendelse skal afventes.

Stk. 3. Bestemmelserne i § 797, stk. 3, samt §§ 798-800 finder tilsvarende anvendelse.

5. I § 781, stk. 1, nr. 3, indsættes efter »193, stk. 1,«: »245, 252, stk. 1,«, og efter »281«: », 286, stk. 1,«.

§ 781. Indgreb i meddelelseshemmeligheden må kun foretages, såfremt

- 1) der er bestemte grunde til at antage, at der på den pågældende måde gives meddelelser eller foretages forsendelser til eller fra en mistænkt,
- 2) indgrebet må antages at være af afgørende betydning for efterforskningen, og
- 3) efterforskningen angår en lovovertrædelse, som efter loven kan straffes med fængsel i 6 år eller derover, en forsætlig overtrædelse af straffelovens kapitler 12 eller 13 eller en overtrædelse af straffelovens §§ 124, stk. 1, 125, 127, stk. 1, 193, stk. 1, 266, 281 eller 289.

Stk. 2-5. ---

6. I § 789, stk. 1 og stk. 2, ændres »§ 781, stk. 4,« til: »§ 781, stk. 5,«.

7. I § 789 indsættes som stk. 3:

»*Stk. 3.* Retten kan bestemme, at stk. 2 ikke finder anvendelse, såfremt

- 1) andre efterforskningsskridt ikke vil være egnede til at sikre bevis i sagen,
- 2) sagen angår en lovovertrædelse, der efter loven kan medføre fængsel i 1 år og 6 måneder eller derover, og
- 3) retten i øvrigt finder det ubetænkeligt.«

§ 789. Får politiet ved et indgreb i meddelelseshemmeligheden oplysning om en lovovertrædelse, der ikke har dannet og efter § 781, stk. 1, nr. 3, eller § 781, stk. 4, heller ikke kunne danne grundlag for indgrebet, kan politiet anvende denne oplysning som led i efterforskningen af den pågældende lovovertrædelse.

Stk. 2. Oplysninger, der er tilvejebragt ved et indgreb i meddelelseshemmeligheden, må ikke anvendes som bevis i retten vedrørende en lovovertrædelse, der ikke har dannet og efter § 781, stk. 1, nr. 3, eller § 781, stk. 4, heller ikke kunne danne grundlag for indgrebet.

8. Kapitel 73 affattes således:

»Kapitel 73

Ransagning

§ 793. Politiet kan efter reglerne i dette kapitel foretage ransagning af

- 1) boliger og andre husrum, dokumenter, papirer og lignende samt indholdet af aflåste genstande og
- 2) andre genstande samt lokaliteter uden for husrum.

Stk. 2. Undersøgelser af lokaliteter eller genstande, som er frit tilgængelige for politiet, er ikke omfattet af reglerne i dette kapitel.

Stk. 3. Ransagning for at undersøge en mistænkt, der skal anholdes, eller en person, der skal pågribes med henblik på fuldbyrdelse af en straffedom eller forvandlingsstraffen for bøde, kan tillige finde sted efter §§ 759 og 761. Om undersøgelse af en persons legeme og visitation af det tøj, som den pågældende er iført, gælder reglerne i kapitel 72. Om undersøgelse af breve, telegrammer og lignende under forsendelse gælder reglerne i kapitel 71.

§ 794. Ransagning af husrum, andre lokaliteter eller genstande, som en mistænkt har rådhed over, må kun foretages, såfremt

- 1) den pågældende med rimelig grund er mistænkt for en lovovertrædelse, der er undergivet offentlig påtale, og
- 2) ransagningen må antages at være af væsentlig betydning for efterforskningen.

Stk. 2. Ved ransagning af de i § 793, stk. 1, nr. 1, nævnte arter kræves tillige, enten at sagen angår en lovovertrædelse, der efter loven kan medføre frihedsstraf, eller at der er bestemte grunde til at antage, at bevis i sagen eller genstande, der kan beslaglægges, kan findes ved ransagningen.

Stk. 3. Findes der under ransagningen hos en mistænkt skriftlige meddelelser eller lignende, som hidrører fra en person, der efter reglerne i § 170 er udelukket fra at afgive forklaring som vidne i sagen, må der ikke foretages ransagning heraf. Det samme gælder materiale, som hidrører fra en person, der er omfattet af § 172, når materialet indeholder oplysninger, som den pågældende efter § 172 er fritaget for at afgive forklaring om som vidne i sagen.

§ 795. Ransagning af husrum, andre lokaliteter eller genstande, som en person, der ikke

er mistænkt, har rådighed over, er ikke omfattet af reglerne i dette kapitel, såfremt den pågældende meddeler skriftligt samtykke til ransagningen, eller der i tilslutning til opdagelsen eller anmeldelsen af en forbrydelse gives samtykke af den pågældende. I øvrigt må ransagning hos en person, der ikke er mistænkt, kun ske, såfremt

- 1) efterforskningen vedrører en lovovertrædelse, der efter loven kan medføre frihedsstraf, og
- 2) der er bestemte grunde til at antage, at bevis i sagen eller genstande, der kan beslaglægges, kan findes ved ransagningen.

Stk. 2. Hos personer, som efter reglerne i § 170 er udelukket fra at afgive forklaring som vidne i sagen, er skriftlige meddelelser og lignende mellem den mistænkte og den pågældende person samt dennes notater og lignende vedrørende den mistænkte ikke genstand for ransagning. Hos personer, som er omfattet af § 172, er materiale, der indeholder oplysninger om forhold, som de pågældende efter § 172 er fritaget for at afgive forklaring om som vidne i sagen, ikke genstand for ransagning.

§ 796. Afgørelse om ransagning vedrørende de i § 793, stk. 1, nr. 2, nævnte genstande eller lokaliteter, som en mistænkt har rådighed over, træffes af politiet.

Stk. 2. Afgørelse om ransagning i andre tilfælde træffes ved rettens kendelse, jf. dog stk. 5 og 6. I kendelsen anføres de konkrete omstændigheder i sagen, hvorpå det støttes, at betingelserne for indgrebet er opfyldt. Kendelsen kan til enhver tid omgøres.

Stk. 3. Såfremt undersøgelsens øjemed ville forspildes, dersom retskendelse skulle afventes, kan politiet træffe beslutning om at foretage ransagningen. Fremsætter den, mod hvis husrum, lokaliteter eller genstande ransagningen retter sig, anmodning herom, skal politiet snarest muligt og senest inden 24 timer forelægge sagen for retten, der ved kendelse afgør, om indgrebet kan godkendes.

Stk. 4. Inden retten træffer afgørelse efter stk. 3, 2. pkt., skal der være givet den, mod hvis husrum, lokaliteter eller genstande ransagningen retter sig, adgang til at udtale sig. § 748, stk. 5-6, finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 5. Såfremt ransagningen er rettet imod husrum, lokaliteter eller genstande, som en mistænkt har rådighed over, og denne meddeler skriftligt samtykke til, at ransagningen fore-

tages, kan beslutning om ransagning også træffes af politiet.

Stk. 6. Bestemmelse om, at der i tilslutning til opdagelsen eller anmeldelsen af en forbrydelse skal ske ransagning af gerningsstedet, kan uanset bestemmelsen i stk. 2 også træffes af politiet, såfremt den person, der har rådighed over vedkommende husrum, lokalitet eller genstand, ikke er mistænkt, og det ikke er muligt straks at komme i kontakt med den pågældende. Der skal i så fald snarest muligt gives den pågældende underretning om ransagningen.

§ 797. Ransagning må ikke foretages, såfremt det efter undersøgelsens formål, sagens betydning og den krænkelse og ulempe, som undersøgelsen må antages at forvolde, ville være et uforholdsmæssigt indgreb.

Stk. 2. Ved afgørelsen efter stk. 1 skal tillige lægges vægt på, om ransagningen er forbundet med ødelæggelse eller beskadigelse af ting.

§ 798. Ransagning skal foretages så skånsomt, som omstændighederne tillader, herunder så vidt muligt uden at forårsage ødelæggelse eller beskadigelse, og uden at indgrebet på grund af tidspunktet for foretagelsen eller den måde, hvorunder det foretages, giver anledning til unødigt opsigt.

Stk. 2. Såfremt den person, der har rådighed over husrummet, lokaliteten eller genstanden, eller i dennes fravær andre personer træffes til stede, skal de pågældende gøres bekendt med ransagningens foretagelse og grundlaget herfor samt opfordres til at overvære ransagningen. Foretages ransagningen på grundlag af en retskendelse, skal denne på begæring forevises. Foretages ransagningen efter reglen i § 796, stk. 3, skal politiet vejlede den pågældende om adgangen til at få spørgsmålet indbragt for retten. Den person, der har rådighed over husrummet, lokaliteten eller genstanden, kan kræve, at et af den pågældende udpeget vidne er til stede under ransagningen, medmindre tidsmæssige eller efterforskningsmæssige grunde taler herimod. Såfremt ransagningens øjemed gør det påkrævet, herunder hvis der lægges hindringer i vejen for ransagningens gennemførelse, kan politiet bestemme, at de personer, der træffes til stede, fjernes, mens ransagningen foregår.

Stk. 3. Træffes der ingen til stede, når en ransagning som omhandlet i § 793, stk. 1, nr. 1,

skal foretages, tilkaldes så vidt muligt to husfæller eller andre vidner til at overvære ransagningen. Efter foretagelsen af en ransagning som omhandlet i § 793, stk. 1, nr. 1, underrettes den person, der har rådighed over husrummet eller genstanden, herom og, hvis ransagningen er foretaget efter reglen i § 796, stk. 3, om adgangen til at få spørgsmålet indbragt for retten, eventuelt ved at politiet efterlader en skriftlig meddelelse på stedet.

§ 799. Såfremt det er af afgørende betydning for efterforskningen, at ransagningen foretages, uden at den mistænkte eller andre gøres bekendt hermed, kan retten, hvis efterforskningen angår en forsætlig overtrædelse af straffelovens kapitel 12 eller 13 eller en overtrædelse af straffelovens §§ 191 eller 237, ved kendelse træffe bestemmelse herom, og om at reglerne i § 798, stk. 2, 1.-4. pkt., og stk. 3, fraviges. Dette gælder dog ikke med hensyn til ransagning af husrum, andre lokaliteter eller genstande, som nogen, der efter reglerne i § 170 er udelukket fra eller efter reglerne i § 172 er fritaget for at afgive forklaring som vidne i sagen, har rådighed over.

Stk. 2. Reglerne i § 783, stk. 2 og 3, § 784, § 785 og § 788 finder anvendelse på de i stk. 1, 1. pkt., omhandlede tilfælde.

§ 800. Får politiet ved en ransagning oplysning om en lovovertrædelse, der ikke har dannet og efter reglerne i henholdsvis § 794, stk. 1, nr. 1, og stk. 2, § 795, stk. 1, nr. 1, eller § 799, stk. 1, heller ikke kunne danne grundlag for indgrebet, kan politiet anvende denne oplysning som led i efterforskningen af den pågældende lovovertrædelse, men ikke som bevis i retten vedrørende lovovertrædelsen.

Stk. 2. Retten kan bestemme, at stk. 1 ikke finder anvendelse for oplysninger, som politiet har fået ved en ransagning foretaget i medfør af § 799, stk. 1, såfremt

- 1) andre efterforskningsskridt ikke vil være egnede til at sikre bevis i sagen,
- 2) sagen angår en lovovertrædelse, der efter loven kan medføre fængsel i 6 år eller derover, og
- 3) retten i øvrigt finder det ubetænkeligt.

Kapitel 73

Ransagning

§ 794. Ransagning af en sigtets bolig eller andre rum eller gemmer for at søge efter spor af forbrydelsen eller efter ting, som er genstand for beslaglæggelse, kan finde sted, når

- 1) sigtelsen angår en forbrydelse, som efter loven kan medføre frihedsstraf, eller
- 2) der foreligger påviselig grund til at antage, at spor af forbrydelsen eller bestemte ting, som kan beslaglægges, dér vil være at finde.

§ 795. Ransagning i foranførte øjemed af en ikke sigtets bolig, rum eller gemmer kan finde sted, når sagen

- 1) angår en forbrydelse, som efter loven kan medføre frihedsstraf, og derhos
- 2) a) forbrydelsen er begået, eller sigtede er pågrebet i boligen eller rummet eller har betrådt samme, medens han forfulgtes på frisk gerning eller friske spor, eller
- b) der i øvrigt foreligger påviselig grund til at antage, at spor af forbrydelsen eller bestemte ting, som kan beslaglægges, dér vil være at finde, eller
- c) når ransagningen omfatter en samling af huse, som udgør en by eller en større afgrænset del af en by eller af et sogn.

§ 796. Uden for de i de foregående to paragraffer fastsatte nærmere betingelser kan ransagning i foranførte øjemed finde sted af hus eller rum, som efter sin bestemmelse er tilgængeligt for alle og enhver, eller som står under politiets særlige tilsyn.

§ 797. Ransagning, hvori den, hos hvem den skal iværksættes, ikke udtrykkelig samtykker, kan som regel kun finde sted ifølge retskendelse.

Stk. 2. Uden foregående retskendelse kan ransagning, være sig hos sigtede eller andenmand, foretages af politiet:

- 1) i de tilfælde, der omhandles i foregående paragraf,
- 2) når der er øjensynlig fare for, at øjemedet med ransagningen ville forspildes, hvis retskendelse skulle afventes, og de betingelser foreligger, som er angivne i § 795, nr. 2, litra a og b, og derhos sagen enten angår en forbrydelse, som kan medføre

fængselsstraf, eller – dog kun såfremt ransagningen foretages hos sigtede – en forbrydelse, for hvilken der er foreskrevet højere straf end bøde.

Stk. 3. Har ransagning uden retskendelse fundet sted hos en mistænkt, imod hvem forfølgning ikke tidligere var begyndt, skal beretning derom indgives til retten inden 24 timer.

§ 798. Når ransagning ifølge retskendelse ikke skal iværksættes af retten selv, skal det i kendelsen angives, ved hvem iværksættelsen skal ske.

Stk. 2. Uden for påtrængende tilfælde bør iværksættelsen af ransagning kun, hvor vedkommende udtrykkelig samtykker, overlades til politiets underordnede betjente.

Stk. 3. Ved enhver ransagning skal såvidt muligt til overbyggede mænd tilkaldes som vidner. Enhver er inden for en afstand af 2 kilometer fra sin bopæl pligtig at efterkomme sådan kaldelse; den, som uden lovligt forfald vægrer sig, ifalder en bøde.

§ 799. Den, hvis bolig, rum eller gemmer skal ransages, skal opfordres til at overvære forretningen; er han fraværende, skal en husfælle eller nabo tilkaldes, når dette kan ske uden ophold.

Stk. 2. Dersom ransagningen foretages i sigtedes bolig, rum eller gemmer, kan retten bestemme, at sigtede, dennes husfælle eller nabo skal fjernes, mens ransagningen foregår, såfremt de pågældende gør forsøg på at lægge ransagningen hindringer i vejen. Såfremt sigtelsen vedrører en af de i straffelovens kap. 12, 13, 16 eller 20 omhandlede forbrydelser eller ulovligt hasardspil, ulovlig spiritusudskænkning, overtrædelse af bestemmelserne om handel med samt tilvirkning og besiddelse af våben eller om forbud mod at bære uniform, kan tilsvarende bestemmelse under de i § 797, stk. 2, fastsatte betingelser tages af politiet, men det skal da inden 24 timer for retten oplyses og begrundes, at ransagningen er foretaget uden overværelse af sigtede eller dennes husfælle eller nabo. I de i nærværende stykke omhandlede tilfælde skal ransagningen altid foregå i overværelse af vidner i overensstemmelse med § 798, sidste stykke.

Stk. 3. Forinden ransagning påbegyndes, skal rettens kendelse oplæses eller forevises,

eller, hvor ingen kendelse foreligger, øjemedet betydes.

Stk. 4. Eftersøges bestemte ting, bør, forinden ransagning påbegyndes, vedkommende opfordres til at udlevere eller påvise samme.

Stk. 5. Forefindes ved ransagningen ting, som skønnes at burde beslaglægges, forholdes med dem som bestemt i foregående kapitel. Med hensyn til papirer iagttages reglerne i § 829.

Stk. 6. Om ransagning, der ikke iværksættes af retten og tilføres retsbogen, affattes en beretning, der medunderskrives af vidnerne.

Stk. 7. Bliver ransagningen uden resultat, skal skriftlig bevidnelse herom på forlangende meddeles den pågældende.

§ 800. Ved ransagnings iværksættelse bliver endvidere følgende regler at iagttage:

Stk. 2. Al den skånsel og varsomhed, som øjemedet tilsteder, bør udvises.

Stk. 3. Ved nattetid bør ransagning kun foretages, når øjemedets opnåelse afhænger deraf.

Stk. 4. Åbning med magt af lukkede adgange eller gemmer bør kun finde sted, når en opfordring om at åbne har vist sig frugtesløs, eller der ingen er til stede, til hvem den kan rettes.

9. Kapitel 75 a ophæves.

Kapitel 75 a

Besigtigelse

§ 822. Politiet har at foretage besigtigelser i alle tilfælde, hvor dets pligter med hensyn til efterforskningen medfører det. Skønnes det, at besigtigelse bør ske ved retten, har politiet at drage omsorg for, at den forefundne tilstand blive uforandret, indtil retshandlingen kan finde sted.

Stk. 2. Retten kan foretage besigtigelse af personer, genstande og lokaliteter, når sådant findes nødvendigt eller hensigtsmæssigt for sagens oplysning.

Stk. 3. Foretager den dømmende ret, hvor loven giver adgang hertil, under domsforhandlingen en besigtigelse på åstedet, skal de personer være til stede, som ellers skal være nærværende under domsforhandlingen.

Stk. 4. Angående besigtigelser, som byretten, henholdsvis Sø- og Handelsretten, foretager enten som undersøgelsesret eller i sager,

der ikke er undtagne fra anke, skal retsbogen indeholde så meget, at den giver et fuldstændigt og tro billede af det besigtigede.

Stk. 5. Forudsætter adgangen til besigtigelse en ransagning, skal de for denne foreskrevne betingelser og regler iagttages.

§ 823. Kræves der til en besigtigelse eller i øvrigt til en undersøgelse eller bedømmelse af et faktisk forhold, til hvilken sagen findes at give anledning, indsigt, som ikke kan forudsættes hos retten, kan denne tilkalde syns- og skøns mænd overensstemmende med kap. 19.

10. I § 880 indsættes som stk. 4:

»*Stk. 4.* Retten kan foretage besigtigelse af personer, genstande og lokaliteter, når det findes nødvendigt eller hensigtsmæssigt for sagens oplysning. Besigtigelser skal overværes af de personer, som ellers skal være til stede under domsforhandlingen.«

§ 880. Bevis, som haves til stede, kan ikke nægtes ført af den grund, at det ikke er anmeldt for modparten så betimelig, at denne har haft tilstrækkelig forberedelse; men hvor dette ikke er sket, og hvor retten ikke i den anledning har udsat førelsen af det pågældende bevis til en senere dag, kan modparten, efter at det er ført, forlange en passende udsættelse, medmindre retten finder, at det er uden betydning for sagen, eller af anden grund finder, at en udsættelse ikke ville tjene noget berettiget formål.

Stk. 2. Udsættelse til førelse af bevis, som ikke haves til stede, bevilges af retten, når den finder, at omstændighederne gør det ønskeligt for sagens oplysning.

Stk. 3. Retten kan, når den anser det for nødvendigt til sagens fuldstændige oplysning, beslutte, at beviser skal føres, som ingen af parterne har begæret ført, eller som den, der har anmeldt samme, har erklæret at ville

frafalde, og kan i dette øjemed udsætte sagen; de foranstaltninger, som beslutningen foranlediger, træffes af retten eller efter dens pålæg af statsadvokaten.

§ 3

I lov om våben og eksplosivstoffer, jf. lovbekendtgørelse nr. 735 af 11. august 1994, foretages følgende ændringer:

1. I § 10 indsættes efter stk. 1 som nyt stykke:

»*Stk. 2.* Består overtrædelser i besiddelse af skydevåben under særligt skærpende omstændigheder, herunder besiddelse af skydevåben med tilhørende ammunition på offentligt tilgængelige steder eller gentagne tilfælde af besiddelse af skydevåben, er straffen fængsel indtil 2 år.«

Stk. 2 og *3* bliver herefter *stk. 3* og *4*.

2. § 10, *stk. 3*, der bliver *stk. 4*, affattes således:

»*Stk. 4.* Der kan pålægges selskaber m.v. (juridiske personer) strafansvar efter reglerne i straffelovens 5. kapitel.«

§ 10. Med bøde, hæfte eller under skærpende omstændigheder fængsel indtil 2 år straffes den, der overtræder §§ 1-2a, §§ 2 c-e, § 4, *stk. 1*, § 5, § 6, *stk. 1*, og § 7.

Stk. 2. I forskrifter, der udfærdiges efter loven, kan der fastsættes straf af bøde, hæfte eller under skærpende omstændigheder fængsel indtil 2 år for overtrædelse af bestemmelser i forskrifterne.

Stk. 3. Er en overtrædelse begået af et selskab, en forening, en selvejende institution, en fond eller lignende, kan der pålægges den juridiske person som sådan bødeansvar. Er overtrædelserne begået af staten, en kommune eller et kommunalt fællesskab, jf. § 60 i lov om kommunernes styrelse, kan der pålægges staten, kommunen eller det kommunale fællesskab bødeansvar.

Bilag 2*Oversigt over retspraksis i sager om overtrædelse af våbenloven vedrørende besiddelse af skydevåben*

Vestre Landsrets dom af 30. september 1986 (Ugeskrift for Retsvæsen 1987, s. 46): Fængsel i 4 måneder. Tiltalte, der var tidligere medlem af »Bullshit«, var tidligere straffet 5 gange for besiddelse af skudklare våben og havde nu besiddet en skudklar pistol samt ca. 366 gram hash til eget brug. Tiltalte forklarede, at han havde anskaffet sig våben for at forsvare sig. Landsretten udtalte, at efter den udvikling, der har fundet sted med hensyn til anvendelse af skydevåben i kriminelle øjemed, herunder i indbyrdes opgør mellem rockergrupper, fandtes det påkrævet, at der skete en vis skærpelse af straffen for ulovlig besiddelse af skudklare våben. Herefter og under hensyn til tiltaltes tidligere domme for overtrædelse af våbenloven fastsattes straffen til fængsel i 4 måneder.

Vestre Landsrets dom af 10. januar 1989: Hæfte i 7 dage for besiddelse af et skarpladt, oversavet jagtgevær på offentlig gade. Tiltalte forklarede, at begrundelsen for at medbringe jagtgeværet var, at han i løbet af den sidste måneds tid var blevet alvorligt truet flere gange. Han var ikke medlem af nogen gruppe eller bande.

Østre Landsrets dom af 6. januar 1991: Fængsel i 50 dage for på offentlig vej og i opgangen til en beboelsesejendom at have været i besiddelse af en pistol isat magasin med 14 skarpe patroner samt yderligere et magasin med 13 skarpe patroner samt på bopælen at have været i besiddelse af en maskinpistol, 1.182 skarpe patroner, 160 haglpatroner, 25 gaspatroner og 129 løsskudpatroner samt en springkniv, en bajonet og en dolk og nogle blankvåben (en arvet våbensamling). Tiltalte var tidligere medlem af Danmarks Nationalsocialistiske Parti og forklarede i byretten, at pistolen skulle bruges til eventuelt at afskyde advarselsskud mod et optog af venstreorienterede demonstranter, der havde forsamlet sig udenfor nazistpartiets formands bopæl.

Vestre Landsrets dom af 14. januar 1991: Fængsel i 40 dage for besiddelse af et halvautomatisk jagtgevær, der var ladet med 2 haglpatroner, 34 stk. 9 mm-patroner og en ladet tromlerevolver samt ved på en restaurant at have båret en foldekniv. Der skete tillige domfældelse for besiddelse af 6 gram hash. Tiltalte var straffet 4 gange for overtrædelse af våbenloven. Tiltalte, der var tidligere medlem af »Bullshit«, forklarede, at han flere gange var blevet truet.

Østre Landsrets dom af 16. juli 1991: Hæfte i 10 dage – ikke grundlag for at gøre straffen betinget – for at have medbragt en skarpladt pumpgun på et værtshus, hvor der var opræk til uro.

Østre Landsrets dom af 28. januar 1992: Hæfte i 10 dage for besiddelse af en pistol, cal. 7,65, isat magasin med skarpe patroner på en restaurant. Tiltalte var tidligere straffet for dokumentfalsk og tyveri. Byretten bemærkede, at ubetinget hæftestraf var forskyldt, når tiltalte færdedes med en skarpladt pistol, uanset at bevæggrunden hertil var, at han frygtede for sin personlige sikkerhed. Landsretten stadfæstede byrettens dom.

Vestre Landsrets dom af 15. september 1992: Hæfte i 7 dage (tillægsstraf, jf. straffelovens § 89) for besiddelse af et ladet oversavet jagtgevær med 2 patroner samt besiddelse af 39 andre jagtpatroner og en dolk under kørsel i personbil. Den pågældende havde tidligere vedtaget bøder for færdselsforseelser. Der skete tillige domfældelse for besiddelse af 6 gram hash samt diverse færdselslovsovertrædelser. Under henvisning til karakteren af våbenlovsovertrædelsen (det oversavede jagtgevær med patroner) fandtes der ikke anledning til at gøre straffen betinget.

Vestre Landsrets dom af 22. april 1993 (Ugeskrift for Retsvæsen 1993, s. 536): Fængsel i 60 dage for besiddelse på sin bopæl af 4 pistoler, 2 maskinpistoler og en salonriffel samt ammunition, samt at have solgt to af pistolerne, samt i spirituspåvirket tilstand at have skudt med den ene maskinpistol i sin baggård.

Østre Landsrets dom af 28. maj 1996: Fængsel i 40 dage for besiddelse i sin bil på offentlig vej af en skarpladt pistol samt overtrædelse af straffelovens § 164 ved til politiet urigtigt at have forklaret, at han opbevarede pistolen for en anden. Tiltalte forklarede, at han havde anskaffet pistolen 9-10 dage tidligere for at beskytte sig selv og sin familie, da han havde mange uvenner. Tiltalte var tidligere idømt bødestraf for overtrædelse af våbenloven ved besiddelse af en butterflykniv.

Roskilde Rets dom af 22. maj 1996: To tiltalte blev begge idømt 60 dages fængsel for overtrædelse af våbenloven. Den ene tiltalte havde igennem nogen tid været i besiddelse af og båret – herunder på offentlige gader og veje og i offentlige transportmidler – en halvautomatisk militærriffel med to tilhørende magasiner opladt med ialt 35 stk. skarp ammunition og havde båret riflen isat et af magasinerne indeholdende 18 skarpe skud ved Hells Angels tilholdssted i Snoldelev ved Roskilde. Den anden tiltalte havde under samme omstændigheder besiddet og båret en halvautomatisk pistol isat 7 skarpe skud. Den ene tiltalte blev desuden dømt for hæleri med hensyn til tyveri vedrørende militærriflen. De pågældende var endvidere tiltalt for forsøg på legemsangreb af særlig farlig karakter ved at have anskaffet, båret og besiddet de omtalte våben med ammunition med henblik på deres ulovlige anvendelse eller andres ulovlige anvendelse af dem til legemsangreb. Retten frifandt imidlertid for dette forhold, idet der ikke var tale om en tilstrækkeligt konkretiseret situation, til at de tiltalte havde kunnet forholde sig til våbnenes mulige anvendelse til legemsangreb. Retten lagde ved straffastsættelsen vægt på de omhandlede våbens art, de tiltaltes besiddelse deraf i nogen tid, også på offentligt område, og senest i skar-

pladt stand i eller ved klubhuset for en rockergruppe, der er impliceret i et aktuelt pågående væbnet opgør med en rivaliserende rockergruppe. Dommen er anket.

Østre Landsrets dom af 12. juni 1996 (Ugeskrift for Retsvæsen 1996, s. 1265): Fængsel i henholdsvis 3, 7 og 5 måneder for tre tiltalte (T1, T2, og T3) for besiddelse på Storebæltsfærgen af en maskinpistol og 10 pistoler samt skarpe patroner hertil. T2 og T3 havde endvidere besiddet to skarpladte og skudklare pistoler på offentlig vej. I byretten blev de tiltalte endvidere dømt for forsøg på legemsangreb af særlig farlig karakter efter straffelovens § 245 ved at have anskaffet og besiddet de pågældende våben med henblik på deres eller andres anvendelse af våbnene til legemsangreb. Landsretten fandt imidlertid ikke, at de tiltalte havde forsæt til overtrædelse af straffelovens § 245, hvorfor de blev frifundet herfor. Alle tre tiltalte var tidligere straffede for bl.a. vold og overtrædelse af våbenloven. Straffen på syv måneders fængsel for T2 er en fællesstraf, der omfatter en reststraf på 129 dage.

Frederikssund kriminalrets dom af 28. august 1996: Fængsel i 3 måneder for 3 tilfælde af overtrædelse af våbenloven samt overtrædelse af færdselsloven, hæleri med hensyn til tyveri vedrørende en pistol og besiddelse af 0,2 g hash og 20 hamplanter. Våbenlovsovertrædelserne vedrørte besiddelse af en skarpladt pistol og 1 baseballkølle, besiddelse af 2 patroner på bopælen, samt besiddelse af et skarpladt oversavet jagtgevær. Tiltalte var tidligere straffet adskillige gange for overtrædelse af våbenloven.

Kriminalretten i Frederikssunds dom af 12. september 1996: Fængsel i 60 dage for besiddelse af en skarpladt pistol som passager i en bil på offentlig vej samt besiddelse af 0,1 gram amfetamin. Tiltalte var tilknyttet Bandidos og forklarede, at pistolen var til brug for selvforsvar.

Københavns Byrets dom af 16. september 1996: Fængsel i 60 dage for på offentlig vej at have været i besiddelse af en tromlerevolver samt 21

skarpe patroner og en dolk samt hæleri med hensyn til tyveri vedrørende revolveren. Tiltalte var tidligere straffet for bl.a. røveri af særlig farlig karakter.

Københavns Byrets dom af 25. september 1996: Fængsel i 4 måneder for to tilfælde af besiddelse af skarpladte pistoler under kørsel på offentlig vej samt et tilfælde af besiddelse af et oversavet jagtgevær, en skarpladt pistol samt ammunition på bopælen. Tiltalte var tidligere straffet, men det fremgår ikke af dommen, om der var tale om våbenlovsovertrædelser.

Østre Landsrets dom af 30. oktober 1996: Fængsel i 5 måneder for to tilfælde af besiddelse på offentlig gade af henholdsvis en skarpladt pistol og en skarpladt tromlerevolver samt besiddelse på bopælen af en skarpladt automat-militærriffel samt en hurtiglader til en tromlerevolver og en kastekniv. Tiltalte blev endvidere dømt for hæleri med hensyn til tyveri vedrørende militærriflen.

Østre Landsrets dom af 25. november 1996: Fængsel i 60 dage for besiddelse af en skarpladt pistol på offentlig gade. Tiltalte var ikke tidligere straffet. Han var prøvem medlem af motorcykelklubben Hog Riders, men retten lagde i overensstemmelse med hans forklaring til grund, at han ikke havde nærmere tilknytning til de for tiden rivaliserende grupper af »rockere«.

Østre Landsrets dom af 25. november 1996: Fængsel i 40 dage for besiddelse af et oversavet jagtgevær og 6 haglpatroner på bopælen samt overtrædelse af restaurationslovgivningen ved forstyrrelse af den offentlige orden i en restaurant og hærværk ved at have knust en rude. Tiltalte forklarede, at han kom hos Bandidos af og til og derfor følte sig truet, men var ikke medlem eller supporter af gruppen. Tiltalte var tidligere straffet for overtrædelse af våbenloven.

Skriftlig fremsættelse (28. november 1996)

Justitsministeren (Bjørn Westh):

Herved tillader jeg mig for det høje Ting at fremsætte:

Forslag til Lov om ændring af straffeloven, retsplejeloven og våbenloven. (Styrkelse af politiets muligheder for at efterforske alvorlig kriminalitet, konfiskation, øget vidnebeskyttelse og skærpelse af straffen for våbenbesiddelse m.v.). (Lovforslag nr. L 98).

Lovforslagets formål er at styrke politiets muligheder for at efterforske alvorlig kriminalitet, herunder kriminalitet, der begås af flere personer i forening. Der foreslås endvidere en udvidet adgang til konfiskation af udbytte fra ikke-identificeret kriminalitet, en forbedret beskyttelse af vidner og en væsentlig skærpelse af straffen for ulovlig våbenbesiddelse.

Det første element i lovforslaget er en styrkelse af politiets efterforskningsmuligheder.

Lovforslaget indeholder således forslag om, at politiet får mulighed for at foretage telefonaflytning m.v. i sager om grov vold, forsætlig farefremkaldelse og grove tyverier. Telefonaflytning kan være et nødvendigt indgreb for at kunne opklare alvorlig kriminalitet, som begås af flere personer i forening, og i denne form for kriminalitet indgår ofte voldshandlinger og grov berigelseskriminalitet.

Lovforslaget indeholder endvidere et helt nyt kapitel i retsplejeloven om ransagning. Heri er indeholdt et forslag om, at politiet i sager om forsætlig overtrædelse af straffelovens 12. og 13. kapitel om forbrydelser mod statens sikkerhed og i sager om grove narkotikaforbrydelser og manddrab skal kunne foretage ransagning uden umiddelbar underretning til den, der ransages hos (såkaldt hemmelig ransagning).

Endelig foreslås en begrænset udvidelse af muligheden for at anvende oplysninger, som er fremkommet "tilfældigt" i forbindelse med et indgreb i meddeleleshemmeligheden, som be-

vis i straffesager (de såkaldte tilfældighedsfund).

Det kan forekomme stødende, at politiet må opgave at få en person dømt for kriminalitet, som er alvorlig, men dog ikke tilstrækkeligt alvorlig til i sig selv at kunne danne grundlag for et indgreb i meddeleleshemmeligheden, blot fordi de eneste beviser i sagen er "tilfældighedsfund" og derfor ikke kan anvendes i retten. Det foreslås derfor, at retten skal kunne tillade anvendelsen af sådanne oplysninger som bevis under visse betingelser, herunder hvis retten finder det ubetænkeligt.

Det andet element i lovforslaget er en udvidet adgang til konfiskation af udbytte fra ikke-identificeret kriminalitet.

Efter de gældende regler om konfiskation skal anklagemyndigheden bevise, at de formuegoder, der skal konfiskeres, stammer fra en konkret strafbar handling. Dette vil også efter forslaget være hovedreglen.

Hvis en person dømmes for alvorlig kriminalitet, der kan give betydeligt udbytte, som f.eks. omfattende narkotikakriminalitet, og den pågældende samtidig er i besiddelse af en betydelig formue uden at kunne redegøre for, hvordan den er erhvervet, forekommer det dog urimeligt, hvis den pågældende uden videre kan beholde denne formue.

Det foreslås derfor, at der skal kunne ske konfiskation af en persons formuegoder, hvis den pågældende dømmes for alvorlig kriminalitet, som kan medføre betydeligt udbytte, og den pågældende ikke kan sandsynliggøre, at formuegodet er erhvervet på lovlig vis. Der vil endvidere kunne ske konfiskation af formuegoder, der tilhører den dømtes ægtefælle eller samlever eller selskaber, som kontrolleres af den dømte eller dennes nærmeste.

Det tredje element i lovforslaget er en forbedret beskyttelse af vidner.

Der foreslås indført en adgang for retten til at udelukke medlemmer af en bestemt gruppe

fra at overvære et retsmøde. Der kan f.eks. være tale om medlemmer af en rockergruppe, hvis tilstedeværelse virker truende på de vidner, der skal afgive forklaring.

Det foreslås også, at trusler mod vidner skal forebygges ved i videre omfang på et tidligt tidspunkt i sagen at foretage en indenretlig afhøring af vidner, som risikerer at blive udsat for trusler.

Endvidere foreslås en udvidet kriminalisering af trusler m.v. mod vidner, således at f.eks. trusler mod et vidnes arbejdsgiver eller kolleger, der fremsættes for at påvirke vidnets forklaring, også vil kunne straffes.

Endelig er det hensigten at nedsætte en arbejdsgruppe, der kan undersøge de praktiske fremgangsmåder, der allerede i dag kan anvendes til beskyttelse af vidner, og informere om disse fremgangsmåder. Arbejdsgruppen kan også overveje, om der er behov for ændringer af de gældende regler, herunder om der er behov for at indføre et egentligt vidnebeskyttelsesprogram i Danmark.

Det fjerde og sidste element i lovforslaget er en skærpelse af straffen for ulovlig våbenbesiddelse.

I de seneste år har politiet under ransagninger og visitationer af personer med tilknytning til rockermiljøet fundet betydelige mængder af våben, herunder skydevåben, håndgranater, bomber og sprængstof. Sådanne våben kan,

uanset om de besiddes af rockere eller af andre, indebære en fare for menneskers liv og velfærd, og for at kunne gribe effektivt ind overfor detteforeslås en betydelig skærpelse af straffene for våbenbesiddelse.

Der foreslås derfor indsat en ny bestemmelse i våbenloven, der gør det klart, at besiddelse af skydevåben med tilhørende ammunition på offentligt tilgængelige steder eller besiddelse af skydevåben under andre skærpende omstændigheder eller i gentagelsestilfælde skal medføre fængselsstraf. Det forudsættes, at straffen vil være mindst fængsel i 4 måneder i førstegangstilfælde.

Der foreslås endvidere indsat en ny bestemmelse i straffeloven med en strafferamme på fængsel indtil 4 år for besiddelse af særdeles farlige våben. Bestemmelsen forudsættes anvendt ved ulovlig besiddelse af f.eks. panserværnsraketter, håndgranater og maskingeværer. Straffen for besiddelse af sådanne våben forudsættes at blive fængsel i 10-12 måneder.

Det er regeringens opfattelse, at de foreslåede regler er et både vigtigt og nødvendigt led i kampen mod den alvorlige kriminalitet, herunder også rockerkriminalitet.

Idet jeg i øvrigt henviser til lovforslaget og de ledsagende bemærkninger, skal jeg hermed anbefale lovforslaget til det høje Tings velvillige behandling.